

Jövők csak az Európai Unióban lehet

Mielőtt néhány sorban kifejezném véleményemet jövőnkéről, itt a közép-európai térségben, szeretnék figyelmeztetni: 1989 után, amikor Szlovákiában és a többi posztkommunista országban megnyílt az út a demokratikus berendezkedéshez, önálló, demokratikus államok jöttek létre, Csehszlovákia pedig szétvált. Természetes célja volt ezeknek az országoknak, hogy igyekeztek belépni az euroatlanti struktúrákba, mint a NATO, EU, mert, ebben látták az életszínvonaluk emelésének a lehetőségét. Nagy eufória közepette támogatták ezeket a struktúrákat és igyekeztek tagjai közé lépni. Amikor sikerült elérni a NATO- és EU- tagságot abban reménykedtünk, hogy majd látható változásokat érünk el a polgárok életszínvonalának emelése terén, és elérjük az Európai Unió országainak életszínvonalát. Megindult a fizetések összehasonlítása az egyes szakmák területén, például minálunk, Ausztriában, Németországban. Nehezen értették és éltek meg, hogy a felzárkózás a Nyugathoz nagyon lassan történik. Legtöbb gondot a privatizáció okozta, amikor bizonyos személyek a pártovatartozások alapján jutottak jelentős vagyonhoz, előnyösen kerültek olyan vállalatok birtokába, mint a Slovnaft, a Szlovák Gázművek, miközben megjelentek a politikai csúcsvezetők mellett az oligarchák, akik kezükben tartották az állam gazdaságát. A posztkommunista országok

polgárai nem voltak előkészítve az ilyen tisztességtelen vagyonszerzésre, ami elégedetlenséget váltott ki a lakosok körében. Meggyőződöttünk róla, hogy a szocializmus és a kommunizmus több mint negyven esztendeje után megváltozott az emberek gondolkodása és álláspontja, és nagyon lassan alkalmazkodtak a demokratikus változásokhoz azért is, mert nőtt a szakadék a politikából és privatizációból meggazdagodottak és a lakosság többi része között. Egyben deformálódott a demokratikus játékszabályok érvényesülése a társadalomban.

A választások győztese minálunk úgy viselkedik, mintha neki minden szabad volna, az ellenzéknek pedig nincs lehetősége javaslatait érvényesíteni, még a legjobb új törvényjavaslat esetében sem. Még biztosan eltart jónéhány évig, amíg minálunk is polgárjogot kapnak a demokratikus játékszabályok az élet minden területén, ahogyan az azokban az országokban van, ahol nem került sor a demokratikus fejlődés megszakítására. Az, amit állítok, legjobban látható Németország példáján, ahol a keleti rész, a volt NDK, legjobban örült az egyesülésnek, de hasonlóképpen csalódott az életszínvonal kiegyenlítésében, mint mi, mert az a mai napig elmaradt, ami logikusan nem is történhetett meg.

Ebből következik, hogy még sok évet kell várunk, amíg a keleti zóna elvárásai valóra válnak. Nehéz lenne ezt a

kiegyenlítődést meggyorsítani. Különösen a gondolkodás megváltoztatása még sokáig eltart.

Kérdés, mi legyen: Európai föderáció, vagy a független országok Európája? A mi szempontunkból biztosan az utóbbi, mert rossz tapasztalataink vannak, amikor a közösség élén a Szovjetunió állt, mi pedig csak ott voltunk a sorban. Sokan még emlékeznek a prágai centralizmus kártékony hatásaira is a volt Csehszlovákiában. Tehát mindenképpen az együttműködés mellett vagyunk az EU-ban, de mint független államok, amelyek átadnak bizonyos jogköröket a kölcsönös megegyezés alapján. Ez vonatkozik elsősorban a kis államokra, mint mi is, amelyek ellene vannak a vétőjog eltörlésének, mert különben a nagy országok fognak dönteni, anélkül, hogy a kis országoknak az elfogadható lesz-e vagy sem?

Ezért jött létre a V4 - Visegrádi Négyek – Lengyelország, Csehország, Magyarország és Szlovákia társulása. Nem irányul ez az együttműködés más országok ellen az EU-ban, hanem az a rendeltetése, hogy a jogos érdekeiket az EU-ban körülbelül 65 millió polgár érdekében jobban tudják érvényesíteni. Sajnos, hogy az utóbbi időben bizonyos problémák jelentkeztek itt is, amelyek reményeim szerint csak átmeneti jellegűek.

A mi felvételünk az EU-ba jól látható eredményeket hozott országunknak,

jelentősen növekedett az életszínvonal. Habár a demokratikus elvek érvényesítése terén még van mit javítani, hogy utolérjük a legfejlettebb tagállamokat, ezért van mit ledolgoznunk.

A másik oldalon tudatosítjuk, hogy jobb alternatíva országunk számára mint az EU, nincs. Ezért érdekünk az Unió keretében a legszorosabb együttműködés elmélyítése, teljesítve minden kötelezettségünket, amelyek a tagság alapján bennünket érintenek. Egyben óvni és megvédeni szuverenitásunkat, teljesítve a NATO-ban a biztonságunk érdekében vállalt kötelezettségeinket.

RUDOLF SCHUSTER

Szlovákból fordította: MÁTÉ LÁSZLÓ

Európai kérdőjelek – Európa a jövőnk

Húsz évvel ezelőtt, 2004-ben valósult meg az EU legnagyobb bővítése: tíz új ország lépett be a szövetségbe. Mivel az akkori szlovák kormány tagjaként én voltam felelős az ország európai integrációjának levezényléséért, azt írtam a pozsonyi Új Szó első oldalán 2004. május 1-én: történelem, ami megvalósult. Hálás vagyok a sorsnak, hogy részt vehettem Európa újraegyesítésének folyamatában, amelyre azelőtt annyira vágytunk.

Azóta sok víz lefolyt az európai folyókon, s mindannyiunk számára világossá vált a régi mondás igazsága: lakva ismerik meg az emberek egymást. Önbecsapás lenne állítani, hogy az elmúlt két évtized tapasztalatai csak pozitívek, de még nagyobb hiba lenne azt mondani, hogy az EU rossz projekt. Kétségkívül érzünk magunk körül egyfajta EU-fáradtságot is, amelyet a mögöttünk lévő időszak történései generáltak, de ez nem homályosíthatja el az alaptézis igazát: az európai együttműködésnek nincs értékelhető alternatívája. Ha Európa polgárai sikerrel akarnak szembenézni a jövő kihívásaival, akkor tudatosítaniuk kell, hogy együttműködésre ítéltettek. Nem elvetni kell a gondolatot, hanem a kereteket kell tökéletesíteni. Ne feledjük Jókai Mór bölcs intését: ha be akarjuk mérni, hová jutottunk, először nézzük meg, honnan indultunk.

Nem szeretném, ha populista megjegyzésként hatna, de tény, hogy Európa 1945 előtti történelme a vér és a háborúk sorának története. Ilyen vonatkozásban

egyértelmű, hogy az EU biztonságpolitikai projekt is, s mint ilyen, működik. Ha belegondolunk abba a ténybe, hogy a világ 8 milliárd polgára közül mennyien nyomorognak, milyen alacsony szinten kénytelenek tengetni az életüket, akkor látnunk kell, hogy az EU erős szociális tér is, amely működik. Ha megnézzük a világ erős régióinak gazdasági teljesítményeit, akkor azt látjuk, hogy bár az EU-nak vannak globális szintű problémái e téren, de ennek ellenére meghatározó tényező, tehát működik. Ugyanezt mondhatjuk el a pénzügyi kérdésekről is: az euró, mint pénznem sikeres projekt. Nem tudom, ki volt a tisztelt olvasók közül az utóbbi időszakban mondjuk Görögországban nyaralni. Én az elmúlt 4 évben kétszer tettem meg az utat oda-vissza autóval, s a határokon több időt töltöttem el várákózással, mint az autópályákon. Pedig a Balkán is Európa, de hazatérve áldottam a schengeni rendszert: ha itt-ott köhögve is, de működik. Ha nyitott szemmel sétálunk végig országainkon, láthatjuk, mennyi objektumon ott a tábla: a beruházás az EU támogatásával jött létre. Autópályákról, utakról, vasutakról, hidakról stb. van szó, vagyis a szolidaritási elv is működik. Volt gazdasági vezetőként örömmel látom, hogy az ipartelepítés során létrejött munkahelyek mennyi embernek adnak munkát, az adóik hogy teszik jobbá az ellátórendszerek működését a szegényebb országokban, s egyáltalán, az EU-ban mennyivel könnyebb a kereskedelem is: a szinergikus hatások segítik a

gyengébbeket is, de előnyöket kölcsönöznek a fejlettebbeknek is. Nem folytatom, napokig lehetne sorolni az EU előnyeit, amelyek fokozatosan jöttek létre az elmúlt 70 évben. A jó öreg Palackyra tudok ezen a ponton utalni: ha nem lenne EU, ki kellene találni.

Persze, ezzel távolról sem akarom azt mondani, hogy az EU tökéletesen működik. Napjainkban bántóan magasodik elénk a kontraszt: az EU-t államférfiak hozták létre, de most technokraták vezetik. Szerintem ez okozza, hogy az EU nem képes számos fontos kihívásra megfelelő tempóban reagálni.

Persze, mi türelmetlenek vagyunk, s ez nem baj, ha jól tudjuk kezelni belső feszültségeinket. Látni kell a tény, olyan még soha nem fordult elő a történelemben, hogy a Svédország északi részén élő polgár egy teremben keresi a közös megoldást a problémákra a Görögország déli szigetén élő képviselővel. Mennyit tesz a történelemben 70 év? A nemzetek és a tagállamok közötti ellentétek ma is jelen vannak, ám a minőségi változás abban van, hogy a problémákat nem a csatateremen, hanem a tárgyalóasztalnál próbáljuk kezelni. S ilyen vonatkozásban meghatározó, hogy az EU úgy működik, ahogy a tagállamok működtetik. Láthatjuk, hogy napjainkban is a nemzeti szintű politika a meghatározó, Brüsszelbe gyakran küldenek a tagállamok második-harmadik vonalbeli politikusokat. Ez természetesen rányomja a bélyegét a munka szintjére, ám nem változtat a lényegen: minden fontos dön-

tést a tagállamok vezetői és kormányai hoznak meg. Ezt a modellt nem megszüntetni kell, hanem megreformálni. Ez persze komoly intellektuális kihívás és magasabb forrponú, korrektebb dialógust igényelne. A mostani EP-választás lehetőséget kínál ilyen programok megfogalmazására.

Látható, hogy a mai bajok nagy része abból a tényből fakad, hogy az EU belső mechanizmusa 10–12 tagállamra készült, s a valóság mára ezt jócskán meghaladta. Az én személyes véleményem az, hogy ezen a téren újra kellene gombolni a kabátot: definiálni kellene, melyek azok a globális kihívások, amelyekre az európai országoknak egyetemes válaszokat kell adniuk. Ezeket a területeken erősíteni kellene a szervezeti modellt. Több terület van viszont, ahol túlszervezte magát az EU, s ezáltal bürokratikusabbá, bonyolultabbá vált: ezeken a területeken vissza kellene térni a szubszidiaritás elvének alkalmazásához. Tudom, hogy a brit politika mindig sajátjaosan gondolkodott, de mára ők mutatták meg: nem a brexit a megoldás, hanem a belső reformok.

S egy figyelmeztetés a kételkedőknek: a történelemben a folyamatok vagy előre, vagy pedig visszafelé mennek. Az EU és az általa biztosított előnyök nem örök isteni adottság, hanem emberi mű: érték, amelyet a jobbik énünk hozott létre, s ezért nem szabad vele hazardírozni. A fejlődési görbén vissza is lehet csúszni, ez pedig senki számára nem kívánatos.

CSÁKY PÁL

2024 HÚSVÉT

„Úgy vártuk a békét, s nem jött semmi jó; a gyógyulás idejét, s lám, itt a rettegés!”
Jeremiás 14, 19

Nagyon együttérzőnk Jeremiás szavaival, ez lehet a mi mostani tapasztalatunk is. 2020-ban a középkort idéző pandémia, annak félelmei vagy tagadása, objektív veszteségei és társadalmi feszültségei után 2022-től a háborús helyzet nemzetközi feszültségei, az élőben közvetített rettenet, értelmetlen rombolás és szenvedés, és a lehetséges fenyegető következmények okán.

Amikor az erőszak olyan mértékbe megy át, amit szeretettel nem lehet megfékezni. Amikor utolsó vérig megy a küzdelem. Mindezt makro szinten látva, a mikrokozmoszunk is sérül, kihat rá. Nem csak a fizikai, hanem a verbális erőszak terén is.

Bár azt szoktuk mondani: „csak a szépre emlékezem”, de valójában a jót könnyen felejtjük, vagy legalábbis napirendre térünk fölötte, természetesnek vesszük, ha fel is idézzük, nem hálával és a Gondviselőnek megköszönve emlékezünk rá, többnyire csak nosztalgizunk. A rossz viszont sokszor húsba vágó és maradandó sebeket ejt rajtunk, főleg, ha nem kapcsolódunk be a magunk részéről is aktívan Isten irgalmába, ha nem tudunk megbocsájtani, akkor kérlelhetetlen terhe, kolonca életünknek.

Emlékezzünk minél tisztábban és józabbabul, azaz reálisabban!

A Húsvét arra hív bennünket, hogy felülemelkedjünk mindezen.

Az akkori események: Jézus halála és annak örökre szóló konzekvenciái felülírják mindent.

Az ünnep arra hív, hogy váljunk újra gyermekké. Térjünk vissza az előítéletektől, a külső hatások objektív és szubjektív hatásaitól mentes rácsodálkozáshoz.

Ő számunkra nem csupán történelmi személyiség, hanem az Élet Ura, nem távoli, hanem közeli Isten, aki mindennél jobban ismer és szeret minket.

„Menjünk vissza az első találkozáshoz. – mondta tavaly Húsvét éjszakáján Ferenc pápa - Húsvét ereje ma arra hív, hogy elhengerítsük a csalódások és a bizalmatlanság szikláit. Az Úr szakértője annak, hogy a bűn és a félelem sírköveit elhengerítse. Ő meg akarja világítani szent emlékeidet, legszebb emlékedet, jelenvalóvá akarja tenni azt az első találkozást Ővele. Emlékezz és járj, térj vissza Hozzá, fedezd fel újra Isten feltámadásának kegyelmét önmagadban!”

Mi a feltámadás bizonyítéka?

Az üres sír, az üresség – aligha. Ez az első jel, van, akinek már elég a hithez, annak elfogadásához, hogy Jézus valóban feltámadt. Érthetetlen, de elfogadható... mert megfelel az örök élet belénk oltott

vágyának és a nekünk adott ígéreteknél, egybecseng avval, amit mondott, és Ő annyi mindent megmondott előre, ember még soha nem beszélt így (Jn 7, 46)...

Ami biztosabb, az a találkozások. Mint életben is. Isten barátságokon, találkozásokon keresztül akarta és akarja megmutatni mindent legyőző szeretetét. Így történt ez Jézussal anno és így történik ma is. Ezen a „botrányosan” egyszerű módon. Embertől emberig... Függetlenül gyarlóságainktól a személyes hitelességtől.

Jézus találkozik az asszonyokkal, a tanítványokkal, sokakkal. A jókkal, hogy még jobbakká tegye őket, a nyitottakkal, hogy új útra vezesse őket és a bűnösökkel is, hogy megtapasztalhassák az irgalmat és megtérhessenek.

Ők pedig, akik találkoztak Jézussal az Ő szeretetével, irgalmával, a Feltámadott-tal, tovább adják a hírt. Amit hittel elfogadtak – hiszen végső soron érthetetlen, végső bizonyíték nincs, de nem szellem, tudjuk, hogy meghalt – és mégis él...

Megosztották másokkal, és aki hittel elfogadta tanítványa lett Jézusnak, hirdetője a feltámadásnak, generációkon át. Így jut el a hír hozzánk.

Mindez zárt körből, jól behatárolható területről indult. Nem volt még sajtó és tömegkommunikáció – csak a személyes tapasztalat, és így nem is lett volna lehetséges a hír-hamisítás. Megvolt a folyamatosság is, a szóbeli hagyomány, amely az időben átfedéssel élő generációk közegeiben maradt fenn.

Máig nem értjük, mert túl megy felfogóképességünkön, túlmutat földi létünk egzisztenciáján. Másfelől egybecseng a legbelsőbb vágygal, ami az örökkévalóság felé mutat, ami a végtelen felé vonz – elképzelhetetlenül és mégis letagadhatatlanul, kiiktathatatlanul.

Éppen ezért vonzó, magával ragadó, felémelő, reményt, bátorságot, áldozatkészséget, önfeledt örömet, életet adó. S ennek varázsában élve már itt a földön miénk lehet a béke, a végtelen boldogság...

A Feltámadott első és a találkozások alkalmával megismételt szava ez volt: „békesség nektek!” (Jn 20, 19, 21, 26)

Ezt hagyta ránk is, hogy békességet kívánjunk és békességszerzők legyünk, azaz békességben éljünk mindenkivel. Még ha nem is értjük egészen, hogyan működik és azt végképp nem, hogy sokszor miért nem működik.

Jézus arra hív, hogy „mondjuk mi is: békesség nektek! Ha valaki a békesség fia, rászáll a békességünk; ha pedig nem, viszsaszáll ránk.” (vö. Lk 10,6)

A feltámadás csendjét, békéjét adja meg minden Olvasónak, az egész világnak az idej Húsvét!

VARGA JÁNOS, a Pazmaneum rektora

TÁMOGATÁSI KÉRELEM

Támogatási akciónk 2002. júniusi beindítása óta – ide értve az Őrség naptárunk révén átutalt adományokat – a Bécsi Napló 2024/1. számában közzétett 140.163,01euró 2024. mácius 25-ig az alábbi támogatásokkal növekedett:

ÁGOSTONNÉ GOSZTONYI Katalin	50,00	KRAUSE Ilona & Walter dr.	30,00
DOMBI Csaba	40,00	MACHNIK Erzsébet	20,00
HAAS Erzsébet	50,00	PREDL Roman	20,00
HEGER Floris dr.	35,00	TORÓ Anna Klára	20,00
KECSKÉS Illés	30,00	Összesen:	295,00

A támogatások eddig befolyt teljes összege 140.458,01 euró.

Hálás köszönet mindazoknak, akik támogatásukkal lehetővé teszik a Bécsi Magyar Otthon fenn tartását, amely a legkülönbözőbb rendezvények, társas összejövetelek mellett a Bécsi Magyar Iskolának is otthonul szolgál.

Seidler Andrea elnök

Hausmann-Farkas Erzsébet főtítkár

Albert László pénztáros

Putyin Oroszországa „Aki kardot ragad...”

Mióta Oroszország 2022. február 24-én megtámadta Ukrajnát, az egész világ elkezdte elveszíteni az egyensúlyát. Előtte is volt szó a klímaváltozásról, voltak háborúk, történtek a világot megrázó katasztrófák. De a harcok harmadik évében lassan minden, ami régen tény volt, torzulássá változik. Mivel nyugaton a sorsdöntőnek kikiáltott választásokat később rendezik – az Európai Unióban június 9-én, az Egyesült Államokban november 5-én –, ez a március-áprilisi pillanatfelvétel földrajzi rövidítésekkel Oroszországra koncentrál.

Még február közepén meghalt Vlagyimir Putyin orosz diktátor egyetlen komoly belpolitikai ellenfele, Alekszej Navalnij, aki az utóbbi éveket az orosz igazságszolgáltatás igazságtalan ítéleteinek köszönhetően fogolytáborokban töltötte. Egyetlen bűne az volt, hogy nyugati segítségvel túlélte egy novicsok-mérgezést. A kemény életkörülményeket és az elszigeteltséget a szibériai 3. számú büntetőtelepen nem élte túl.

Egy hónappal az ellenzéki vezér halála után az EU külügyminiszterei megegyeztek a „Navalnij meggyilkolásáért felelős emberek szankcionálásában”. Josep Borrell, az Unió kül- és biztonságpolitikai főképviselője szerint az intézkedések 30 emberre, illetve entitásra vonatkoznak majd az emberi jogok megsértése esetén alkalmazott szankciórendszer keretében.

Borrell a huszonhetek nevében egy másik témában is állást foglalt. Ezek szerint az Oroszországban tartott elnökválasztásra „folyamatosan szűkülő politikai térben” került sor. A brüsszeli szervezet tagjai nem csak általánosan kérdőjelezték meg a választások tisztaságát, hanem kimondottan elítélték azok jogellenes megtartását Ukrajna megszállt területein és megerősítették, hogy soha nem fogják elismerni az eredményeket.

Alekszej Navalnij halála előtt még egy trükköt eszelt ki, hogy megnehezítse az orosz elnök fölényes választási „győzelmét”. Navalnij özvegye Julija Navalnaja és munkatársai fel is hívták az ellenzéki szavazókat, hogy a háromnapos választás utolsó napján, március 17-én pontosan délben járuljanak az urnákhoz. Ez egy országos méretű Putyin-ellenes flashmob lett volna, amelyet nem lehetett betiltani, hiszen a választók csak éltek a választójogukkal.

Pontosan nem lehet tudni, hányan követték Navalnijék javaslatát, mert a hatalom mindenképpen manipulálni tudja az eredményeket. A „Politico” nevű brüsszeli lap emlékeztetett: Az oroszországi választások régóta nem tisztességesek, és nem is szabadok. Putyin mindig nyer, ellenfelei pedig vagy halottak, vagy börtönben ülnek, vagy száműzetésbe kényszerülnek, vagy nem tudnak bürokratikus okokból indulni a megmérettetésen. Ez történt az egyetlen jelölttel, akinek minimális esélye lehetett volna: ... Nagyvezdint egyszerűen kizárták.

Még így is meglepetésnek lehet nevezni Putyin fölényét. A Központi Választási Bizottság jelentése szerint az elnök a szavazatok 87,3 százalékát szerezte meg, a részvétel 77,4 százalékos volt. Mindkét arány rekordot jelent Putyin csaknem negyedszázados diktatórikus vezetése alatt. Elemzők statisztikai bizonyítékokat találtak arra, hogy óvatos becslések szerint 22 millió szavazat csalás révén kerülhetett a Putyint támogató 76 277 708 voks közé.

„A hamisítás mértékét még fel kell mérni és tisztázni kell” – mondta David Kankija politikai elemző az orosz nyelvű „Current Time”-nak, melyet a Szabad Európa és az Amerika Hangja közösen működtet. „Putyin eredménye a nyilvánvaló csalásnak, a szavazópolgárok megfélemlítésének – beleértve a törvénytelenül megszállt területeken tartott szavazást –, a totális propagandának és az alternatíva nélküli választásoknak tudható be” – kommentálta az Orosz Demokratikus Társadalom Putyin „sikerét”. Ez a társaság közölte azt is, hogy Putyin Vietnám kivételével minden külföldi szavazóhelyen elveszítette a választásokat.

„Győzelme” utáni sajtótájékoztatóján Putyin először mondta el: nem sokkal Alekszej Navalnij halála előtt beleegyezett, hogy az elítéltet cseréljék ki nyugati börtönökben ülő oroszokra, köztük Vadim Kraszikovra, az orosz Szövetségi Biztonsági Szolgálat (FSZB) bérnyilkosára. Az elnök egyetlen feltétele volt: Az ellenzéki vezető a csere után ne térjen vissza Oroszországba. Navalnij elhunytával kapcsolatban Putyin csak annyit jegyzett meg: „ilyen az élet, semmit sem lehet tenni”.

Sem Navalnij halála, sem Putyin választási eredménye nem változtat semmit az orosz hatalom eljárásán ellenzéki személyiségekkel szemben. Még a 74 éves Alla Pugacseva, a szovjet popzene királynője is veszélybe került, hogy „külföldi ügynökké” pecsételjék, ami hivatalosan a Kreml ellenségének minősítené. A volt popsztár bűne: undorítónak nevezte az ukrainai háborút, mert az „illuzórikus célokért katonákat öl, az egyszerű embereket terheli, és Oroszországot páriává teszi”. Pugacseva jelenleg külföldön tartózkodik. Ugyanaz Dmitrij Muratov Nobel-békedíjas újságíró vagy Garri Kaszparov tizenháromszoros sakkvilágbajnok sorsa is, a sok bebörtönzött ellenzékiről nem is beszélve.

Ebben a Putyin részére kényelmes helyzetben robbant a krasznogorszki Crocus City Hall ellen elkövetett terrortámadás, amelyért az Iszlám Állam – Horászán Tartomány nevű csoport (ISKP) vállalt felelősséget. A mérsárlásban és a tádzsik támadók által felgyújtott, leomlott épületben legalább 143 ember halt meg, a sebesültek száma meghaladta a 380-at. Lehet, hogy a terror „hatalmas csapást jelent az orosz elnök tekintélyére”, mint a „Népszava” írta. „Putyin titkosszolgálati tudták, hogy a fővárosban tádzsik fegyveres merényletre készülnek, mégsem tudták azt megakadályozni.”

De az is lehet, hogy a Kreml előnyt tud kovácsolni a szörnyű vérengzésből. „Tudjuk, hogy a bűncselekményt radikális iszlamisták kezével követték el... Minket az érdekel, ki a megrendelő” – mondta Putyin. Másnap már Alekszandr Bortnyikov, az FSZB vezetője (Vadim Kraszikov bérnyilkos legfőbb főnöke) kijelentette: „Az ukrán titkosszolgálatok közreműködtek a támadás kidolgozásában, sőt, az Ukrajna mögött álló nyugati szolgálatok is szerepet vállaltak benne.” Az orosz állami hírügynökség már napokkal előtte ilyeneket írt: „A kijevi kalifátus tömeges terrorba kezdett Oroszország ellen” és „A Fehér Ház ismét megpróbálta az Iszlám Államra terelni a felelősséget.”

Az ukrainai invázió folytatódik. Moszkva a módszereinél eddig sem volt válogatós.

MARTOS PÉTER

Tavaszi szél Magyarországon

Néhány hete Rómában jártam egy kongresszuson. Későn értem haza, majdnem éjjél volt, amikor a Liszt Ferenc repülőtéren Budapesten vártam a csomagjaimra. Leültem, és őszintén szólva semmi mást nem akartam, mint letulolni és lefeküdni aludni. Ahogy csak ültem, magammal szemben láttam egy hirdetőt, egy nagy plakátot. Familienfreundliches Ungarn. Aztán körbenéztem és ugyanezt a feliratot láttam angolul, olaszul, franciául és még egy sereg más nyelven. Családbarát Magyarország. Tudtam persze, hogy ez a jelenlegi magyar kormány talán legfontosabb programja, de nem bántam. Ellenzékiesség ide vagy oda nekem az a véleményem, ha egy ország családbarát, az jó. Ha ez az ország az én hazám, az meg még jobb. Aztán megérkeztek a bőröndjeim, hazazértem a házamba, és nem is jutott eszembe már ez az egész. Néhány napig...

Néhány nap múltán megjelent az egyik online újság oldalán egy írás, amely arról szólt, hogy Magyarország köztársasági elnöke Ószentsége Ferenc pápa tavalyi, 2023-as magyarországi látogatása alkalmából és az Ő tiszteletére elnöki kegyelemben részesített többeket, köztük egy gyermekvédelmi intézmény helyettes vezetőjét, aki addig a büntetését töltötte. Egykori főnöke, az igazgató is börtönbe került, elítélték. A bizonyított vád gyermekbántalmazás, szexuális erőszak, pedofília. Az igazgató követte el ezeket az ember által legocsmányabb elkövethető bűnöket, a helyettese fedezte, próbálta elsimítani és megváltoztatni a megváltoztathatatlan. Eltussolni a pedofiliát. Majd kegyelmet kapott.

Innentől kezdve lavinaszerűen jöttek a hírek, az interjúk, az újabb és újabb tényfeltáró írások, cikkek. Kiderült, hogy egy bántalmazott fiú korábban az elszegvedett borzalmakat már nem bírva öngyilkos lett. Egykori társa számolt be a szörnyű részletekről és az is kiderült, hogy a kegyelemben részesített elítélt szabadulása után is megpróbálkozott azzal, hogy a bántalmazottak véleményét megváltoztassa.

A kegyelmet adó köztársasági elnök Magyarország első női köztársasági elnöke volt. Több nyelven beszélő, intelligens asszony, családanya. A pápával spanyolul, a világ leggazdagabb embereként jegyzett feltaláló-vállalkozóval angolul beszélt. Én egy alkalommal Berlinben vettem részt vele egy vitán németül, de tudom, hogy az első idegennyelve a francia volt. Korábban a családiügyekért felelős tárca nélküli miniszter volt, a családbarát Magyarország program megalakítója és szószólója. Az elnöki döntést ellenjegyezte a korábbi igazságügyi miniszter, az akkori kormány egyetlen női tagja.

Az országon végigsöpört a felháborodás. Döbbenet, düh, harag. Párthovatartozástól függetlenül mindenki mélyeséges haragot érzett, hogy ilyen megtörténhetett az országunkban. A magyarországi virtuális világ meghatározói együttesen hirdettek tüntetést és a virtuális világból szóló felhívásra a valós világ tízezrei, sőt több, mint másfél százezer ember ment ki tiltakozni és töltötte meg a budapesti Hősök terét. Ennyi embert Nagy Imre jelképes újratemetése óta nem látott a legendás tér.

A helyzet már korábban tarthatatlanná vált. A köztársasági elnökasszony be-

jelentette a lemondását, a korábbi igazságügyi miniszterasszony, aki akkor már a nagyobbik kormánypárt európai parlamenti választási kijelölt listavezetője volt, lemondott, visszaadta országgyűlési képviselői mandátumát és bejelentette visszavonulását a közéletből. Szándéka szerint ez történt volna.

Nem így lett.

Ebben a felfokozott helyzetben, amikor az ország nem egyszerűen egy politikai botránytól szenvedett csupán, hanem mély morális válságot élt – és él – át, elemi erővel tört be egy interjú a magyar közéletbe.

A beszélgetést, amelyet egy online hírportál sokak által kedvelt interjú műsorában közvetítettek, néhány óra alatt több százezren, néhány nap alatt másfél millióan, két hét alatt több mint két és fél millióan nézték meg. A lemondott igazságügyi miniszterasszony volt férje, aki maga is a jelenlegi hatalmi rendszer kedvezményezettje volt – állami cég vezérigazgatója, több cég, bank felügyelő bizottsági tagja – kilépett a rendszertől és súlyos vádakkal illette a kormányt, annak néhány tagját név szerint is megnevezve. Korábbi feleségével, az igazságügyért (!) felelős miniszterrel saját otthonukban titokban felvett beszélgetést adott át a magyar ügyészségnek, valomást tett és nyilvánosságra hozta a felvételt. Mozgalmat indított, tüntetéseket szervezett és pártot kíván alapítani.

A kommunikációs válasz nem váratott sokat magára. Egy ismert műsorvezető programjában közel két órán keresztül beszélt, egyfajta módon vallott a korábbi igazságügyi miniszter. A beszámoló egy házasság olyan szomorú egyben rémisztő részleteit tárta fel, amelyek első ránézésre nem a politikai összefüggések miatt mellbevágóak, hanem alapvető morális kérdéseket vetnek fel. Egy, a közélet első vonalába tartozó mintapárnak tekintett női-férfi kapcsolat, amelyről aztán ország-világ előtt kiderült, hogy hosszú időn keresztül bántalmazó kapcsolat volt, miközben három kisgyermeket neveltek. A megrázó hír az ország teljes nyilvánossága elé került, úgy, hogy a politikai elemzőktől a bulvársajtótól, a tévék hírműsoraitól az internetes fórumokig gyakorlatilag minden erről szólt, ahogy mondani szokás a csapból is ez folyt.

Végérvényes következtetéseket még nem érdemes levonni, egész egyszerűen azért nem, mert ez a sokkal inkább szomorúnak, mint izgalmasnak nevezhető történet nemhogy befejeződött volna, tovább folytatódik, bővül. Annyi azért már kimondható, hogy az elmúlt másfél évtized legsúlyosabb morális válságát hozta el az első negyedév Magyarországon. A második negyedév a választás előideje, a politikai kampány hetei, hiszen június 9-én, egyugyanazon a napon önkormányzati és európai parlamenti választások lesznek az országban. Április 20. és június 9. között hivatalosan is a választókért történő versengés időszaka jön el. A tájékoztatás és a különböző nézetek összecsapása jó esetben arról szólna, hogy ki mit gondol saját települése, városa jövőjéről. Más tekintetben arról az alapvetően meghatározó kérdéssről, hogy ki hogyan gondolkodik Magyarország és Európa kapcsolatáról, hogyan látja a hazánk helyét és szerepét az Unióban, mi a véleménye magyarság

és európaiság összefüggéseiről és kapcsolatrendszeréről.

Aki távolabb lát és képes folyamatokban gondolkodni, tudja, hogy a lényeg igazából ebben áll. Könnyen elképzelhető, hogy aktuálisan kevesebb ember figyelmét kelti fel és köti le, mint a korábban említett ügyek, de ettől még a felelős gondolkodás kötelessége erről szólni és írni. A választónak ugyanis joga van tudni, hogy kinek, melyik politikai csoportosulásnak, pártnak, civil szervezetnek, amely indul a választáson mi a célja, a terve, az elképzelése. És ez akkor is igaz, ha manapság minden felmérés szerint nem a programok csatája, hanem a személyiség vonzása vagy taszítása a perdöntő a végeredmény kialakításakor.

Az a kérdés, hogy az év első negyedében történtek hogyan hatnak ki az év második negyedére, pontosabban a június 9-i választásra, ma még nem megválaszolható, de hogy erőteljesen befolyásolja – és nemcsak racionális alapon, hanem

érezlemileg, emocionálisan, az biztos.

Most, április elején itt tartunk. Szokatlanul erősen fújt a szél az elmúlt hetekben Magyarországon. A tavaszi szél nem ült el és a politikai meteorológia szerint egy jó darabig még nem is fog...

HILLER ISTVÁN

Katarzis helyett

Akár katarzis is lehetett volna belőle.

Novák Katalin köztársasági elnök a magyar társadalomhoz intézett le- és elköszönő beszédében következőképpen fogalmazott: „Magyar emberként azt várnám a köztársasági elnöktől, hogy ne hibázzon. Ha mégis, akkor nézzen szembe azokkal, akiknek elszámolással tartozik, és vállaljon felelősséget.” A volt államfő – megrendítő beszédének ebben az egy mondatában – mindenképpen tévedett: éppérzékű és e világban élő nem várhatja el senkitől, hogy hibátlan legyen. Mind egy, hogy útkaparó, sportoló, író, tanító vagy akár a köztársaság első polgára. Veszedelmes és lélekölő mítosz a hibátlanság gondolata, egyben lefegyverző is – leginkább a mindent és mindenkit teljesítmény nélkül kritizálók öngazolása és a külön megfélemlítésének mámorító érzése.

Novák Katalin kegyelmi döntése – az indoklás elmaradásával, illetve a médiatálatás szándékolt célzatosságával és eredmény manipuláltságával súlyosbítva – kétségtelenül felkavarta a társadalmat. Tüntetések (a lemondás és a felelősségvállalás után is!), megmondóemberek elszabadulása, még a közéletben is szokatlan gyűlölködés, egyik „szellemi” mélypont a másik után.

Katarzis helyett az ügy talán a legrosszabbat hozta ki a magyar társadalom véleményét formálni tudó és akaró részéből (ne feledjük: e réteg a közösségi média térhódításával jóval szélesebb, mint korábban bármikor volt). „Odakinn most szörnyek járnak” – hirdették a Hősök tere rendezett, nagy tömegeket megmozgató, meglehetősen egyívású, magukat objektívnek tekintő szervezők. De kik is a „szörnyek”? A védtelen és kiszolgáltatott kisgyermeket bántalmazó és kényszerítő pedofil bűnelkövetők? Minden éppérzésű ember szerint ők nyilvánvalóan. De sokan nem tudunk szabadulni a gondolatától: vajon mindenki a jelképes „vándortak padjára” lett ültetve, aki esetünkben súlyos hibát követett el?

Novák Katalin és az adott ügyet sajtóhírek szerint először „kegyelemre nem javasoltként” felterjesztő Varga Judit lemondása akár annak örömteli bizonyítékául is szolgálhatna, hogy a hibás dönté-

seknek következménye van. „A jobboldalon a hibáknak is következménye van, a baloldalon a bűnöknek sincs” – érkezett a kormányzó párt narratívája. De vajon ki értékeli így az eseményeket? Én inkább úgy látom, a két családanya-politikus által mutatott gesztus éppenséggel olyan szinten magasodik az eddigi közéleti (és messze nem csak politikai!) gyakorlat fölé, hogy a lakosság jelentős része számára értelmezhetetlen és ezért hihetetlen/hiteletlen. Tegyük fel hát a magunk kérdéseit is az ügyben. A közzélekedés szerint a volt köztársasági elnök és igazságügyi-miniszter kétségtelenül hibás egy, az ítélet szerint pedofil bűncselekmény eltussolásában résztvevő személy kegyelmi ügyének pozitív elbírálásában. Ez esetben vajon a független bíróság és annak független bíróját ezen ügyben hozott, pedofil *bűnelkövetőre* vonatkozó másfél év három évre *felfüggesztett* börtönbüntetés miatt nem áll-e meg a személyi felelősség? De sorjázthatjuk tovább a kérdéseket: a politikusnak vajon magasabb erkölcsi mércének kell-e megfelelnie, mint a lelkek felemeléséért és a társadalom erkölcsi megújulásáért felelős egyházi vezetőknek? És nyomjuk meg a tollat: vajon oldalaktól és pártoktól függetlenül ez volt-e az az ügy, amely miatt két, a közéletbe új színt hozó, a női energiákat is megjelenítő szereplőnek távoznia kellett – esetleg csupán minden, a politikában résztvevő szervezet részéről csak politikai mozgásról, „szavazatmaximálásról” van szó?

A katarzis szó eredeti görög jelentésében megtisztulást jelent. A legfőbb és legnyomasztóbb kérdés még hátravan: az elkezdődött és e lap megjelenésekor már be is fejeződött nagyjából képesek vagyunk/voltunk-e sajátmagunk hibáira, bűneire, önmagunk javítására fókuszálni, avagy a megtisztulást egyéni és társadalmi szinten is a másokra mutogatásban, a kifele köpködésben szeretnénk „megélni”. Az evangéliumi példabeszéd farizeusáig jutottunk csak, vagy már karcolgatjuk a vámos szintjét. Talán a valós katarzis megélése is ettől függ mindannyiunk számára.

NAGYMIHÁLY ZOLTÁN

Hazaváró Szolgáltatás (Welcome Office)

A magyar nemzetpolitika nemcsak a Kárpát-medencei magyarság kérdését kezeli kiemelten, hanem a Nyugat-Európában vagy a tágabb **nyugati diaszpórában élő magyarok** helyzetére is kiemelt figyelmet fordít. Emellett Magyarország Kormányának mindig is fontos célkitűzése az adminisztratív terhek csökkentése.

A 2010-es évek közepe óta egyre többen vándorolnak vissza Magyarországra, ez a szám ma már éves szinten tartósan 20 ezer fölötti, egyre erősebb az igény olyan szolgáltatás iránt, amely komplex, a tartós külföldi létből fakadó élethelyzetekre is gyors és polgárbarát megoldásokat kínál.

A Kormány nemzetstratégiai célja ennek a folyamatnak a támogatása és a nyugaton élő honfitársaink Magyarországra való hazatelepülésének – közigazgatási eszközökkel történő – segítése, megkönnyítése.

A Hazaváró Szolgáltatás több elemből áll

1. Hazaváró Portál:

- 2023. november 16-án elindult a **Hazaváró Portál** és a hozzá kapcsolódó **hazaváró közigazgatási szolgáltatási csomag, amely a diaszpórából való hazatelepülést segíti.**
- Bár eddig is voltak kezdeményezések a hazatérni szándékozók tájékoztatására, ezek jobbára csak egy-egy részletkérdésre fókuszáltak, illetve gyakran nem voltak elég közérthetőek. A fejlesztés során – 36 ország hasonló szolgáltatásait tekintettük át, amely révén a legjobb gyakorlatok kerültek átültetésre.
- A Honlap a hazatelepüléssel kapcsolatban **felmerült kérdésekre nyújt átfogó válaszokat** és lehetővé teszi **egyed-egy típusok elektronikus elindítását a világ legtávolabbi pontjairól is.** A Portálon könnyen áttekinthető struktúra, letisztult nyelvezet és az egyes élethelyzeteken végigvezető (közel 100) ügyleírás és tájékoztató segíti az ügyfeleket a tájékozódásban magyar és angol nyelven. A Portál a www.hazavaro.gov.hu weboldalon érhető el.

2. Hazaváró Pontok:

- Az országszerte **27 helyszínen**, a már **működő kormányablakokban** megnyílt ún. **Hazaváró Pontok** a hazatérést követő szükséges **ithoni ügyintézésben**, többek között a letelepedésben, a helyi szolgáltatásokhoz való hozzáférésben, a munkavállaláshoz, egészségbiztosítási ellátásokhoz szükséges ügyek intézésében, valamint a tanulmányok megkezdésében nyújtanak segítséget mind magyar, mind angol nyelven.
- A Hazaváró Portál fejlesztése során kiemelt cél volt, hogy a tájékoztatás és az elektronikus ügyintézés mellett, a Hazaváró Pontokon zajló személyes ügyintézés kiemelten támogassa. A hazaköltözők a Honlapon létrehozott navigátor segítségével személyre szabott ügyintézési listát generálhatnak maguknak, amelyet az időpontfoglalással egyidejűleg elküldhetnek a Hazaváró Pontok egyikébe. Az előzetesen megküldött teendőlistát a kormányablak tisztviselője a személyes ügyintézés előtt egyezteteti az ügyféllel. Ez azt is biztosítja, hogy a Hazaváró Pontba időpontot foglaló ügyfél felkészülten érkezik az ügyintézésre, amellyel rengeteg időt spórol meg, mind saját maga, mind pedig a kormányablak számára.

3. Külképviseletek, telefonos ügyfélszolgálat (1818):

- A Hazaváró Portál és a Hazaváró Pontok mellett a **magyar külképviseletek, valamint a 0-24 órás telefonos ügyfélszolgálat (1818) is támogatja az ügyintézés, naprakész információkkal, egyedi ügyekben szintén segítik a hazatérni szándékozókat.**
- Akik a hazatéréssel kapcsolatos ügyeiket még külföldi tartózkodásuk idején szeretnék elindítani, a **konzuli szolgálat** munkatársai az eddig megszokott módon továbbra is rendelkezésre állnak.

Eddigi eredmények

- A Hazaváró Szolgáltatás mind a diaszpóra szervezetek, mind az egyedi felhasználók körében egyértelmű sikert aratott. A Portált indulása óta közel 70 ezer látogató kereste fel közel 60 országból, a Honlapon történő regisztráltak, a Hazaváró Pontokon személyesen elindított ügyek és a telefonos ügyfélszolgálatnál érdeklődők egyre magasabb száma mind azt bizonyítja, hogy ez a hiánypótló szolgáltatás szinte egyedülállóként közérthető információkkal szolgál, eredményesen igazít el a hivatali útvesztőkben és modern, személyre szabott ügyintézés tesz lehetővé.
- A visszajelzések alapján a belföldön élő lakosság számára is kifejezetten hasznos a strukturált, mindennapi nyelven, ugyanakkor szabatosan megírt tartalom.
- A Hazaváró Szolgáltatás optimálisan felépített, egységes rendszerben valósul meg, ahol az ügyintézési idők csökkentése mellett az eljárási költségek visszaszorítása is jelentős. Honfitársaink a Szolgáltatás igénybevételével kedvezményes fordítási és hitelesítési díjakkal számolhatnak mind az anyakönyvi kivonatok, mind az egyéb szükséges dokumentumok tekintetében.

DR. WETZELNÉ DR. TERBE-SZABÓ CSILLA főosztályvezető

Miniszterelnökség
Parlamentari és Stratégiai Államtitkárság
Diaszpóra Koordinációs Főosztály

H-1062 Budapest, Andrássy út 70.

Mobil: +36 30 228 0971

E-mail: csilla.wetzelne@me.gov.hu

www.kormany.hu

Fegyverkező Európa

Végre egy jó hír: Európa fegyverkezik. A néhány napja megrendezett brüsszeli EU-s csúcson Charles Michel, az Európa Tanács elnöke, arra szólította fel a tagállamokat, hogy kapcsoljanak háborús gazdasági üzemmódra.

Nem tehetünk másként. A Nyugat évszázados nagy hibája volt a gyengének hitt Orosz Medvét álmából felébreszteni, az Ukrajnát és Grúziát érintő, vörös vonalnak számító NATO-terjeszkedéssel az Ukrajna elleni támadását kiprovokálni, aztán azt hinni, hogy ha katonai erővel nem is, de gazdasági szankciókkal gyorsan térdre lehet kényszeríteni. Semmi nem úgy történt, ahogyan elképzeltük. A valóság az, hogy Oroszország a kezdeti nehézségek után talpra állt, sőt megerősödött. Katonai téren tény, hogy mindaddig csak egy kiadós állóháború kialakítására futotta, viszont a hadigazdaság dübörög, és az orosz olaj- és gázipar új piaci mellett erős nemzetközi véd- és dacszövetségek köttettek, olyan a Nyugat által páriának kikiáltott államokkal, mint Irán vagy Észak-Korea, a már jól megalapozott kínai kapcsolatok szorosabbra vonásáról nem is beszélve.

Eközben a Nyugat kikezdehetetlennek hitt együttértése repedezik, ingadozik. A republikánusok elnökjelöltje, Donald Trump, hol nyíltan fenyegetőzik, hogy győzelme esetén kilépteti az USA-t a NATO-ból az oroszok kényére-kedvére kiszolgáltatva Európát, hol pedig azzal az ígérettel vigasztal, hogy amennyiben az EU tagállamai rendszeresen fizetik a számláikat, vagyis GDP-jük 2 százalékát az Észak-Atlanti Együttműködés kasszájába befizetik, akkor nem lesz semmi baj, Amerika továbbra is megvédi őket. Bárhogy legyen is, Európa számára szokatlan ez a hangvételhez, és megszeppent szorongásunkon az oroszok elégtétellel mosolyognak.

Ami biztos: a II. világháború után kialakult status quo végérvényesen véget ért. Putyin elnök ugyan újra és újra megcáfolja azokat a feltételezéseket, miszerint imperialista

ambíciókat dédelgetve egyszer csak lerohaná Európát – érthető okokból ezzel a szerintük reális lehetőséggel különösen Lengyelország és a Balti-államok riogatnak – de az EU-nak minél gyorsabban saját védelmére kell felkészülnie. Ezt persze könnyű kijelenteni, de annál nehezebb a gyakorlatba ültetni, hiszen ennek az EU-ban semmi hagyománya. Alapvető változásokra lenne szükség Európa védelmének megszerzésére, például ütőképes közös európai hadseregre, szigorú uniós határvédelemre és határozott, kezdeményezőkéss európai diplomáciára, egyszóval sokkal szorosabb európai integrációra. Ehhez nem csak idő kell, de mindenekelőtt egyetértés is, de éppen ezt bontja meg az Unió egyes tagországainak erőteljesen szuverenista-populista hozzáállása, mely nem az EU megerősítésén, sokkal inkább annak meggyengítésén dolgozik.

Gyors és erőteljes integráció nélkül az EU teljes mértékben a megváltozottóságában kiszámíthatatlan Amerikai Egyesült Államoknak lesz már-már gyarmati szinten kiszolgáltatottja. Számítalan előjelét látjuk ennek már ma is, de ez csak a kezdet. Európa kiszolgáltatott helyzetén éppúgy nem segítenek a brüsszeli bürokraták életszerűtlen direktívái, mint a kelet-közép-európai populisták kétkulacsos, felelőtlen játszadozásai. Nem segít az általános hadkötelezettség bevezetése – a svédek, dánok máris léptek ezirányban – sem újabb lőszergyárak építése, de még Európa legnagyobb katonai támaszpontjának kiépítése sem Romániában, a Fekete-tenger közelében. Mindez nem elegendő, mert a legnagyobb érték hiányzik, mely békeidőben is több, mint fontos, de háborús időkben hűsbavágóan nélkülözhetetlen: hiányzik a bizalom! Nyugat-Európa nem bízik meg keleti felének egyik másik országában – nem alaptalanul! – és viceversa, illetve Európa nem bízik meg Amerikában. Hogyan lehet így az orosz–kínai–(iráni) fronttal szemben felvenni a kesztyűt, nehéz megválaszolni.

MÁSRÉTI KATÓ ZOLTÁN

A megújulás jegyében

Hosszabb idő eltelte után 2024. február 24-én tartotta vezetőségválasztó közgyűlését az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége. Ezúttal az eseménynek más színezetet adott az a tény, hogy a szokástól eltérően az elnöki tisztséget megpályázó dr. Seidler Andrea nyug. egyetemi tanár körlevélben fordult a tagegyesületekhez, amelyben a jelenlegi helyzet mellett feltárta elképzeléseit. Különösen pozitívan hatott, hogy az egyre gyakrabban hallható pesszimista vélekedésekkel szemben kiemelte, hogy nagy potenciált lát a Központi Szövetségben.

Mégsem minősíthető forradalmi változásnak az új vezetőség összetétele, hiszen az új

vezetőségnek szinte valamennyi tagja töltött már be különböző tisztségeket. A tisztségviselők ismerik egymást, ezért feltételezhető a harmonikus együttműködés.

A vezetőség új összetétele:

Elnök: Seidler Andrea

Főtitkár: Hausmann-Farkas Erzsébet

Pénztáros: Albert László

Szervezési titkár: Schenk Angyalka

Kulturális referens: Blaskó Katalin

Oktatásügyi referens: Sass Judit

Sajtóreferens: Csire Márta

Ülnökök: Deák Ernő, Hollós József,

Husztai Dávid.

Pénzügyi ellenőrök: Kántor Krisztián,

Tánczos Zoltán

Előadás Petőfiről Kínában

A Petőfi bicentenáriumot Kínában is megünnepelték, és pedig múlt év szeptember 22–24-én. Kitérők Ausztriában és Kínában – Osztrák irodalom Kínában címmel konferenciát rendeztek Dalianban az ottani idegen nyelvű egyetemen. A megnyitót és a nagy érdeklődést kiváltó előadást **Margarete Wagner** irodalomtörténész tartotta Bécsből. Címe: *Petőfi fogadtatásának kezdetei az Osztrák Császárságban*. Ehhez nem árt tudni, hogy Petőfit száz éve, mint a legnagyobb külföldi költőt tisztelik Kínában.

A magyar kultúrákötvetítőknél köszönhetően, Ausztriában tíz év alatt terjedtek el az ismeretek Petőfi Sándorról. Legtöbbjük magyarországi német értelmiségi volt, akiknek pályafutása nagyban összefüggött a magyar szabadságharcokkal, s akik mint menekültek nagyban hozzájárultak Petőfi megismeréséhez és népszerűsítéséhez nem csupán német nyelvterületen, hanem azon túl is. Petőfi versei így jutottak el Kínába is, ahol aztán kínai fordításokban találták meg az utat a kínai olvasók felé.

Svájc az EU–NATO és az USA hálójában

Mint nem EU és NATO tagállam számára a világban végbemenő gazdasági és biztonságpolitikai folyamatok, a globalizálódó többpólusúvá váló világgazdaság Svájc számára is társadalmi átalakulásokat, új szemléletet, magatartást és cselekvést ösztönöznek. Szinte „ördögi kör” amelybe az említett folyamatok, ha belekényszerítenek, belőle kiszabadulni csak súlyos következmények árán lehet.

Svájc EU-hoz fűződő viszonyát elsősorban gazdasági kérdések (Svájc az USA, Németország, Franciaország után az EU negyedik legnagyobb kereskedelmi partnere és első számú beruházója) határozzák meg. A NATO-hoz fűződő kapcsolatát pedig a biztonságpolitikai kérdések diktálják. Az USA meghatározó, az EU-hoz és a NATO-hoz fűződő egyre dominánsabb szerepe a Svájc–USA viszonyt is erősen érinti, sőt befolyásolja. A 2022. február 22-én kirobbant orosz–ukrán háború, majd a 2023. október 7-én végrehajtott Hamas terror-támadás Izrael ellen és az azt megtorló izraeli fegyveres ellenlépések csak siettetik Svájc hagyományos nemzetközi kapcsolatainak mielőbbi rendezését. Politikailag a vesztfáliai béke óta a svájci *felfegyverzett semlegesség* alkotmányban rögzített kötelező betartása és védelme, gazdaságilag pedig a meghirdetett nemzetközi szankciókhoz történő viszonyulás összhangban kell legyen az Euro-Atlanti térség magatartásával, amelyhez Svájc nemcsak érzelmileg, hanem gyakorlatilag is kötődik. Ennek függvényében vessünk néhány pillantást Svájc ma aktuális legfontosabb kapcsolatainak alakulására.

Svájc és az EU viszonya

A kapcsolatok előzményei

Svájc EU-hoz fűződő viszonyának rendezésére egyéb szerződések megkötése mellett – három, az alkotmány rendelkezéseinek értelmében – lévén az Államszövetség külföldi féllel kötött szerződéseiről szó – kötelező népszavazást kellett megtartani.

1. **1992. december 6-án** az EWR-hez való csatlakozás kérdésében, 50,3% nemmel 49,7% ellenében elutasításra került. A 78,7%-os lakossági részvétel ezen a szavazáson az állam 1848-ban történt megalakulása óta egészen napjainkig ezt az arányt soha nem érte el. Ez a népszavazás „történelmi” referendum szavazás volt a Szövetségi Tanács EU-val kötött szerződéséről.

A szerződést ellenző Svájci Néppárt (SVP) és a Mezőgazdasági Érdekszövetség az alkotmány vonatkozó rendelkezésére hivatkozva óvatintézt a kormány által már aláírt szerződés ellen, s a benyújtott referendumhoz 53 500 aláírással népszavazás kiírására került sor, amely a csatlakozási szerződést elutasította. Ezt követően a szembenálló felek között a téma a belpolitikai élet máig tartó állandó konfliktusát képezte, minek következménye az EU-hoz való csatlakozás kérdésében további népszavazások megtartása lett.

2. **1997. június 8-án** Svájc EU-csatlakozása ügyében tartott népszavazás, 74,1% nemmel 23,9% igen ellenében a csatlakozást elutasította.

3. **2001. március 1-én** A „Ja zur Europa” (Igen Európára) néven megtartott népszavazás 76,8% nemmel 23,1% igen el-

nében elutasította a csatlakozást. Fontos eleme a svájci népszavazások érvényességének, hogy a népesség szavazatainak többsége mellett a kantonok többségének a szavazata is szükséges.

Az EWR csatlakozás elutasítása után született meg Svájc és az EU kapcsolatban az EU-csatlakozás helyett az ún. bilaterális út (Bilateraler Weg), aminek máig irányadó szerepe van.

Az eddigi különutas svájci magatartással szemben az EU intézményrendszerében egyre befolyásosabb balliberális és globalista erők kemény és bizalmatlan magatartással követik Svájc EU-viszonyát. Terheli ezt az EU Svájccal szembeni magatartást annak ténye, hogy a 2023-as svájci parlamenti választásokon ismét a Svájci Néppárt (SVP), mint euroszeptikus párt aratott győzelmet.

Hogyan tovább?

Az évek óta húzóóda és az EU által szorgalmazott bilaterális szerződés felülvizsgálata és annak az új helyzetekhez igazodó megújítása, új CH-EU keret-egyezmény megkötését jelenti.

Az új svájci kormány tavaly december 14-i megalakulása után már a 4. napon kijelölte az EU-val 2021-ben félben maradt egyeztető tárgyalások új ügyvivőjét és meghatározta a tárgyalásokon követendő fő célkitűzéseket elérését. – Biztosítani Svájc számára, hogy az EU gazdasági belső piacán (Binnenmarkt) szabadon és akadályoztatások nélkül részt vehessen. – Helyreállítani Svájc részvételét és közreműködését az EU kutatási és Erasmus programjában. Egyeztetés és együttműködés az energiagazdálkodás, a környezetvédelem területén. – A migráció koordinált megfékezése (remigráció), a munkabérek védelme, a Szociális háló szerepének és alkalmazásának újragondolása Svájc szuverén belügye. – A svájci jogrend védelme és megtartása. A vitás kérdések független bíróságok által történő rendezése. – Svájc esetleges csatlakozása az EU-hoz csak népszavazással történhet. – A svájci közvetlen demokrácia (népszavazások) eredményeit az EU nem írhatja felül. – Svájc és az EU között kötött megállapodást (keretegyezményt) Svájc – az alkotmánya értelmében – népszavazással szentesíti.

A több évre tervezett tárgyalássorozat az Európai Bizottság és svájci Szövetségi Tanács (kormány) között 2024. március 18-án Brüsszelben megkezdődött. Az EU szeretné a tárgyalássorozatot 2024 végéig lezárni, a svájci fél véleménye ezzel szemben a minőség előtérbe helyezése az időirammal szemben.

Svájc és a NATO viszonya

A svájci külpolitikában fontos szerepe van az évente megrendezésre kerülő davosi Világgazdasági Fórum (WEF) tanácskozásainak. A fórum meghívott referensei és résztvevői zömében a globalista pénzvilág köreiből kerülnek ki. Svájcnak mint a világ pénzügyeiben (valutáris) és a kereskedelemben (export) jelentős szerepet betöltő, sőt vezető résztvevőnek elemi érdeke, hogy közvetlen kapcsolatot ápoljon a jelenlegi és a felnevelendő globalista és az ún. „déli-világ” nemzetközi vezetőrétegével. A világgazdaság prosperitásának egyik előfeltétele a biztonság. S itt találkozunk Svájc érdeke a NATO-val már létező, s

a jövőben még fejlesztendő jó kapcsolatrendszer fejlesztésében. A kormányalakítás előtti napokban látogatott el Svájcba a NATO elnöke, hogy a NATO-bővítés és a várható EU-bővítés következtében beálló biztonságpolitikai fejleményekben Svájc is mint semleges európai ország kalkulálható és megbízható partner legyen. Feltételezhető, de erről a látogatást csak tömören és csonkán méltató sajtó sem számolt be, hogy a tavasszal kiadásba helyezett „*az Együttműködő semlegesség* (Kooperative Neutralität) címszóval fémjelzett svájci – népszavazással járó – semlegességi alkotmánymódosítás további fejleménye is felkeltette a NATO érdeklődését. Érdekes lehet ez, mint precedens akkor, ha az orosz–ukrán háborút előbb-utóbb követő béketárgyalásokon az oroszoknak sikerül az Ukrajnával szemben támasztott semlegességi követelésüknek érvényt szerezniük. Működő kapcsolatok Svájc és a NATO között: - Partnerség a békéért (PfP); - Euro-Atlanti Partnerség (EAPC). Céljuk a béke és kollektív biztonság megőrzése.

A svájci diplomácia intenzíven dolgozik egy ukrán–orosz első nemzetközi egyeztető béketárgyalás megtartásán Svájcban. Egyelőre az oroszok részvé-

telének, amit a svájci fél szorgalmaz, az ukrán fél részéről vannak elutasító akadályai.

Az utóbbi hónapok, hetek és napok világpolitikai fejleményei egyre mélyebben a háború világméretű eszkalációját vizionálják. Az EU-ban végbemenő fordulat, amely eredetileg a béketeremtő államközösséget tűzte zászlójára, mára a fegyverkezést hozza köztudatba, és azokat igazolja, akik az EU-t nagyhatalmi terjeszkedéssel vádolják. Hogy mindezek tudatában a svájci kapcsolatrendszer integrációs, vagy inkább az óvatos semlegesség, sőt a kivülmaradás útján halad tovább, a további fejlemények függvénye marad.

B. SZABÓ PÉTER

Ki védi meg Európát, Németországot...?

Ki védi meg Európát, Németországot egy lehetséges újabb oroszországi előretörés alkalmával, ha az USA kilépne a NATO-ból? – teszi fel a kérdést Joschka Fischer volt német külügyminiszter a Die Zeit 2024. március 7-i számában megjelent interjúban. Az alábbiakban ismertetjük a figyelemkeltő cikk tartalmát.

Joschka Fischer a die Zeit c. lapban hosszú interjúban beszélt az Európa előtt álló jelenlegi geopolitikai feszültségről és kihívásokról.

„Minket senki nem fog megvédeni” – figyelmeztet Putyin terveire a Zöld Párt legendája. Az interjúban sivár képet festett a jelenlegi geopolitikai helyzetről. Véleménye szerint különösen aggasztóak Vlagyimir Putyin orosz elnök ambíciói és Donald Trump NATO-tervei.

Fischer azt állítja, hogy Putyin nem áll meg az ukrán háború méreteinél. Véleménye szerint sokkal inkább az első orosz revíziós háborúnak vagyunk tanúi, de biztosan nem az utolsónak.

A katonai fenyegetésekre tekintettel élesen bírálja az európai és a német biztonságpolitikát. „Új valóságot” lát, amellyel Európának végre szembe kell néznie. Az a valóság, amelyet Oroszország katonai ambíciói határoznak meg.

Az új kontextusban gyengeséget jelenthet Németország és Európa katonai kérdésekkel kapcsolatos történelmi vonakodása. Ami az erős védelmi politika szükségességét illeti, Fischer még az európai nukleáris elrettentés mellett is kiáll. Boris Pistorius védelmi miniszter nemrégiben kommentálta az EU nukleáris fegyvereit. „Nem csak az atomfegyverek és a nukleáris, az amerikai, francia vagy a brit fegyverek összehasonlításáról van szó. Sokkal inkább a nukleáris elrettentés összetett rendszeréről, taktikai és egyéb nukleáris fegyverekkel. Az amerikai elnökválasztási kampányban tett nyilatkozatra reagálva erről

nem is beszélünk” – mondta Pistorius. Joschka Fischer sajnálja a kötelező katonai szolgálat eltörlését, szerinte ez anno hiba volt. Annak a véleményének ad hangot, hogy a diplomáciai erőfeszítések nem hatékonyak kemény hatalom nélkül. „De mit ér a diplomácia kemény hatalom nélkül?” – teszi fel a kérdést, hangsúlyozva, mennyire szükséges a hiteles katonai elrettentés.

Fischer a német politikai vezetést elemezve, bírálja a proaktív és határozott biztonságpolitika hiányát. Felidézi saját politikai pályafutását, amelynek során a sorkatonaság eltörlése mellett kampányolt. Tekintettel a jelenlegi fenyegetésekre, ma ezt nem lehet megkerülni, vagyis ilyen vagy olyan formában újra be kellene vezetni a hadkötelezettséget.

Úgy látja, Donald Trump azt tervezi, hogy kilép a NATO-ból, ez súlyos következményekkel járna Németország számára. Amikor Donald Trump esetleges újra választásáról kérdezték, Fischer aggodalmát fejezte ki ezzel kapcsolatban.

Arra a kérdésre, hogy ki lesz a felelős Németország biztonságáért, ha az USA kilép a NATO-ból, válasza egyszerű: „Nem lesz senki, aki minket megvédjen”!

Fischer szerint a németek a második világháború tapasztalatai után jó okokból lettek pacifisták. Ma azonban új fókuszba kell helyezni a biztonság kérdését. A felelős német politikusoknak ebbe nem szabad beletörődni és a valóság elől elmenekülni. A közös biztonságpolitika érdekében Európának nem csak erős gazdasággal rendelkező Németországra, annál inkább erős hadsereggel rendelkezőre is szüksége van, hisz a második világháború után Németország biztonságát, területi integritását a NATO látta el, erős USA-beli csapatokkal, s ha az amerikai csapatok távoznának az országból, a jelenlegi német hadsereg nem tudná ellátni az ország védelmét!

KESZÉG KORNÉL

NEMZETKÖZI SAJTÓSZEMLE

Összeállította: FETES KATA

Current Biology

A világ leghangosabb madara

A csombókos harangozómadár (*Procnias albus*), amelynek kiáltásai elérhetik a 125 decibelt. Jeff Podos, a massachusettsi Amherst város egyeteme biológusának tanulmánya szerint olyan hangos is lehet, mint egy teljes erőből dübörgő rockkoncert.

A közel galamb méretű madár hímjének testhossza 28,5 centiméter, testtömege 210–215 gramm, a tojóé 27,5 centiméter, 219–222 gramm. A fajt először Johann Hermann francia orvos és természettudós írta le 1783-ban, *Ampelis alba* néven.

Természetes élőhelyei a szubtrópusi és trópusi síkvidék és a hegyi őserdők. Gyümölcsökkel táplálkozik. A hím tollazata fehér, csőre lapos. A nőtények tollazata zöld. Megtalálhatók Brazília Pará államában, Guyana, Suriname erdőiben, kis számban Venezuelában, valamint Trinidad & Tobagóban és Panamában is. A *Procnias* két másik tagjához hasonlóan a hímeknek is van öblük, amely a kakasok torkán lógó vörös bőrlebenszövetre hasonlít. Bár a fehér harangozómadár ritka madár, teljes populációját nagyra becsülik. Előfordulhat, hogy a populáció enyhén csökken az erdőirtás miatt, de nem elég gyors ütemben ahhoz, hogy fenyegetettnek lehessen tekinteni, ezért a Természetvédelmi Nemzetközi Unió a „legkevésbé aggályosnak” minősítette a természetvédelmi állapotát.

Invazív időzített bombák

Egy új tanulmány szerint egyes betelepített növények akár évtizedekig, vagy akár évszázadokig is szunnyadhatnak, mielőtt hirtelen elterjednének és széleskörű károkat okoznának. Eszerint a vizsgált invazív növények körülbelül 35%-a hajlamos ilyen késleltetési fázisra. A világ legveszélyesebb „alvó-megszállói” közé tartozik két növény is. Ezek a dél-amerikai vízi jácint (*Pontederia crassipes*) és a sétányrözsza vagy színváltóvirág (*Lantana camara*).

Nem mindig lehet azonnal látni, hogy az őshonos ökoszisztémákra egy behurcolt növény mennyire veszélyes. A Melbourne-i Egyetem biológusai Philipp Robeck vezetésével most megállapították, hogy a megvizsgált 5700 invazív növényfaj mintegy 35%-a bizonyult úgynevezett alvónak. A kilenc régióból – köztük Ausztráliából, Nagy-Britanniából, Dél-Afrikából és az USA-ból – származó növények bevezetése és széles körű elterjedése között évtizedek, sőt évszázadok teltek el.

A kutatók megállapították, hogy az invazív fajok átlagosan körülbelül 40 évig szunnyadtak, mielőtt hirtelen széles körben elterjedtek. A hegyi juhar (*Acer pseudoplatanus*) szunnyadt a legtovább; 320 évet. Bár a többek között Németországban honos lombhullató fát 1613-ban telepítették be Nagy-Britanniába, ott csak 1933 óta terjedt el érezhetően. Ezáltal számos őshonos növényt kiszorít, és fokozta

tosan megfosztja az állatokat megszokott táplálékforrásaiktól.

Az USA-ban az alvórekordot is egy eredetileg Európából származó növény tartja. A lándzsás útifű (*Plantago lanceolata*) 1822-ben került be az Egyesült Államokba, de csak 177 évvel később okozott először nagyobb problémát. A lágyszárú növény nagy mennyiségű vizet és tápanyagot von el a talajból, így veszélyezteteti az olyan növények termesztését, mint a kukorica és a szójabab.

Egy késleltetési fázis oka lehet például a hosszú generációs idő. Tükrözheti azonban az alkalmazkodáshoz szükséges időt, azt, amely a fajok új környezetekben való megtelepedéséhez kell. Ennek megfelelően az évelő növények általában jobban hajlanak a hosszabb alvásra, mint az egynyáriak.

Az éghajlatváltozás hirtelen megadhatja a szunnyadó betolakodók számára azt a lendületet, amire szükségük van. Például mennyivel melegebbé és szárazabbá válik egy régió, és ezáltal pontosan illeszkedik a betelepített növény preferenciáihoz.

scinexx

Adattároló hologramok

A hologram nem csupán optikai trükk, hanem adattárolóként is szolgálhat. A normál pixel- vagy vektor alapú képektől eltérően a hologramok optikai interferencia-mintákon alapulnak. A leképezett objektum mélységinformációja fáziseltolódásként van kódolva az erre a célra használt lézerek sugárban. Megtekintéskor a hologram háromdimenziósra tűnik.

A hologramok új lehetőségeket kínálnak az adattárolásra is. Ehhez az adatokat holografikus interferenciamintaként kristályba vagy más alkalmas anyagba marják. Ez lehetővé teszi a hosszú távú adattárolást, amelynek karbantartása nem igényel energiát, és eleve ellenálló a helyi hibákkal és véletlenszerű bithibákkal szemben.

További előny: több hologramot is tárolhat az adathordozó ugyanabban a háromdimenziós térfogatában. Ehhez a „holografikus multiplexeléshez” hologramokat készítenek különböző hullámhosszú lézerekkel. Egy kutatócsoport most erre egy különösen egyszerű módszert mutatott be. Tároló- és holografikus adathordozóként egy általános 3D nyomtatókkal készült műanyag lemezt használtak.

Ahhoz, hogy a műanyag korong a megfelelő kódra generáljon, először ki kell számítani, hogy melyik ponton milyen vastagságúnak kell lennie ahhoz, hogy pontosan a megfelelő módon változtassa meg a sugárzást.

A holografikus tárolt információk lekéréséhez terahertz-sugárzóra van szükség. Száztól több ezer gigahertzig terjedő elektromágneses sugárkról van szó, amelyek egy mobiltelefon vagy mikrohullámú sütő sugárzásához hasonlíthatók – de lényegesen magasabb frekvenciájúak. Ha a holografikus műanyag lemezt terahertz sugárzásnak teszik ki, akkor az a tárolt kód holografikus képét hozza létre.

A kutatók ebben a módszerben lehetőséget látnak arra, hogy olcsóbbá és praktikusabbá tegyék a holografikus tárolást.

Törökországi meglepetések

Meglepetésként a március 31-én tartott helyhatósági választáson a török kormánypart, az Igazság és Felemelkedés Pártja (AKP) elvesztette a 2004-es helyhatósági választások óta meglévő dominanciáját. A legnagyobb ellenzéki párt, a balközép Köztársasági Néppárt (CHP) 17 millió szavazatot szerzett (37,8%), s maga mögé utasította az AKP-t (35,5%), ami alig több mint 16 millió szavazatot tudott összeszedni, ezzel majdnem 3,5 millió szavazatot veszített öt évvel korábbi eredményéhez képest. Az ország legnagyobb városaiban mindenhol bukott a kormánypart. A már az előző választáson, 2019-ben elvesztett Isztambul és Ankara visszaszerzése sem sikerült, sőt, ezúttal az ellenzék jelöltjei még nagyobb fölényrel győztek. Ekrem İmamoğlu, Isztambul főpolgármestere 11 százalékot vert a kormánypartit kihívójára, Murat Kurumra. Mansur Yavaş, az ankarai vezető, aki 2019-ben 51 százalékat kapott, ezúttal magabiztosan 60 százalék fölött szerepelt. Azonban olyan jelentős városokat veszített az AKP, mint a keleti metropoliszt, Şanlıurfat vagy a szintén jobbközép erősségnek számító nagyvárost, az Oszmán Birodalom első fővárosának számító Bursát. Az ország legtöbb nyugati megyéjében győzött a CHP, de még az olyan fekete-tengeri megyékben is jól szerepelt, amelyek hagyományosan jobbközép szavazóknak számítanak. Az eredmények tekintetében a CHP a 81 megyeszékhelyből 35-öt megszerzett, a hatalmon lévő Igazság és Fejlődés Pártja (AKP), csak 24-et, a kurdok és baloldali törökök egy része által támogatott DEM Párt 10-et, a nacionalista MHP 8-at vitt el, de még az iszlamista Újra Jólét Pártja (YRP) is kettőt magáénak tudhat (két önkormányzatot két másik nacionalista párt vitt el). Ezen még az sem sokat változtatott, hogy a közgyűlésekben az AKP lett a favorit, igaz, nem sokkal.

A CHP ilyen fölényes győzelme nagy meglepetést hozott, hiszen az elmúlt huszonkét évben mind a helyhatósági, mind a parlamenti és az államfőválasztásokon a kormánypart nyert. Noha az AKP népszerűségvesztése már a tavalyi választásokon is érezhető volt, a legnagyobb parlamenti erő maradt, s egy nagy kampányhajrával Recep Tayyip Erdoğan is behúzta az elnöki széket. Az ellenzék esélyét tovább rontotta – legalábbis elviekben –, hogy a pártok külön indultak. Tavaly hatpárti koalícióval sorakozott fel az ellenzék színe-virága a CHP és a nagyjából 10 százalékos támogatottságú Jó Párt (İYİ Parti), illetve négy kisebb párt összefogásával; az államfőjelöltüket pedig a királycsináló szerepében tetszeleghető kurd párt is támogatta. Ennek a kudarcos összefogásnak a 2019-es helyhatósági választások ágyaztak meg, amikor az együttműködés révén Ankarában és Isztambulban is legyőzték a kormánypartot. Az utóbbiban a választást alig 10 ezer szavazattal nyerte meg İmamoğlu, nem is csoda, ha a kormányzat megismételte azt a 16 milliós metropoliszban. Igaz, második alkalommal az isztambuliak már határozottan kiálltak İmamoğlu mellett, s megnagyított különbséggel utasította maga mögé Erdoğan régi harcostársát.

A parlamenti választás után ellenben az összefogás megszűnt. A két nagyobb erő, a CHP és a Jó Párt közötti szakításhoz vezetett, a másik négy párt pedig eleve marginális voltak miatt nem játszottak nagy szerepet. Hiába volt köztük három iszlamista hátterű, nem tudtak érdemben elhozni szavazatokat az AKP-től. Az ellenzék helyzetét nehezítette, hogy a kurd párt is önállóan indult – ez a keleti megyékben régebben sem

volt másként, viszont önálló jelölttel szállt harcba Isztambulért, ami miatt sokan úgy vélték, hogy İmamoğlu bukhat.

Az eredmények viszont azt mutatják, hogy ezek az aggodalmak alaptalannak bizonyultak. A török választók stratégiai szavazattal éltek, azaz azokra a helyi ellenzéki vezető politikusokra adták a voksukat, akiket befutónak érezték. Ez gyakorlatilag az İYİ Párt vereségét jelentette, mivel ezzel a kevesebb mint 4 százalékos eredménnyel a parlamentbe sem jutna be; szavazói nagy valószínűséggel átszavaztak a CHP-s jelöltre, Isztambulban és Ankarában mindenképp. Az isztambuli kurd szavazók jelentős része is a főpolgármester mellett tette le a voksát. Hiába oszlottak meg az ellenzéki pártok, a választók a legesélyesebb mellett döntöttek. S persze az sem mellékes, hogy minden kormányzati ellenszéllel dacolva İmamoğlu vagy az Ankarát irányító Mansur Yavaş sikeres főpolgármesterek voltak. Számos infrastrukturális projekt mellett képesek voltak jótékonyági programokat kidolgozni, támogatták a társadalom különböző rétegeit, például kollégiumok létesítésével a diákoknak. Ha a helyieket kérdezzük, hogy miért döntöttek Yavaş mellett, akkor az első válasz az, hogy ő közösséget épített, nemcsak utakat. Így pedig sok helyi kormánypartit szavazó mondhatta azt, hogy az ellenzéki jelöltre adja a voksát, akik ráadásul a két nagyváros esetében a lakosság egész politikai spektruma felé tettek gesztusokat.

A kormánypart gyenge szereplése mögött számos tényező áll – ezeket a következő hetekben vélhetően pontosan beazonosítják és kielemezzik az AKP központjában. Az első helyen valószínűleg a rossz gazdasági helyzet lesz. Noha a 2022-es 85%-os csúcshoz képest idén februárban az éves inflációt 67 százalékra mérték, ez a csökkenés elég csekély. A mindennapokban az áremelkedés folytatódik, s év végére se várják negyven százalék alá. Ezt pedig mindenki érzi, a középosztály, legyen szekuláris, nacionalista vagy éppen vallásos konzervatív, a hónap végén vagyonának a leértékelődésével szembeütköz. Az Erdoğan-éra elejének gazdasági sikereit, a török társadalom relatív gazdagodását az utóbbi évek inflációja megeszi.

A másik tényező, amin vélhetően elgondolkodnak: nem sikerült erős kihívókat indítani több helyen. Keleten továbbra is tarolt a kurd párt, hiába távolították el az önkormányzati vezetőket döntő többségét a 2019-es választás után. Talán még jobb példa Isztambul, ahol egyetlen politikus, azonban kétség kívül kiváló technokrata Murat Kurum néhány gyenge közszereplése meggyőzte a helyieket, hogy ne tőle várják a város sikeres irányítását, hanem a karizmatikus vezető İmamoğlútól. Persze nem volt kétség senki előtt, hogy az igazi harc az utóbbi és Erdoğan között folyik. A végeredmény tekintetében sokan biztosan elgondolkoznak ellenzéki oldalon, hogy talán mégis jobb jelölt lett volna a tavalyi elnökválasztáson az isztambuli főpolgármester, de ezen merengeni már történelmietlen. A jövőt latolgatni viszont lehet, ezzel eléggé valószínű, hogy ő lesz Erdoğan kihívója 2028-as államfőválasztáson. Persze addig sok víz átfolyik a Boszporuszon, s az államfő által beígért önkritikát illetően még nem tudni, milyen intézkedésekhez vezetnek a következtetések. Mindenesetre ezek levonása mellett Ankarában így legalább kitehetik az ablakba, hogy Törökország demokrácia, ahol azért a politikai és gazdasági teljesítménynek van súlya.

EGERESI ZOLTÁN

Nemzeti megemlékezés az orosz–ukrán háború árnyékában

Kárpátalja-szerte néma, csöndes főhajással emlékeztek meg az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc egykori eseményeiről. Ungváron Petőfi Sándor belvárosi szobránál gyűltek össze a megemlékezők, Beregszászban pedig a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola adott teret az emlékezésnek, ahol a szokásos koszorúzásokat követően sort kerítettek a nemrég filmvászonra került *Most vagy soha* című alkotás megtekintésére is.

A megemlékezések jegyében jött szóba az is, hogy az ukrainai magyarság egyik legfontosabb érdekképviselői szervezeteinek, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetségnek is idén van megalapítása 35. évfordulója. A helyi kárpátaljai lakosság – az ország többi részével együtt – a mindennapjaiban éli meg a túlélést, a megmaradást és az élni akarást, élesen. Az orosz–ukrán háború több mint két évének árnyékában – hisz a harcok okozta demográfiai válság, a gyászjelentések sokasága, a gazdasági nehézségek, az „ideiglenesnek” aposztrofált ugyan, mindamelllett óhatatlanul is zajló valóságos lakosságcsere.

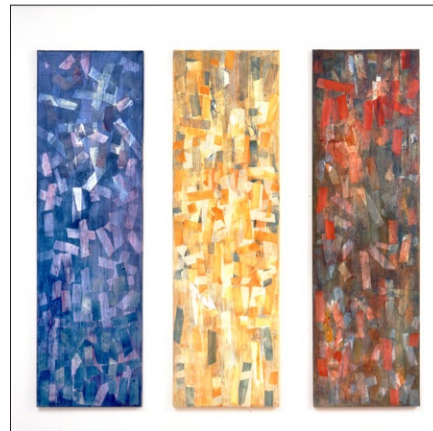
Az elmúlt egy évet talán a várva várt, végül pedig befulladás ukrán ellentámadás, azt követően pedig a bűnbakkeresés jellemezte. Utóbbi politikai kapkodással ötvöződött, mely legkésebben talán a Zelenszkij–Zaluzsnij konfliktusban csúcsondott ki. Valerij Zaluzsnij ukrán vezérkari főnököt ugyanis Olekszander Szirszkij személyében leváltották, őt magát pedig megtették Nagy-Britannia-i ukrán nagykövetnek. Komoly gondot okoz a gazdasági élet és társadalmi lét országos szintű újraindításában az egyre nehezebben kiszámítható anyagi és hadászati támogatások biztos megszerzése. Az anyagháború közepette áruklódó jelei vannak nem csak az orosz,

de az ukrán fél súlyos veszteségeinek is. A hivatalosan elismert „31 ezer elesett ukrán katonára” pótlására 500 ezer újonnan behívandó személyt helyeznek kilátásba. Ugyancsak a légvédelmi rendszerek veszteségeire és az agresszor harceljárásainak fejlődésére mutat rá, hogy amíg néhány hónappal korábban – ukrán hivatalos adatok alapján – a támadó robotrepülőgépeknek és rakétáknak akár 90%-át is leszedték, addig most egyre több a sikeres orosz támadás. Az elmúlt időszak eseményeinek fényében ez utóbbiak ismét az ukrán energetikai rendszert vették célkeresztbe.

A 151 kilótt különböző kaliberű egységből az ukrán légvédelemnek összesen csak 92-t sikerült semlegesítenie. A támadás nyomán a hírforrások 20 jelentős energetikai célpont károsodásáról számoltak be. Az *RBK-Ukrajina* Volodimir Zelenszkij ukrán elnök Telegram-csatornája hivatkozva tette közzé, hogy a legnehezebb helyzet Harkivban állt elő, ahol a teljes körű háború fennállásától kezdve talán most alakult ki a legkritikusabb helyzet. Viszont más érintett régiókban is vészhelyzeti áramszüneteket rendeltek el. A támadás súlyosságát bizonyítja, hogy Harkivban csak a támadást követő harmadik napon tudott megindulni a metróközlekedés, mindazonáltal a városban továbbra is mintegy 200 ezer ember maradt áram nélkül. A támadás során többek között a Dnyipro vízerőmű egyik gépháza is megsemmisült, illetve maga a gát is a célpontok között szerepelt, de szerencsére nem sikerült helyrehozhatatlan kárt okozni benne. Volodimir Kudrickij, az Ukrenergó vezetője szerint a teljes körű háború kezdete óta ez bizonyult az ország energetikai rendszere ellen irányuló eddigi legerőteljesebb támadásnak. Szembetűnő, hogy számos rakétatámadás érte

az utóbbi időben Ukrajna déli részét is, kiváltképp Odesszát és környékét.

Úgy tűnik, mintha mindkét fél számára akár előnyös is lenne a harcok eszkalálódása. Az orosz fél például így „ukrán szálát” emlegethet a március 22-i moszkvai terrortámadás nyomán, vagy így próbál „köszönetet” nyilvánítani a módszeresen fogyatkozó Fekete-tengeri flottáért. Az ukrán fél sem marad veszteg. Az olajlétesítményeket ért folyamatos dróntámadásokon túl az orosz elnökválasztás hetében folyamatos támadások érték az ukrán határ közelében fekvő Belgorodot, az ukránpárti Oroszország Szabadsága Légión pedig ismételt aktivizálta magát a határmentén. A fekete-tengeri orosz flottával szemben elért újabb sikerek ellenére is kulcsfontosságú az ukrán állam számára, hogy a nyugati szövetségeseitől meg-

próbálja kisajtolni a beígért hadászati és anyagi támogatást.

Szerencsére Kárpátalja változatlanul a (viszonylagos) nyugalom szigetének mondható. Mindamelllett – az ország egészéhez hasonlóan – itt is egyre nehezebb terhet ró a lakosság vállára a háború végeláthatatlanságának kérdése. PALÁDI RENÁTA

Verespataki csata: győzelem és svindli

Bár vélhetően lesznek még kanyarok, Románia egyelőre előnyben a verespataki aranykitermelés ügyében a beruházó Gabriel Resources által indított perben. Közben Marcel Ciolacu megpróbált besegetíteni egy keveset a kanadai cég részvényei árfolyamának emelésében.

„Köszönöm a Romániát professzionálisan képviselő ügyvédeknek, tisztesség és becsület! A románoknak nem kell szenvedniük egyes kormányfők döntése miatt, akik személyes érdekeiket a nemzeti érdekek fölé helyezték.” Az egyik közösségi portálon megjelenő bejegyzést Marcel Ciolacu, Románia miniszterelnöke tette közzé, miután a Beruházási Viták Rendezése Nemzetközi Központjának (ICSID) washingtoni székhelyű nemzetközi választottbírósa a román államnak adott igazat a Gabriel Resources által indított kártérítési perben. A döntés értelmében Romániának nem kell kártérítést fizetnie amiatt, hogy nem tette lehetővé a kanadai társaság által tervezett színézfémánya megnyitását a közép-erdélyi településen. Sőt, az ítélet arról rendelkezik, hogy perköltség címén a kanadai bányatársaságnak kell 1,1 millió euró kártérítést fizetnie a román államnak.

A kanadai Gabriel Resources és brit leányvállalata 2015-ben perelte be Romániát a több mint 25 évvel ezelőtt beindított, ám végül a román állam által blokkolt verespataki bányaprojekt ügyében. A kanadaiak szerint Románia megsértette a beruházási szabályokat azzal, hogy engedélyezte a bányalicenc megvásárlását, majd később megakadályozta a beruházást. A felperes arra hivatkozott, hogy a román kormány 2010-ben helytelen módon felvette a Verespatakra tervezett aranykitermelés helyszínének – ahonnan 330 tonna aranyat és 1600 tonna ezüstöt kívántak ciántechnológiával kitermelni – egy részét a történelmi műemlékek listájára, a környezetvédelmi minisztérium nem adott ki ajánlást a bányaprojekt környezeti hatásvizsgálatáról, majd 2013-ban a parlament elutasította az aranykitermelést lehetővé tevő törvénytervezetet. Azt is sérelmezték, hogy Verespatakot 2021-ben felvették az UNESCO világörökségi listájára, ami jogilag ellehetlenítette a bányaprojekt megvalósítását.

Az eljárás során Románia jogi képviselői elutasították a felperesek nemzetközi megállapodások megsértésére vonatkozó

állításait. Érveik szerint a befektetők a felelősek a bányaprojekt meghiúsulásáért, mert nem szereztek meg a törvényben előírt engedélyeket a verespataki bányászathoz szükséges létesítmények megépítéséhez és a kitermeléshez, illetve nem nyerték el a beruházásban érintett helyi közösség támogatását sem. A történetnek azonban aligha van itt vége, a Gabriel Resources képviselői ugyanis jelezték, hogy több opció mellett az ICSID döntésének megsemmisítésére irányuló eljárás megindítását mérlegelik.

Az ítélet hatalmas hullámokat vert Romániában – de egészen más okokból. A döntést megelőző hetekben bukaresti kormányilletékesek folyamatosan kész tényként tállták a román állam valószínűsíthető peresztését, a kormányfő és Marcel Bolş pénzügyminiszter többször is úgy nyilatkozott, hogy Romániát minden bizonnyal 6,7 milliárd dolláros kártérítésre kötelezik. A tárcavezető azt is előrevetítette: a bíróság arra is kényszerítheti a román államot, hogy engedélyezze a ciántechnológiás projekt megvalósítását.

Az ítélethozatal után két nappal az ellenzéki Mentsétek meg Romániát Szövetség (USR) elnöke, Cătălin Drulă jelentette Marcel Ciolacu kormányfőt a korrupcióellenes ügyészségnél (DNA) Verespatak ügyében tőzsdei manipuláció, hivatali visszaélés, hűtlen kezelés és csalás miatt. Drulă szerint törvénysértésnek minősülnek a kormányfőnek azok az ítélethirdetés előtti nyilatkozatai, miszerint a román államot több milliárd dolláros kártérítés kifizetésére fogja kötelezni a nemzetközi választottbírósa a verespataki bányaprojekt meghiúsítása miatt. „Ezek a nyilatkozatok azonnali hatást gyakoroltak a verespataki projekt mögött álló Gabriel Resources vállalat részvényeinek tőzsdei árfolyamára” – idézte a politikust az Agerpres hírügynökség. Szerinte kijelentéseivel a kormányfő elárulta az ország érdekeit. A kormánypárti politikusok borúlátó nyilatkozatai következtében amúgy február folyamán megkésztározódott a Gabriel Resources részvényeinek árfolyama a tőrsdei tőrsdén. Március 8-án 0,87 dollárt ért egy részvény, a cég számára kedvezőtlen ítélet megszületése után azonban három nap alatt 0,05 dollárra zuhant.

CSINTA SAMU

Kormány nélkül Szerbia és Vajdaság

December 17-én tartottak köztársasági parlamenti és tartományi parlamenti választásokat Szerbiában, ám egészen márciusig kellett várni, hogy köztársasági szinten elnöke is legyen a képviselőháznak. A tartomány azonban továbbra is „gazdátlan”, ugyanis a február 9-i alakuló ülés óta, amelyen csupán a mandátumaikat hitelesítették a megválasztott képviselők, semmi sem történt. Ez azt jelenti, hogy tavaly, vagyis 2023. november 16-a óta nincs hivatalos vezetősége a tartománynak, hiszen ekkor oszlatták fel a tartományi képviselőházat.

Arról, hogy miért nem választották meg február 9-e óta a tartományi képviselőház elnökét, senki sem beszél. Sem a hatalmi pártok, és ezzel egyetemben a Vajdasági Magyar Szövetség sem, de az ellenzék is csak a közlemény szintjén szólt a dologról. A képviselőház állítja, nem történt törvénysértés, az ellenzék szerint február 9-e után 30 napos volt a határidő, hogy az elnököt, alelnököket és a testületek tagjait megválasszák és megkezdődhessen az érdemi munka.

A tartományi képviselőház élén 2012 óta a VMSZ volt elnöke, Pásztor István állt, aki tavaly októberben hunyt el, előtte pedig szintén a VMSZ színeiben Egeresi Sándor ült ebben a székben. A kérdés most az, hogy az elnöki pozíció továbbra is a Vajdasági Magyar Szövetségé marad-e? Amennyiben igen, akkor Juhász Bálint, a VMSZ tartományi lista-

vezetője ülhet ebbe a székbe. A kérdésre azonban úgy tűnik egyelőre nem kapunk választ.

Az ok pedig a belgrádi választások megismétlésének szükségessége, valamint a köztársasági szintű kormányalakítás, hiszen az sem történt meg még. Ana Brnabićot ugyan végül, három nappal vitát követően, március 20-án ki-nevezték a parlament elnökévé. Utóda Miloš Vučević leköszönő védelmi miniszter lesz, aki kormányfunkciója előtt Újvidék polgármestere volt.

A Szerb Haladó Párt egyébként az országos parlamentben is és tartományi szinten is győzelmet aratott, igaz, a második helyen a Szerbia az erőszak ellen ellenzéki koalíció végzett, így a köztársasági és tartományi képviselőházban is jelentős ellenzéke lett a hatalmi koalíciónak. A Vajdasági Magyar Szövetségnek a köztársaságban hat képviselője van és önálló frakciója, a tartományban viszont az előző mandátumhoz képest, amikor tizenegy képviselővel voltak jelen, most csak kilencen vannak.

Jelen állás szerint úgy tűnhet, hogy a tartományi hatalom megalakítása teljesen másodlagos a politikum számára, aminek következtében napokon belül öt hónapja lesz, hogy technikai mandátumban, a minimumon, takaréklángon végzi a munkát a tartományi kormány.

TÓMÓ MARGARÉTA

Magyar emigránsok az észak-amerikai polgárháborúban (1861–1865)

Az első érdemes munka, mely az amerikai polgárháborúban harcoló magyar katonák nevét, tevékenységét fölmutatta Pivány Jenőnek 1913-ban Clevelandban megjelent könyve „Hungarians in the American Civil War” volt. Az északi unió és a déli államok véres küzdelme után jó száz évvel jelent meg Budapesten 1962-ben Ács Tivadar könyve: Magyarok az észak-amerikai polgárháborúban. A korabeli hírközlés kezdetlegessége miatt lehetetlen pontosan megítélni, hány magyar vett részt a félmillió halottat és kétszázézer sebesültet követelő harcokban, Ács ötezerre becsüli, ebből közel félezer személyt név szerint feljegyzett, Pivány 800 körülnek teszi a fegyvert fogott magyar emigránsok számát. Bona Gábor nyugalmazott egyetemi tanár, az MTA doktora legújabb kutatásai szerint 1860-ban mintegy 2700 magyar élt az Egyesült Államokban és a harcosok számát csak 120-ra becsüli.

Az amerikai polgárháború magyar harcosai többségben Kossuth-emigránsok voltak, részt vettek az 1848–1849-es szabadságharcban, majd annak bukása után a volt kormányzót követve előbb az Oszmán Birodalomban, majd Angliában, Franciaországban kerestek menedéket, s 1850-től kezdve mind nagyobb számban áthajóztak az Egyesült Államokba. Többen harcoltak a krimi- és az olasz-osztrák háborúban majd az 1859-es villafrancai béke után sokan vették útjukat Amerikának, mert a francia kormány a kivándorlásnak ezt az útját anyagilag támogatta. A magyar kivándorlók zöme New Yorkban, vagy Cleveland környékén Cuhayoga megyében telepedett le. A katonáskodáshoz szokott emigránsok a polgárháború kitörésekor visszatértek egykori hivatásukhoz, 75 százalékuk a belépésnél tiszti rangot kapott. Négyen később elérték a dandártábornoki rangot is. Két alakulat volt az északi hadseregben, amelyben az átlagnál jóval több magyar szolgált: a chicagói Lincoln Puskások és a New York-i Garibaldi Gárda. Mihalóczy Géza előbb alezredes majd ezredes és Kovács Ágoston, egykori magyar honvédtiszt már 1861 januárjában

elkezdtek Chicagóban szervezni az önkéntes gyalogosokat, Wagner Gusztáv ezredes egykori tüzérségi őrnagy McClellan tábornok megbízásából a tüzérséget. Mozgékony harcmodorával Mihalóczy gyakran meglepte az ellenséget, nem hagyva időt az erők összevonására. Halála után erődtől neveztek el róla, amely mind a mai napig a Fort Mihalóczy nevet viseli.

Chatanooga, Tennesseeben. Missouri államban, St. Louis-ban a „Home Guards” név alatt (ez a „honvédgárda” név szó szerinti fordítása) alakítottak öt csapatot, melyeknek voltak magyar tagjai. Az ohioi, Cumberland-i és Tennessee-i csapatokban is sokan voltak magyarok. Legkiválóbb volt ezek közt Schoepf Albin tábornok és dandárparancsnok, különösen Mill Spring, (Kentucky) harcban tüntette ki magát 1862. január 19-én.

Komárom elveszte után Pomutz György százados Amerikába menekült és az iowai Új Buda magyar település egyik alapítója lett, ő szervezte meg az iowai 15. gyalogos alezredet. A háború kezdetekor a híres Shiloh melletti csatában megsebesült, először őrnagyként majd alezredesként szolgált, 1864-ben kinevezték ezredessé. Ezrede a polgárháború végére olyan nagy veszteségeket szenvedett, hogy a 37 tisztjéből már csak hárman, az 1113 fős legénységből pedig 207-en éltek. A polgárháborúban szolgáló magyar katonák közül is sokan ebben az ezredben szolgáltak, és vesztették életüket. Pomutz alakulata különleges elnöki kitüntetésben részesült hősiességéért, Pomutz György nevét pedig egy második világháborús hadihajó, a USS George Pomutz őrizte meg.

Meg kell emlékeznünk Albert Anzelm volt honvédalezredesről, aki Bem tábornokkal Aleppóba ment, 1850-ben érkezett Amerikába, ő Missouri-i gyalogezred alezredese és Fremont tábornok hadsegéde, később törzskari főnöke lett. Fremont tábornok a nyugati hadsereg parancsnoka seregében több magyar tiszt szolgált: Asbóth Sándor tábornok, dandárparancsnok, tábornoki főnök, Fiala János ezredes, Wágner Gusztáv ezredes, Zágonyi Károly őrnagy, Haskel Le-

onidás és Reményfi József századosok. Közülük kiemelkedő személyiség volt, igazi magyar huszártípus Figyelmessy Fülöp ezredes, ő a Bocskay-huszároknál volt őrnagy, majd Garibaldi nápolyi hadjáratában magyar huszárszázadot szervezett. A polgárháború után diplomáciai megbízatással látták el. Asbóth Sándor mérnöki tanulmányait a selmeci akadémián végezte el. 1848-ban beállt honvédek, és az ezredességig vitte. Kossuthal kiment Kütahyába, s onnét 1851-ben Amerikába, New Yorkban mint mérnök tekintélyre tett szert, és Fremont tábornok, a nyugati hadsereg parancsnoka, ki már előbb ismerte, megtette dandárparancsnoknak és törzskara főnökének. A háború befejezése után kinevezték az Egyesült Államok Buenos Aires-i követévé. Korai halálát egy floridai harcban kapott arclövés okozta; a híres arlingtoni katonai temetőben van a sírja. Zágonyi Károly őrnagy a polgárháború egyik legbátrabb cselekedetét hajtotta végre. A déliek 1900 főnyi helyőrségét Springfieldben (Illinois állam) 300 lovasa élén megtámadta, s igazi huszáros bravúrral szétverte. Tiszteletére a csata helyét Zágonyi nemzeti parknak nevezték el.

A magyarok a New York-i 39. gyalogezred, a Garibaldi Gárda magvát alkották, melyben német és cseh katonák is harcoltak. Az ezredet kezdetben Utassy Frigyes György egykori honvédtiszt, a háború vége felé Wékey Antal őrnagy vezette. Wékey 1864-ben hunyt el, számos magyar katonával az arlingtoni nemzeti temetőben van a sírhelye. A szintén New York-i, 45. önkéntes gyalogezrednél is több magyar szolgált. Közülük is kiemelkedik Kozlay Jenő, a honvédsereg volt élelmezési tisztje, az egység egyik szervezője. Erdemei elismeréseként 1864-ben az ezred parancsnokává, 1865-ben pedig tiszteletbeli dandártábornokká léptették elő. Számvald Gyula alezredes (amerikai neve Julius Stahel) Blenker Lajossal a New York-i 8. önkéntes gyalogezred szervezését vállalta. Már az első nagyobb csatában (1861. július 21-én Bull Run-nél) Számvald volt köszönhető, hogy a déliek a visszavonuló északiak seregét nem voltak képesek egész Washing-

tonig üldözni, így megmenekült a főváros. Lincoln elnök és Scott tábornok köszönetüket fejezték ki és Számvaldot egy tüzérezred alakításával bízták meg, és dandárparancsnokká léptették elő. 1863 januárjában a 11. hadtest parancsnoka lett. A végső győzelem kivívásában a virginiai Piedmontnál hőstétéért kongresszusi vitézségi éremmel tüntették ki, mely a legmagasabb érdemrend, ami amerikai katonát érhet. A Gettysburg-i díszmenetben Lincoln elnököt követő tábornokok között Stahel/Számvald Gyula altábornagy is ott haladt. A háború befejezése után fényes diplomáciai pályát futott be.

A színes (négerekből alakított) 82. gyalogezredben szolgált Zsulavszky László ezredes, Kossuth unokaöccse. Még két másik Zsulavszky fivér is volt ugyanabban az ezredben, Emil és Zsigmond, mindkettő századosi rangban. Zsigmond még a háború alatt, Port Hudsonban betegségben meghalt 1863-ban. László New Yorkban hunyt el; édesanyja Kossuth Emília és Zsigmond nevű testvére mellé temették el a brooklyni Greenwood temetőben. A Floridai 1. lovasezredben négy magyar tiszt nevével találkozunk. Ezek: Ruttkay Albert őrnagy, Rombauer Roland és Mészáros Imre kapitányok és Gaál Sándor.

Haraszthy Ágoston a magyar szőlőkultúra meghonosítójának, kaliforniai borkirálynak legidősebb fia, Géza tengerésztisztképző akadémián tanult, amikor kitört a polgárháború; azonnal jelentkezett a New York-i 8. gyalogezredbe. Kalandos öt év után őrnagyi rangban szerelt le. Perczel Miklós, Perczel Mór tábornok öccse, honvédtábornok az ohioi 10. önkéntes gyalogezredet szervezte meg, ágyúkkal alig felszerelt, kiképzetlen embereivel a sikeres Corinth (Mississippi) várostromban vett részt; az Iuka (MS) melletti ütközetben sebesülten is olyan vitézül védte a hadállásait, hogy a túlerőben lévő déliek abbahagyták a támadást. Kossuth Lajos 1852-es Mississippi-i látogatásának tiszteletére Corinth és Iuka között fekvő New Hope helységet Kossuthról nevezték el.

A konföderáció oldalán összesen csak 13 magyar harcolt. BIKA JULIANNA

Koronatanú császári őrnagy az eltűnt Petőfi Sándorról

Napszállta? – már ki éri meg? Még visszanez. Szalad. Liheg.

Van út – kiút nincsen. Ha már Halni kell: hát szemből, Halál!...

(Szilágyi Domokos: Héjjasfalva felé IV.)

Az idézett költemény a késői utókor erdélyi költőjének látomása Petőfi Sándor életének utolsó pillanatairól, aki 175 évvel ezelőtt halt hősi halált a segesvári csatában. Petőfi egyedül menekült. Nem kezdett el tülekedni a Fehéregyházára bekanyarodó úton, hanem jobbra kitért és a falu mellett emelkedőt választotta, ami az Ispánkút felé vezetett. Még csak egy kis tisztáson kellett átruhanni. De követekben előbb értek ide az utánusok. Az következett be, amit Szilágyi látomása élénk vetít, szemből, Halál. Másnap, August Freiherr von der Heydte báróval az élen tiszt járőr szemlélte meg a csatateret. Báró Heydte bajorországi bárói család sarja, császári őrnagy (1809–1880) volt. Magyar nyelvi környezetben a Heydte báró őrnagy titulus terjedt el. 1848 őszén vezényelték Erdélybe, bevetették a magyar szabadságharc ellen. Szolgálati idejében – a magyar szabadságharcot kivéve – nem volt része háborúban, mégis gyorsan haladt a

ranglétrán. Számos magas kitüntetést kapott. Nagyszeben, Brassó, Marosvásárhely díszpolgárrá választotta. Pályafutása végén vezérőrnaggyá léptették elő (1859), de már ebben az évben nyugállományba helyezték. Gyermeke nem született.

1944-ben Budapest megszállása idején családjának egyik leszármazottja magyar érdeklődőnek elbeszélte: július 31-én este Heydte őrnagy, aki akkor az oroszok mellé beosztott osztrák hadibiztos volt, átvette az oroszoktól a segesvári csatában ejtett foglyokat és bejárta lóháton az egész csatateret. Az oroszok kivonulása után is Erdélyben szolgált, eleinte udvarhelyszéki katonai parancsnokként megbízása volt arra, hogy a csata után a hadifoglyok, sőt az elesettek közül keresse ki a „felkelők” vezetőit, parancsnokait. Von der Heydte őrnagy a haláláig biztos volt abban, hogy Petőfi Sándor holttestét találta meg.

A segesvári csata több hadtörténeti leírása közismert. Ám még az alapvető szakmai közlemények is a kérdőjeleket szaporítják Petőfi elesetéről, nyughelyéről. Maradjunk a helyszíni terepbejárások által leginkább támogatott legismertebb két változatnál. Petőfi menekülő útvonala a magyar balszárnytól a Fehé-

regyháza melletti dombon át az Ispánkút felé szinte minden méterre ad magyarázatot, és a kút mögötti kis tisztáson zárul le. A Heydte őrnagy által itt észrevett magyar holttest a legnagyobb valószínűséggel Petőfié volt. Ez volt a véleménye hadifogly magyar tisztnek, katonának is. A csatateret távolabbi helyszíneire nem juthatott el Petőfi, amennyiben a magyar balszárnytól menekült.

1849 novemberében Székelyudvarhelyen, az udvarhelyszéki katonai parancsnok székelyhelyén meghallgatásra jelentkezett egy fiatal özvegyasszony. Heydte nevét Petőfivel kapcsolatban az őzvegy, Julia említette először 1850. július 21-én kelt nyilatkozatában. Szerinte Heydte azt állította, hogy „mikor a segesvári csata lefolyása után följárta a csatateret, a halottak között talált egy holttestet, mit öltöneyei és alakja leírásából biztosan lehet Petőfi Sándorának elismerni”. Juliának e nyilatkozatával kapcsolatban várt Albrecht főherceg jelentést Heydte – ekkor már – ezredestől (1854), amit Bécsben zároltak.

Ennek ismeretében az illetékesek számára Petőfi halála már befejezett tény volt. A magyar közvélemény azonban a titkos aktaírókról semmit sem tudott, mert Julia nyilatkozata csak jóval halála (1868) után vált

ismeretessé, amikor az asszony emléke már teljesen elhomályosult. Maga Heydte báró személyesen sohasem nyilatkozott a nyilvánosság előtt a dologról.

Heydte őrnagy már korábban, 1849 novemberében fogadta Szendrey Júliát. Udvariasan bánt vele. Kis térképrajzot adott át neki, amit ő készített a segesvári csatáról. Ezen fekete kereszt jelölte meg a helyet, ahol Petőfi negyvened-ötvened magával nyugszik. Másnap néhány katonát adtak mellé, de a háborította mezőn hiába keresték a jelzett tömegsír. Petőfi Sándor osztozott annak a 440 honvédeknek a sorsában, akik a csatában estek el, vagy mint foglyokat lemészárolták a kozákok – bosszúból Szkarjatyin tábornok haláláért. Az orosz elesettek száma adataik szerint 41, a tízszeres különbség nem vezethető le a csaták szokásos menetéből.

Emlékeztünkben Bem erdélyi hadvezéri tevékenysége, az erdélyi hadsereg és Petőfi személyes sorsa elválaszthatatlanul összefonódott. Segesvár azért jelent többet a szabadságharc bármely más csataterénél, mert a kortársak és az utódok ezen a csataterén temették el mindazt, amit számukra Bem, Petőfi és az erdélyi hadsereg együtt jelentett.

MAROSSY ENDRE

KOC SIS KÁROLY*

Magyarok a nagyvilágban

A magyar világdiaszpóra napjainkban

A 2,9 milliós magyar diaszpóra lélekszámának 2022 körüli becslésénél Észak-Amerika esetében a legutóbbi népszámlálások etnikai eredet szerinti adataira, Európa néhány országa (pl. Hollandia, Csehország, Lengyelország, Horvátország, Románia) esetében a népszámlálások nemzetiségi adataira támaszkodtunk. A többi államnál a magyar diaszpóra méretének valószínűsítésénél a magyarországi születésűek, magyar állampolgárok számát és a Kárpát-medence teljes magyarságára vonatkoztatott (a magyarországiak számához képest alkalmazott) 1,2-es szorzószámot, illetve a helyi magyar szervezetek adatait vettük alapul.

Ennek alapján úgy véljük, hogy az európai magyar diaszpóra közel 900 ezer fős, melynek harmada (kb. 300 ezer) Németországban él, akiknek háromnegyede délnémet (bajor, sváb, frank) területek lakója. Itt jött létre a 45 németországi magyar civil szervezet 80%-a is, melyek főként München, Stuttgart és Frankfurt am Main városokban, illetve környékükön működnek. A második legnépesebb európai magyar közösség a Kárpát-medencén kívül az Egyesült Királyság lakója (200 ezer fő). A britanniai magyar bevándorlásnak a 2010-es évek második felében kezdődő megtorpanása ellenére a magyarországi születésűek száma 1990 és 2020 között csaknem hétszeresére nőtt, majd a „Brexit” következményeként kissé csökkenni kezdett. A szigetország magyarjainak fele (100 ezer) Londonban, illetve környékén talált új otthonra, ahol a 33 nagy-britanniai magyar civil szervezet harmada működik. Ausztriában az Őrvidék területét nem számítva kb. 130 ezer magyar él, mely 5,5-szerese az 1990-ben valószínűsíthető értéknek. Legnépesebb közösségük (50 ezer fő) Bécsben tömörül, ahol a 25 ausztriai magyar civil szervezet háromnegyede található. Számottevő (20–50 ezres) lélekszámú még a magyar diaszpóra Svédországban, Svájcban, Hollandiában és a dél-nyugat-európai országokban is.

A 2021-es népszámlálás szerint Csehországban 11 ezer, Románia Kárpátokon túli területein 6200 lakos vallotta magát magyar nemzetiségűnek. Csehországban a magyarok száma az ott dolgozó és tanuló magyarországiakkal, szlovákiaiakkal együtt elérheti a 30 ezer főt. Ötödrészü Prágában és környékén él, ahol a 12 csehországi magyar civil szervezetből 5 működik. A Románia ún. regáti részén élő magyarok, magyar származásúak legjelentősebb közössége (népszámlálási adatok szerint 2 600, becslések szerint 10 ezer fő) Bukarestben és környékén él, ahol jelenleg 11 magyar civil szervezet működik. Moldva magyar eredetű római katolikus csángó lakossága a több mint két évszázados, alapvetően egyházi keretek között zajló elrománosítás (magyarellenes uszítás) eredményeként mára nem csupán magyar identitását, hanem magyar nyelvtudását is csaknem teljesen elveszítette. A moldvai katolikusok körében a magyarként nyilvántartottak aránya az 1900-beli kétharmadról 1930-ban 22%-ra, 2021-

ben 1,2%-ra (2 100 főre) zuhant. A felgyorsult kivándorlás miatt 1992 és 2021 között a moldvai katolikusok lélekszáma 240 ezerről 177 ezerre olvadt. A magukat túlnyomórészt románnak és (római helyett) román katolikusnak valló csángók körében a csángó-magyarul is beszélők aránya az elmúlt három évtizedben egynegyedről talán egyhatodra (kb. 30 ezer főre) csökkenhetett.

Az elmúlt másfél évszázadban lezajlott több emigrációs hullám eredményeként továbbra is Észak-Amerikában él a legtöbb magyar a Kárpát-medencén kívül. A magukat legalább részben magyar származásúnak vallók száma 1990 és 2022 között 1,8 millióról 1,6 millióra csökkent, főként a fokozódó asszimiláció, a lassuló bevándorlás és – jóval kisebb mértékben – az idősek egy részének az óhazába való visszaköltözése miatt. Az észak-amerikai magyar származásúak 80%-a (1,3 millió fő) az Amerikai Egyesült Államok (USA) polgára, ahol közel kétharmaduk hagyományosan az északkeleti országrészben és a Nagy-tavak vidékén (pl. Ohio, New York, New Jersey, Pennsylvania, Michigan államokban) él. A New York-Pittsburgh-Cleveland-Detroit-Chicago tengely közelében ma is számottevő a magyar származásúak aránya. Az USA-beli magyarok második legjelentősebb, 147 ezer fős koncentrációja a nyugati parton, főként Kaliforniában (110 ezer magyar) jött létre, ahol legtöbbször lakóhelye Los Angeles és San Francisco agglomerációjában található. Főleg az elmúlt évtizedek belső migrációja nyomán alakult ki a magyarok közel 100 ezer főnyi, jobbra nyugdíjasokból álló floridai közössége; ők jórészt Miami, Tampa és Daytona Beach környékén telepedtek le. Az USA-ban bejegyzett magyar szervezetek közel fele egyházi és közösségi jellegű, de számottevő súlyt (6–10%) képeznek a kulturális, cserkész, érdekvédelmi és oktatási szervezeteik is. A magyar civil szervezetek 70%-a az északkeleti államokban (főként New York, Washington, Cleveland és Chicago környékén) működik, de jelentős súlyt (kb. 15%) képviselnek a kaliforniaiak is. Az USA-beli magyar civil szervezetek legnagyobb ernyőszervezete az Amerikai Magyar Koalíció (1991), de jelentős országos hatáskörű szervezeteik egyebek között az Amerikai Magyar Szövetség (1906), az Amerikai Magyar Alapítvány (1955), az Amerikai Magyar Orvosszövetség (1968), az Amerikai Magyar Tanárok Egyesülete (1974), a Külföldi Magyar Cserkészszövetség (1989), az Amerikai Magyar Akadémikusok Társasága (2015) és az Amerikai Magyar Iskolák Társasága (2017).

A kanadai magyar származásúak száma a fokozódó bevándorlás miatt 1980 és 2016 között 130 ezerről 348 ezerre nőtt, majd 2021-ben – a lefékeződött bevándorlás és a természetes asszimiláció miatt – 320 ezerre mérséklődött. Az itteni magyarok 54%-a a keleti tartományokban, főként (149 ezer) Ontarióban, túlnyomórészt Toronto agglomerációjában él, ahol a klimatikus viszonyok leginkább hasonlítanak az óhazához. A keletiekhez hasonló lélekszámú (142 ezer) magyar szóródott szét a nyugati tartományokban (a Préri észa-

ki részén és a Sziklás-hegységben), ahol többségük a nagyvárosi agglomerációk (pl. Vancouver, Calgary, Edmonton, Winnipeg) lakója. A 70%-ban ontariói és quebeci (többnyire torontói és montreali) székhelyű kanadai magyar szervezetek legjelentősebb ernyőszervezetei a Kanadai Magyar Kulturális Tanács (2001) és a Kanadai Magyarok Országos Szövetsége (2012).

Latin-Amerika országaiban a magyarok, vagy legalább részben magyar származásúak száma az elmúlt fél évszázadban feltehetően megfelelően a természetes asszimiláció, a bevándorlás lefékeződése, sőt egyes országokból a Magyarországra való (vissza) költözés miatt. 2020 körül az egyes magyar szervezetek becslése és részben a Magyarországon születettek száma alapján a régió magyarjainak számát 54 ezerre tehetjük, akiknek kb. 10%-a született Magyarországon. Legnépesebb közösségeik Argentínában (20–40 ezer, főként Buenos Airesben és környékén) és Brazíliában (8–14 ezer, leginkább São Paulóban és vidékén) élnek. A 4 ezresre becsült venezuelai magyar közösség tagjai közül 2018–19-ben politikai és gazdasági okok miatt több százan Magyarországra költöztek. A régió magyar szervezetei 2004-ben hozták létre a hatékonyabb érdekérvényesítés miatt a Latin-Amerikai Magyar Országos Szervezetek Szövetségét. Az argentinai magyar szervezetek közül legjelentősebb az Argentinai Magyar Intézmények Szövetsége (1993), Brazíliában a Brazíliai Magyar Segélyegylet (1926) és a Brazil-Magyar Kultúregyesület (1950).

Afrika legrégebbi magyar származású közössége a muszlim vallású, arab nyelvű, de mindmáig magyar eredettudatú magyaraboké, akiknek lélekszámát 6–60 ezerre becsülik. A 16. században az Oszmán Birodalom keretén belül idehurcolt magyarok leszármazottai többnyire Egyiptom és Szudán határvidékén, a Nubiai-sivatagban, a Nílus közelében élnek (pl. Asszuán, Kom-Ombó, Vádi-Halfa környékén). Számottevő lélekszámú (kb. 4 ezer) magyar származású él még Dél-Afrikában, ahová őseik a 19. századtól több emigrációs hullám-

ban érkeztek. Az asszimiláció és az elvándorlás miatt is apadó létszámú itteni diaszpóra legfőbb képviselője a Dél-Afrikai Magyar Szövetség (1957).

Ázsiában a legtöbb magyar származású, magyarul beszélni tudó Szentföldön (Izrael, Jordánia, Libanon) talált új hazára a Kárpát-medencei zsidóknak már a 19. század második felétől megindult, de alapvetően a II. világháborút követő bevándorlása (alija) eredményeként. A Magyarországi mai területéről 1919 és 1957 között Izraelbe költöztek száma csupán 33 ezer volt, de az 1960-as évek elején az izraeli magyar anyanyelvű közösség lélekszámát 125–200 ezer közöttire becsülték. A fent említett három országból a 2020-as adatok alapján közel 13 ezer (Izraelben 12 133) lakos született Magyarországon. Ennél azonban nagyobb (akár még 200 ezer is lehet) azok száma, akiknek legalább az egyik felmenője magyar anyanyelvű és/vagy magyarországi származású volt.

Hazájuktól legtávolabb az ausztráliai magyarok jutottak el, akiknek lélekszáma a 2021. évi népszámlálás etnikai származási adatai szerint 81 ezer volt. Lélekszámuk az elmúlt három évtizedben megduplázódott, de ez idő alatt a Magyarországon születetteké 29 ezerről 18 ezerre csökkent. Ennek oka elsősorban a régebbi, nagy emigrációs hullámokkal érkezettek elhalálózása, másrészt pedig az, hogy a bevándorlásban az erdélyi és délvidéki magyarok (lélekszámukhoz képest) egyre nagyobb szerepet játszottak (játsszanak). A magyar felmenőkkel is rendelkező ausztráliaiak harmada Új-Dél-Walesben (főleg Sidney agglomerációjában), 31%-a Victoria államban (többnyire Melbourne vidékén), 18%-a Queenslandben (Brisbane környékén) él. Új-Zélandon a 2018-as népszámlálás idején 1 638 lakos jelezte, hogy magyar származású. E két ország magyar szervezeteinek legfőbb képviselője az 1954-ben alakult Ausztráliai és Új-Zélandi Magyar Szövetség.

*) Széchenyi-díjas geográfus, az MTA és a Szent István Tudományos Akadémia rendes tagja, 2023. december 12-én az AMK-ban (Bécs) tartott vetített képes előadása nyomán.

Egyházi életünk sokszínűsége

Beszélgetés Ägidius Zsifkovics kismartoni püspökkel

Az Eisenstadti egyházmegye 1924. december 1-je óta létezik. Védőszentje Szent Márton. Kezdetben voltak emiatt feszültségek a protestánsok részéről. Milyenek a kapcsolatok ma?

Hivatkozva a 2024-es közös ökumenikus húsvéti levélre! A csatolmányban küldjük.

A protestánsoknak minden bizonynyal jogos fenntartásai voltak azaz kapcsolatban, hogy egy, a katolikus egyházban tisztelt szentet fogadjanak el nemzeti patrónusuknak. Ma Szent Mártont másként látják a protestáns hagyományokban, és határozottan az ókeresztény egyházakat összekötő szentnek tekintik.

Szent Márton Szombathelyen született, így a kapcsolatok határokön átnyúlóak. Hogyan alakulnak ezek napjainkban?

Szombathely Győr mellett az egyik a két anya-egyházmegyének közül, amelyből 1960-ban kivált az új kismartoni egyházmegye.

A kapcsolatok sokrétűek, minden szinten folyamatos a csere, közös rendezvények, találkozások, látogatások és aktív együttműködés. Hagománynyá vált a Szt. Emmerich/Rönök (Inzenhof) szeptember 14-e körüli szentkereszt magasztalása ünnepének, valamint a güssingi Boldog Batthyány László emléknapijanak január 22-e körüli vasárnapi közös megünneplése is. Mária Terézia Coreth, Boldog Batthyány László feleségének boldoggá avatása csak egy újabb hangsúly. A fix program a naptárban a két egyházmegye diákjai és fiataljai közötti éves eszmecsere.

Burgenlandban a német ajkú többség mellett a horvát és a magyar etnikum tagjai, valamint szintik és románok is élnek. Hogyan veszik figyelembe ezt a tényt?

A burgenlandi etnikai csoportok sokfélesége nemcsak az etnikai csoportokra vonatkozó törvényben gyökerezik, hanem olyan valóság, amely gazdagítja ezt az országot. Nem szabad megfélekezni arról, hogy Burgenland északi részén egyre több a szlovák ajkú polgár. Az egyház területén, a kiadványokban és különösen a liturgia ünneplésében ezt a sokszínűséget nemcsak figyelembe vesszük, hanem egyházi életünk identitásának elengedhetetlen része ez a sokszínűség.

A burgenlandi horvátok nagyrészt katolikus hitüknek köszönhetik nyelvi és kulturális identitásuk megőrzését. Ma is nélkülözhetetlen része az életüknek a katolikus egyház?

A burgenlandi horvátok sem a boldogság valamely szigetén élnek, hanem a világi társadalom kihívásai közepette. Az, hogy kultúrájuk, identitásuk és hitük útja nem idegen egymástól, és még mindig összekötő hidat képez, tény, és nem csak az 500 éves történelmük tisztelete. Ez többé-kevésbé elmondható a többi burgenlandi etnikai csoportról is. Burgenland egészét kis szerkezetek jellemzik, ma is falusias, hagyományokhoz kötődő, történelmileg másként értelmezhető, mint Ausztria többi szövetségi állama.

A magyarok számának csökkenése néha azt mutatja, hogy a vallás - nem utolsósorban a katolikusok és a protestánsok megosztottsága miatt - nem olyan fontos, mint a horvátok számára. Vagy vannak más jellemzők, amelyek a magyarokra inkább vonatkoznak?

Mindenesetre nem beszélhetünk zsugorodó magyarságról. Naponta mintegy 30 000 magyar ingázik Burgenlandba, itt talált munkát, itt intézi üzleti tevékenységét, részt vesz a gazdasági és kulturális életben. Magyarország nélkül az infrastruktúra nagymértékben összeomlana – nemcsak Burgenlandban, hanem a szomszédos Alsó-Ausztriában, Stájerországban és különösen a fővárosban, Bécsben is. Átjárhatóvá váltak az országhatárok, változatosabbak az élet kibontakozási helyei, de a mobilitás is.

A tegnapi szabványok ma már nem érvényesek; úgy tűnik, hogy itt olyan képet használnak, amely ma már nem érvényes. Mindenesetre, közös eredettörténet nélkül a különböző felekezeti formákban a keresztény hagyomány nem úgy fejlődött volna, ahogyan most látjuk.

Anélkül, hogy részleteznénk, a magyarság számára fontos lépések történetek. Kiemelendő a vasárnapi misék bevezetése Kismartonban, de mindenképp magyarul beszélő papok elhelyezése az oberwarti plébánián, a vikáriátusról nem is beszélve. Milyen megfontolások vezérelték ezen lépések megtételében?

Ez csak néhány hivatkozási pont: Magyar Vikariátus, Oberwart városi plébánia, Unterwart plébánia és Mitterpullendorf plébánia, Eisenstadt Szent Mihály Rektorátus templom, St. Georgen-Eisenstadt plébánia, magyar anyanyelvű lelkészek más egyházközségekben, a kórházi lelkipásztorkodásban az Irgalmas Testvéreknél és az állami kórházakban is, valamint természetesen aktív eszmecsere és folyamatos együttműködés a Szombathelyi, Győri és a Pannonhalmi Főapátsággal. A magyar lelkészek évenkénti találkozására a püspök Kismartonba hívja az érdeklődőket.

Ennek szerves részét képezik a közös lelkigyakorlatok és lelkigondozói konferenciák mindazok számára, akik felelősek a magyar lelkigondozásért. Az, hogy Eisenstadt püspöke magyarul beszél, tulajdonképpen jómodornak számít.

Vannak-e olyan súlyos problémák, amelyek a válság jeleit mutatják a keresztény egyházakban? Melyek azok?

A válság, nem csak az egyházat kísérő jelenség, hanem kihívást jelent az élet és a társadalom, a gazdaság és a politika minden területén. A válságok azért vannak, hogy kritikusan megkérdőjelezzék önmagukat, szembesüljenek a kihívásokkal, érzékeljék a valóságot, utak nyílnak meg a jövő felé, és óvakodjanak az elhamarkodott és egyszerű válaszok veszélyétől. A válság olyan jelenség, amelyet soha nem szabad negatívan értékelni.

Jellemezhető-e Burgenland még mindig keresztény területként? Mit tesz az egyház annak érdekében, hogy a nehézségek leküzdésével és a problémák megoldásával megmaradjon a keresztény dominancia, vagy legalábbis annak jellege?

Mi az a „keresztény”? Összetett kérdés, amelyre csak egy összetett válasz lehet. Tulajdonképpen csak ott lehet „keresztényről” beszélni, ahol Jézus Krisztusról és evangéliumáról esik szó, ahol az Eucharisztia és a szentségek ünneplésekor a vele való közösséget élük meg, és ahol Isten nem marad idegen az emberek otthonában.

Készítette: DEÁK ERNŐ
Németből fordította: FETES KATA

„Mert Krisztus jó illata vagyunk..”

Beszélgetés Kádas Richárd (1990–) felsőőri református lelkésszel

Mi készítette lelkési pályára, története- sen, hogy megpályázta a megüresedett helyet Felsőőrön?

A szüleim felekezeti vegyes házasságban élnek. Édesapám református, édesanyám pedig görög katolikus. Gyermekkorunktól kezdve elvittek minket a templomba, mindkettőbe, s nagyszüleim is aktív gyülekezeti tagok voltak. Jó mintákat kaptam, s nemcsak tőlük, hanem egy lelkész barátunktól is Erdélyben. A saját lelkésszemmel is jó viszonyom van s volt a szülőfalumban.

De ettől függetlenül a Debreceni Református Kollégium Gimnáziuma nem volt kikövezt út a teológiáig és a lelkészségig.

Ott kezdtem el azon gondolkodni, hogy mégis mivel szeretnék foglalkozni. Hosszabb folyamat volt a lelkési szolgálat választása. A teológia alatt és később is voltak, s vannak hullámvölgyek és hegyek a szolgálatban. Az enyémben is.

2015-ben szenteltek lelkésszé Debrecenben, majd utána kezdtem el iskolalelkészként dolgozni a Várday Kata Református Általános Iskola és Gimnázium, illetve Diákotthon tanterületében, valamint a helyi gyülekezetben Kisvárdán. Párhuzamosan a vallásánári szakot is elvégeztem. Három év alatt sok minden történt az életemben, s több okból is úgy döntöttem, hogy váltok. Egy évig voltam ösztöndíjas a Heidelberg-i Karl-Ruprechts Egyetem Teológiai Fakultásán, majd megpályáztam a Felsőőri Református Gyülekezet lelkési állását. Vonzott a kétnyelvűség, s hogy azért mégsem vagyok annyira távol családomtól, rokonoktól, ismerősöktől.

Milyenek ismerték meg új gyülekezetét? Mennyire sikerült beilleszkednie ebbe a „szabálytalan” világba?

Semmiképpen nem mondanám „szabálytalan” ezt a világot. Minden gyülekezetnek megvannak a sajátosságai, amelyekhez alkalmazkodni kell, vagy amelyeket meg kell fontolni. Ugyanígy az adott egyháztestnek is, amelyben a gyülekezet létezik. Alapvetően befogadónak érzem a közösséget, s nemcsak a gyülekezetet, hanem a várost is. Jól érzem magam, s együtt tudok dolgozni a presbitériummal, a gyülekezeti tisztviselőkkel, s az iskolákban ahol tanítok, valamint a közegyházi feladatokban (zsinat, generális zsinat, nemzetközi kérdések) is igyekszem megtalálni a helyemet.

Tulajdonképpen a végbement gyökeres változások jelentik a szabálytalanságot. Mikor Burgenland Ausztriához került, Felsőőr lakóinak 75%-a magyar volt, ma 20% alatt van a magyar ajkúak aránya. Hogyan látható, mérhető fel ez a református gyülekezet életében?

Változások mindig is voltak és vannak. Családok, gyülekezetek és térségek életében is. Ezt persze mondhatjuk szabálytalanoknak, vagy nem megszokottaknak, de a többnyelvűség mindig is jellemezte ezt a vidéket, s a települést. Az tény, hogy a gyülekezet inkább magyar ajkú volt még a 20 század derekán, mára viszont már sok család és a gyülekezet életében is a német nyelv használata hangsúlyosabb, pl. presbitériumi vagy gyülekezeti előljárói ülésen. De a gyülekezet szeretne lelki otthona lenni minden tagjának, magyar, német vagy más anyanyelvűeknek egyaránt.

Igen, ma nem kimondottan magyar, hanem kétnyelvű a gyülekezet. Hogyan mutatkozik meg ez az igehirdetés, hitoktatás terén?

Istentiszteleteink kétnyelvűek, megszokott rend szerint. A hónapok 1. és 3. vasárnapjai német, 2. és 4. vasárnapjai magyar nyelven zajlanak. Az ünnepek pedig két nyelvűen. A kazuáliáknál pedig a családi összetétel a

meghatározó. Vannak családok, ahol a magyar nyelv továbbra is fontos és mérvadó, míg másoknál háttérbe szorul. Így a konfirmációs felkészítés vagy az iskolai hittan-óránál inkább a német nyelv van használatban, kivéve olyan csoportokban, ahol több a magyar anyanyelvű gyermek.

A hitélet vonatkozásában, hogyan sikerül megbirkózni korunk kihívásaival?

Ez örök kérdés. A technológiai változások és a társadalmiakat egyaránt érezzük, hiszen másabb a figyelem, a kommunikáció, sokféle családmódel létezik egymás mellett, csak hogy pár jelenkori kérdésre rámutassak. De igyekszünk. Új weboldalunk van, amelyen elérhetőek a prédikációk, fotók, gyermek istentiszteleti anyagok, a gyülekezet hirdetései, konfirmációs segédlet. Podcastot is indítottunk mely különböző rendszerességgel és még különbözőbb témákkal jelentkezik az elérhető platformok szinte mindegyikén.

Hogyan ítéli meg az identitás kérdését, különösképpen az asszimilációt tartva szem előtt?

Én úgy hiszem, hogy az identitást igyekeznünk kell úgy megfogalmazni, s megélni, hogy az ne történelmi kesergés vagy melldöngető büszkélkedés legyen. Az identitásnak mindig vannak különböző halmazai vagy rétegei. Hiszen a református sem mindegy, hogy melyik országban, kultúrában, társadalmi közegben él, s létezik. Ugyanígy elmondható ez a magyarságról is. Én sose attól vagyok magyar, vagy keresztény, vagy református, hogy valamivel vagy valakivel szemben fogalmazom meg magamat és az identitásomat. Bibliai példával élve: (2Kor2,15) „Mert Krisztus jó illata vagyunk Isten dicsőségére...”

Vajon mit lát, él, tapasztal meg valaki, aki a kereszténységre, egy adott felekezetre, vagy éppen egy adott gyülekezetre, vagy gyülekezeti tagra néz? Érzi-e ezt a „Krisztus jó illatát”?

Hasonló irányban tenném fel a kérdést a magyar identitás felől nézve is. Vajon mit lát belőle az, aki kívülről szemléli, vagy éppen belecsöppen? Én merem hinni, hogy képesek lehetünk úgy megfogalmazni és megélni az identitásunkat, hogy az érték legyen nemcsak számunkra, hanem másoknak is. Hogy az ne taszító és romboló legyen. Sem befelé, sem pedig kifelé.

Óshonos és jövevény magyarok. Mennyire találunk egymásra a különböző indíttatások?

Ez komplex kérdés. Hiszen van, aki sok generáció óta itt él, mások pedig ide érkeztek meg akár a 89-90-ben, akár mostanság. Nagy kérdés, hogy kinek mi a motivációja, mi az érdeklődése, milyen a kulturális és hitbéli éhsége?

A mi gyülekezetünkben is vannak többen, akik nem óshonos felsőőriek, de mégis aktívak és részt vesznek mindenféle gyülekezeti és kulturális alkalmon. Én hiszem, hogy ez a gyülekezet otthona lehet különféle magyar vagy akár teljesen más, osztrák, német, holland, skót, amerikai identitásból érkező embereknek egyaránt.

Közel félévtizedes működését tekintve milyenek az adottságok? Mint fiatal lelkész (2019. szeptember 1. óta) miben látja a legfontosabb feladatokat?

Szeretnék mindenki lelkésze lenni. Azaz a különböző csoportokkal is szót érteni. A fiatalabb generációk gyülekezetbe integrálása (konfirmációtól középkorig) nagy kihívás. Erre szerintem kell találnunk valamilyen alternatív módot, s időt, mindamelllett, ami már megvan s működik, hiszen egy átlagos évben is (amikor nincs mondjuk 250 éves Folytatás a következő oldalon >

Népesség és családtervezés

A magyar termékenységet hosszú idő óta az egyszerű reprodukció alatti szint és a népesség lélekszámának tartós csökkenése jellemzi. 1981 volt a fordulópont, azóta folyamatosan csökken a népességszám Magyarországon. Ez 42 év alatt 1 millió 108 ezer fős, több mint 10%-os létszámcsökkenést jelentett. Ennek ellenére európai összehasonlításban a hazai termékenység szintje átlagos. Az időskorúak eltartottsági rátája 32%, ami a 2030-as évek második felétől egyre inkább emelkedni fog. Az időskorúak száma 2006 óta meghaladja a gyermekkorúakét, napjainkban száz gyermekkorúra 140 idős jut. Magyarország népessége „csak” -4,3 ezrelékkal fogyott 2021-ben, ami a +2,1 vándorlási egyenlegnek köszönhető. A természetes fogyás -6,4 ezrelék volt. Az állam továbbra is a pénzügyi ösztönzésben látja a népesség reprodukciójához szükséges pótlás kulcsát.

Nemzetközi viszonylatban Magyarország átlagos családtámogatási rendszerre igen kedvező, de alapjaiban mégis a gyermekvállalási hajlandóságot növelő körülmények hiánya miatt, hosszú távon nem állhat, nem állhatott be siker, abban a mértékben, mint ahogy ezt a politikai elvárás beirányozta. 2019-ben bevezették Magyarországon a Családvédelmi Akciótervet: az első három hónapban 27.259 babaváró támogatási szerződést kötöttek, a nagycsaládosok lehetőséget kaptak autóvásárlási támogatásra, kibővült a CSOK, használt lakás vásárlásra nyílt több lehetőség, gyermekszületéskor a jelzáloghitelek családtámogatóan alakultak, a 4 vagy több gyermekes anyák SZJA mentességet kaptak, fejlesztették a bölcsődei ellátást és bevezették a nagyszülői GYED-et. A magyar GDP-arányos családtámogatási rendszert bőkezűnek ítélnék meg, viszont a termékenységet növelő hatása, más országok adataival összehasonlítva, már kevésbé érezhető. A támogatások kiszámíthatósága és hosszú távú fennmaradása biztosítja a stabil családtervezést. Ehhez elengedhetetlen a foglalkoztatottság, a munkavállalás, a keresetek vagy más, a gazdaságot befolyásoló tényezők megfelelő irányítása. A születések számának változására azonban más egyéni ténye-

> jubileumunk, mint tavaly) annyi alkalom, időpont és feladat van, hogy az év tervezése külön kihívás. Nem melleleg rengeteg energiát felemészít, s itt nemcsak magamra gondolok, hanem mindenkire, aki aktívan részt vállal ezek szervezésében és lebonyolításában.

Ökumenikus közegben vagyunk itt Felsőörsben, s épp ezért a gyülekezet profilja is érdekes kérdés, szerintem a jövőben is az lesz.

Sok hagyomány van; van, ami él és aktív, van, ami halódik, olyan is van, amelynek felelevenítése akár a város s nemcsak a gyülekezet hasznára is válhatna (teológiai előadások, konferenciák).

Folyamatos kérdésben és eszmecsereben vagyunk a presbitériummal, s hálás vagyok érte, hogy aktívan és sokat tesznek a gyülekezetért. A legfontosabb mégis az, hogy valóban „Krisztus jó illata legyünk”. Ez talán lehetne missziológiai (bár terhelt a misszió fogalma) mottó. Hiszen, ha egy közösség, egy gyülekezet sugározza, árasztja magából azt, hogy itt szívesen látják az Istent kereső embert, akkor az vonzó lehet. Osztráknak, magyarnak, ukránnak, vagy teljesen más nációknak is.

Készítette: DEÁK ERNŐ

zők is befolyást gyakorolnak, ill. hatnak. Ilyen lehet a férfi vagy nő egyéni anyagi helyzete, családi állapota, egészségi állapota, a párkapcsolat stabilitása, az iskolai végzettség vagy környezeti tényezők. Amennyiben fiatalok tartós párkapcsolatba lépnek, gyakrabban választják az együttélést, mint a házasságot, mivel az előnye közé tartozik a tolerancia, az egyenlőség és az egyéni döntéshozás. Az otthoneremtés, ill. lakáshelyzet is jelentősen befolyásolhatja a családformát és így a gyermekvállalást is. A lakásépítési kedvezmény mellett a lakásépítési kölcsönt, mint családtámogatási formát ítélték meg az egyik legfontosabb tényezőként az egynél több gyermeket kívánó 45 évnél fiatalabb nők és további gyermeket már nem kívánó nők körében.

A gyermekvállalási ösztönzés egy lehetséges, de nem kielégítő válasz a fent említett kihívásokra. A népességszám három tényőtől függ: születések, halálozások és a vándorlás. A halálozási viszonyok javítása, a vándorlás komoly alapú megvitatása minden szempontból és a gyermekvállalás nem egyfajta társadalmi kötelességnek tekintése, lehetővé tenné az össztársadalmi vitát, vélemény kialakítását és konszenzust. Láthatóvá válnának az országos egyenlőtlenségek, mint pl. a nők foglalkoztatottságában, a munkajövedelemben vagy a családi otthonok biztosításában. Ugyanígy felszínre és komoly megvitatásra kerülne a családon belüli erőszak veszélye nőkre és gyermekekre nézve, a jótékony szervezetek önfeláldozó szociális munkája az állam helyett, az egészségügy szintje, az óvoda- és iskolarendszer felkészültsége, a tudásdeficit a népességet érintő témakörökben.

Az unión belüli politikai elhatározás a migráció kérdéseiben, nem érinti a két mérvadó nemzeti kompetenciát, a tartózkodási jogot, ill. státuszt és az állampolgárságot. Migrációban élő gyermekekről adott ki 2019-ben több mint száz oldalas jelentést az Európai Bizottság kutatóközpontja. Azokról a 19 év alatti gyermekekről van szó, akik az unió területén élnek, de nem az állampolgárságuk szerinti országban. Az egyik csoport az EU-n belül költözött, ezzel ellentétben a másik csoport tagjai egy harmadik országból származnak. 2014 óta megduplázódott a Magyarországon kívül, egy másik EU tagállamban élő magyar gyermekek száma, elérve az 53 ezret. Összességében az EU területén élő gyermekek 7%-a (6,6 millió) nem a saját országában él és nagy részük (4,75 millió) nem az EU területéről származik.

Tehát továbbra is a politikai döntéshozókön a sor, hogy a szociológia, demográfia, mikroökómia vagy szociálpszichológia segítségével hogyan és milyen innovatív eszközökkel, intézkedésekkel tudják megoldani ezeket az alapvető kérdéseket, a népességcsökkenést és az előregedő társadalmat.

Felhasznált irodalom: Pári András, A 25–40 éves férfiak szerepe és jellemzői – különösen a gyermekvállalás – Magyarország térségi társadalmi folyamatainak alakulásában, 2014; Bali János, Varga-Péterfi Petra, A női gyermekvállalási életkor változása és regionális mintázatai az Európai Unióban 2022; Központi Statisztikai Hivatal; Eurostat; Liptai Lívia, Miért nem szüljük tele az országot? És miért is kéne? 2022; <https://childhub.org/hu/gyermekvedelmi-hirek>

RUMPLER DIÁNA

Gyermekjáték?

„Szolgák! Engedelmeskedjétek mindenben földi uratoknak, ne látszatra szolgáljatok, mint akik emberek tetszését keresik, hanem egyszerű szívvel, az Úr félelmében”. (Pál apostol, Kol 3,22).

Pál apostol arra buzdította a rabszolgákat, hogy uraikat méltassák és tiszteljék. A tisztelet szinonimái: hódolat, tekintély, nagyrabecsülés, elismerés. A családi berendezkedésre is az apa köré épült tekintély és annak generációkon átívelő továbbörökítése jellemző. Tekintélyelvű családstruktúrában felcseperedett emberek számára felnőttként – a már megváltozott és jobb körülmények ellenére is – az egykori gyermekkori berendezkedés erőviszonyai ismerősek. A tekintélyelvű nevelést gyakorló szülők pedig azért, hogy nem magyarázzák el a tettek és következményeik közötti összefüggéseket, nem adnak gyermekeiknek lehetőséget arra, hogy életkoruknak megfelelően döntéseket hozzanak. Ezzel megteszik első lépéseiket az érzelmi elhanyagolás felé. Az érzelmi és testi elhanyagolás pedig, (mint a testi fenytés, szexuális visszaélés) a bántalmazás egyik formája. A szülők tisztelete érték. A szülők által meghatározott konkrét gyermeknevelési irányvonalak, jól strukturált hétköznapiak és tisztán megrajzolt határok szükségesek. Viszont a IV. parancsolat „Tiszteld apádat, anyádat” mellett fontos és szükséges lenne a tiszteletet mint kölcsönösséget értelmezni és gyakorolni. Ennek hiányában alá-fölé és nem mellérendeződés történik. Hivatásomban való megtapasztalásom: beszélni és mozogni nem képes, normalitástól eltérő kognitív adottságokkal rendelkező gyermekek is képesek döntéseket hozni, meghozott döntéseiket kifejezni, amennyiben a válaszadásra szükséges időt és a lehetőséget biztosítjuk számukra.

A tisztelet szinonimáit keresve egyetlen szótárban találtam rá a hierarchiát erősítő hódolat, tekintély kifejezések mellett az alázat fogalmára. A társadalom legkiszolgáltatottabb tagjai közé tartoznak a gyermekek. A gyermekjogok aktuális elméleti és gyakorlati feltelei a Magyarországon 1991 óta hatályos ENSZ Gyermekjogi Egyezményéből ismerhetők. Az egyezményben foglaltak igyekeznek biztosítani az információhoz való, a gondolat-, vallás-, lelkiismeret-, valamint a véleménynyilvánítás szabadságát, a gyermekek testi és lelki fejlődéséhez szükséges egészségügyi ellátásához és alapvető oktatásához való jogot. A védelem a biztonságot jelenti a

bántalmazás minden formájával szemben.

A családon belüli erőszak és bántalmazás mellett számottevőek a gyermekotthonokban történő visszaélések. Pedofilbotrányt, pedofilbotrányt követ.

A politikus urak és asszonyok szinte nagyobb figyelmet kaptak az aktuális ügyben mint az abuzált áldozatok. Csata folyik politikai szinten, de azoknak a fiataloknak a léte, akiknek a nadrágjában „tekintélyszemély” turkált 5000 forintért és egy doboz cigarettáért, második- és harmadlagos ügy. Melyik párt fogott kevesebb, ki engedett el több pedofil bűnelkövetőt a kormányzása idején? Spekulálnak az urak. Az urak, akiket a hatalom gyakorlására a nép hatalmazott fel. Bár a félelem és a tisztelet összekeverése a magyar társadalomban is nagy probléma, hiszen ha magától nem jött a tisztelet, a méltóságos urak kikényszerítették.

A Magyarországon 2024 februárjában kirobbant botrány rengeteg kérdést vet fel, melyekre nem érkeztek válaszok azoktól az emberektől, akik minisztériumi feladataikért a fizetésüket kapják, vagy tisztségüktől leköszönve boldogan élnek az adófizetők pénzéből életük végéig. A politikus urak és asszonyok a tiszteletet a mindennapi hierarchia megteremtésére használják. A családok pedig nem nőttek ki az autoriter hétköznapiakat. Márpedig a régi betanult mintákat meg lehet változtatni, felül lehet írni. A neurobiológia ezt neuroplaszticitásnak hívja: „Amíg az én házamban laksz, azt csinálod, amit én mondok.” „Nem tudunk mit csinálni.” – ideje volna már kinőni a tanult tehetetlenséget. Ez esély arra, hogy Magyarország kiemelkedjen a jobb és baloldal, a mesterséges kettészakítottság csapdájából és egységként, szép sokszínűségében éljen tovább.

Eltetszettük felejteni, hogy a politikus urak a nép választott szolgálói. Pedig ha ezt észben tartanánk – a politikus urak –, kérem-alásán kénytelenek volnának rájönni, hogy nem tekintélyesek és még csak nem is urak. A politikus urakra bízott feladatok visszavehetőek. Nem a most kormányon lévők ellen írok, tetszik tudni, én nem önök ellen vagyok, én az előző kormány ellen is vagyok és én minden kormány ellen vagyok, aki elfelejtette a nép szolgálatát, aki elfelejtette a legelesettebbeket és a legkiszolgáltatottabbakat.

Méltóztassanak a népet szolgáló „egyszerű szívvel” akár „az Úr félelmében”.

SZABÓ ZSUZSA

Bizakodó Március

Bécsi megemlékezés az összetartozás jegyében

A bécsi magyarok az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége, a Kaláka-Klub és Magyarország Bécsi Nagykövetsége szervezésében koszorúzással és ünnepi műsorral 2024. március 14-én emlékeztek meg az 1848–49-es forradalom és szabadságharc kitörésének 176. évfordulójáról.

Az ausztriai magyarság közös március 15-i megemlékezését sokadik alkalommal az idén is a Trautson palotában, a valamikori magyar testőrpalotában rendezték meg mintegy 250 vendég jelenlétében. Megjelent Nikolaus Berlakovich osztrák parlamenti képviselő és Johann Heisz, Oberpullendorf/Felsőpulya polgármestere, de jelen volt Kádas Richárd felsőöri református lelkész is. Mint vendéglátó részt vett a megemlékezésen Szilágyiné Bátorfi Erzsébet nagykövet,

1848: Megemlékezés Alsóőrött

(ORF, Volksgruppen, 2024. március 15.) Az őrvidéki magyarok március 15-én, pénteken emlékeztek meg az 1848/49-es forradalom szabadságharc évfordulójáról. Az UMIZ irodalmi csoportjának rendezvényére ismét Radics Éva a gráci Zeneművészeti Egyetem tanára állította össze az ünnepi műsort.

Az UMIZ keretein belül 36 éve tartanak irodalmi megemlékezéseket a magyar nemzeti ünnepek alkalmával. Radics Éva édesanyjától, Radics Jenőnéől vette át a stafétabotot. Az évek során lelkes versmondó csoport verbuválódott az Őrvidéken élő magyarokból, ezúttal 16 fő mondott verset.

A csaknem másfél órás programban a reformkor kulturális öröksége állt a középpontban.

Nagy érdeklődés övezte Gyenge Judith helytörténeti felolvasását: édesapja, Gyenge Imre tárta fel Szijj György református lelkész történetét, aki Petőfi diáktársa volt, 1843-1850 között, a reformkor idején pedig Felsőőr református lelkészeként szolgált.

továbbá a Collegium Hungaricum képviselőjében Méhes Márton általános és Bertényi Iván tudományos igazgató, a Pazmaneum részéről Varga János rektor.

Ünnepi szónok Jakab István, a Magyar Országgyűlés alelnöke volt; közreműködtek Bölcskey-Molnár Dávid, Huszti Dávid, Huszti Gabriella, Huszti-Tarnói Mária, Török Máté, a „Napralforgók”, bécsi magyar néptáncgyűttes és a 72. Sz. „Széchenyi István cserkészcsapat.

Az ünnepi műsort megelőzően a szomszédos Weghuber Parkban, Bessenyei György testőríró szobránál helyezték el a megemlékezés koszorúit a jelenlévők.

A műsort a nagykövet asszony nyitotta meg, és Hollós József a Központi Szövetség leköszönt elnöke zárta. A kétórás műsor főszervezője Wurst Erzsébet, évtizedeken át a Központi Szövetség kulturális ügyvivője volt.

A versek és Radics Éva megemlékezése mellett közreműködött Sósó András operaénekes, Gráf Györgyi zongoraművész, továbbá Ambrus Károly tárogató. Az ünnepség helyszíne a hagyományoktól eltérően ezúttal az alsóöri kultúrház volt, ugyanis a több mint száz vendég nem fért volna el az Őreg Iskolában.

A rendezvényen jelen volt Gáspár Adalbert, Alsóőr plébánosa, Frauer Ludwig, a Burgenlandi Magyar Kultúregyesület elnöke, Zsótér Iris, a Felsőöri Kétnyelvű Gimnázium igazgatója és Páthy Livia, a burgenlandi magyar tanítás szakfelügyelője.

De érkeztek vendégek Magyarországról is, így Szombathelyről Farkas Csaba, a Szülőföld Könyvkiadó vezetője és huszármentében, díszegyenruhában Őze Balázs, a Klapka György Lovas Polgárőr és Hagyományörző Egyesület képviselőjében. Továbbá egy egész autóbusz érkezett Budapestről: az Őseink Útján Baráti Kör 55 fős zarándokcsoportja is az Őrvidéken ünnepelte március 15-ét.

Bámulatos Erika

A Linzben élő **Simonffy Erikát** illeti a fentebbi jelző, aki 2024. február 5-e óta nem csupán csúcokat döntögető 90 évével és – saját bevallása szerint – csodálatosan jó egészségi állapotnak örvendő, ideértve szellemi frissességét is, hanem csendes visszavonultságában is ébren tartja mindazok figyelmességét, akik valaha megismerhették, sőt, együtt is dolgozhattak vele. Ő ugyan kihívóan tudott panaszkodni, csak hogy mégsem ez volt erős oldala: a magyarságban élt és érte cselekedett.

Szülei 6. ikergyemeke és egyetlen lányként, 4,5 kilóval lépett a világba, s a jelek szerint ez a vele született helyzete tette alkalmassá arra, hogy derekasan megállja a helyét a férfiak világában. Amikor elhagyta Magyarországot, egyenesen a magyar közösségbe vitte útja: 1971 óta jegyzőként, pénztárosként vállalt szerepet, mígnem, mint akkor egyetlen női egyesületi vezető az ausztriai magyar egyesületek között, 1987-ben dr. Balogh Vince r.k. lelkész-től átvette a Felső-ausztriai Magyarok Kultúregyesületének elnöki tisztségét, amelyet 2007-ig kiválóan el is látott.

Az ő arculata tükröződött Kultúregyesületén.

Nagyon is illett a helyzetre Erika ismételt jellemzése: szegény az eklézsia, ezért maga harangoz a plébános. Ilyen sokoldalúsággal vállalta a felső-ausztriai magyarok képviselőjét az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetségében, de itt is aktívan, hiszen 25 éven át látta el a közgyűlési jegyzőkönyvek vezetését, és részt vett szinte minden országos jellegű megmozduláson, mint a „Kufstein” Tanácskozások egyik törzstagja.

Amikor pedig férje magatehetetlenül nyomta az ágyat, nem tágított mellőle és négy éven át ápolta, miközben a közösségben vállalt feladatait sem hanyagolta el.

Híte mellett biztosan humorérzékének is köszönheti kimagasló korát. Bevallása szerint még most is el tud mondani legalább kétszáz viccet.

Így emelkedik fölénk Simonffy Erika személye, akit az életerő és életöröm megszemélyesítőjének tekinthetünk, különösen a búsuló juhászra emlékeztető civódó magyarok. -de-

Hanák Beatrix †

(1932. 01. 27., Budapest – 2024. 02. 02., Innsbruck)

Hanák Beatrix 1932-ben született, 1945 márciusában, 13 évesen hagyta el Magyarországot. Apja, Brandenstein Béla báró, filozófia tanár volt az Eötvös Loránd Tudományegyetemen. 1945 márciusában indult el az 5 gyerekes család lovaskocsival nyugat felé. A Karintia, Stájerország, Salzburg, Tirol vonalon közelítették meg a svájci határt. A svájci hatóságok nem engedték be a családot Svájcba, azzal az érveléssel, hogy öt gyerek túl sok. Így Vorarlbergben maradtak, ahol letelepedési engedélyt és szállást kaptak a Feldkirch melletti, határmenti Bangs helységben. Bea és nővére Bregenzbe kerültek, a St. Gallus apátság intézetének gimnáziumába. A család többi tagja három évig maradt Bangs-ban, amíg a papa, Brandenstein Béla báró, filozófia tanári állást kapott a Saarbrückeni Egyetemen. A szülők a három fiatalabb gyerekkel Saarbrückenbe költöztek. A két idősebb lány a bregenzi intézetben maradt és ott érettségizett. Bea az Innsbrucki Egyetem diákja lett. Néhány éves tanulmányainak azonban Hanák Tibor filozófussal kötött házassága vetett véget. Három leány, Angela, Trixi és Zsuzsa édesanyja lett.

1956-ban költözött be a Magyar Házba, ahol az Innsbrucki Magyar Gimnázium német tanárnője volt, és azóta is a Magyar Házban maradt, először a gyerekekkel, aztán egyedül. A Magyar Gimnázium megszűnése után az innsbrucki

egyetem könyvtárosa lett. Az utóbbi három évtizedben rendszeresen, a magyar misén, a Pax Romana összejöveteleken, számos rendezvényen, előadásokon a Magyar Házban aktív részvevőként volt jelen. Legutóbb, még a péntek esti Club keretében ünnepelték meg 92. születésnapját.

Évtizedekig a Pax Romana összejövetelek rendezője és motorja volt. Hasznos volt ez a gyakorlat az agysejtek frissessége, a magyar nyelvhasználat és az általános műveltség érdekében. Hanák Beatrixnak volt köszönhető ez, az innsbrucki magyar kolónia szellemi életében jelentős fejezet.

Éveken keresztül jöttek Beától a szigorú hangon emlékeztető telefonok, hogy csak senki sem feledkezzen meg a magyar miséről, a Pax Romana délutánról vagy valamilyen más rendezvényről. Nyolcvanas éve vége felén is, még az IMEASZ pénztárosa volt, aki a haladékban lévőktől a helyszínen könyörtelenül bevasalta a tagdíjat. Még 80-as éveiben is, ő volt az, aki a Magyar Ház farsangi multságainál, a bejáratnál, a belépési díjat, a tombola jegyeket, és az üdvözlő pálinkát adminisztrálta.

Hanák Beatrix magas kort ért el, teljes szellemi frissességben. Hirtelen távozása megdöbbentően hatott.

DR. CSORDÁS ÁDÁM

(A Rikkancs 2024 márciusi számában megjelent cikk alapján)

Nagy lépés a szervtranszplantáció terén

Malacokat tenyésztene szervátültetésre

Japánban, Amerikában és még több más országban is elsősorú probléma, hogy egyre több beteg vár szervátültetésre. Vese, szív, tüdő, máj stb. megbetegedések esetén egy egészséges szerv beültetése, a beteg szerv eltávolítása után évtizedekre meghosszabbíthatja a rászorulókat életét. Sőt problémamentesen, természetesen orvosi ellenőrzés mellett, szinte teljes, természetes és boldog életet élhetnek.

Azonban az óhajtott szervekre hosszúak a várólisták, mivel kevés a donor. A tudományos kutatók, a laborok azon dolgoznak, hogy állati szervekkel enyhítsék a problémát. Genetikailag a sertés igen közel áll az emberhez. Ezért támadt az az ötlet, hogy emberi szervezettel kompatibilis génmódosított sertéseket tenyesszenek. Japánban egy biotechnológiai cég komoly sikereket ért el ezen a téren. A Meiji Egyetem munkatársai által alapított PorMedTec közleménye szerint: a kísérleti állatokon **10 gént** módosítottak, hogy a szerveik vagy szöveteik emberbe ültetve ne lökődjenek ki.

A nemrég született malacok létrehozásához a kutatásban részt vevő amerikai eGenesis cég biztosította a sejteket októberben, ezeket klónozták, majd egy anyaállatba ültették őket.

Japánban 16 ezren várnak szervátültetésre. A **xenotranszplantáció**, vagyis állati szervek átültetésének célja, hogy enyhítse az emberi donorok hiányából fakadó helyzetet és megmentse a világon a szervátültetésre várók millióit.

Egyelőre nem ismert, hogy az újszülött génmódosított malacok szervei be-

válnak-e xenotranszplantátumként. A cég közölte, hogy amint kicsit megnőnek az állatok, további vizsgálatoknak vetik alá azokat, hogy megfigyeljék a szervek viselkedését. Először majom kísérleteket végeznek és eredményesség esetén emberbe fogják beültetni a modifikált sertés szerveket.

Japánban jelenlegi tervek szerint az 1-es típusú cukorbetegséget gyógyítanák állati inzulintermelő sejtek beültetésével, továbbá magzatok veseelégtelenségén segítenének ideiglenesen beültetett sertésvesével.

Eddig az Egyesült Államokban ültettek be génmódosított sertésszívet súlyos betegekbe, de eddig csak hetekkel sikerült meghosszabbítani az életüket.

Az USA-ban 2 sertés szív átültetés történt 2 súlyos, életveszélyben lévő ember esetében. A sikeres műtét után sajnos pár hét (6-8) múlva mindkét ember elhunyt.

A tudományos kutatások és a megjelent publikációk reményt adnak, hogy az elkövetkező pár évben a genetikailag módosított sertés szervek beültethetőek lesznek az emberi testbe. Sok szervtranszplantációra szoruló beteg vár erre a megoldásra.

PROF. DR. BIRTALAN IVÁN

Kellemes időtöltést kínál télen-nyáron a Csorna melletti Áldos Panzió Farádon.
H-9321 Farád, Győri út 18.
Tel./Fax: 00 36/96 535 000
E-mail: aldospanziofarad@gmail.com

Illúzió és valóság

Néha még fülemben cseng egyik sikeres magyar vállalkozó mély sóhaja: „...mi nem ezt reméltük”. Dr. Bordás Sándor hasonló témájú, „Elveszett illúziók” című cikkét a Bécsi Naplóban (2024. január-február) különös érdeklődéssel olvastam. Néhol elkeseredett hangú csalódásai és aggodalmi jegyek. Egyes téziseihez mégis szeretném megjegyezni. Különböző körülmények között éltünk, hasznos lehet elgondolkoztatni cikkét tapasztalataimmal kiegészíteni. Legyen a kép többszínű. Dr. Bordás így kezdi cikkét: „1989-ben illúziókkal teli vártuk, mi is úgy fogunk élni, mint Nyugaton az emberek”. A zárt társadalomban élők örök illúziója.

1944-ben a háborúból és a szovjet megszállás elől menekültünk; szabad, keresztény világban akartunk élni. Bárhogyan is! Öt évet német táborokban töltöttünk, két évig iskolába se járhattam, később is csak provizórikusba. Nyolcéves koromtól kertészetben dolgoztam, majd gyárban tizenkét márkaheti bérért. Anyám takarított... A jobblét az ötvenes évek közepétől csak szabad politikai, nyílt társadalmi és gazdasági rendszerben amerikai segítséggel jöhetett létre. 1954-ben véletlen találkozás folytán holland ösztöndíjjal tanulhattam. Csak jóindulatot tapasztaltam. 1956-ban Hollandia négyezer „szabad-ságharcost” fogadott be egyenrangú állampolgárként. A közösségi munkában idős koromig aktívan részt vettem.

Három generációval később még mindig nem ismerjük egymást, sőt, világnézetünkkel eltávolodtunk. Más forrásból merítünk, más problémákkal küzdünk. Illúzióm nem rég én is majdnem elvesztettem. A magyar mise után kávézás közben valaki ránk kiabált „ne politizáljanak”. Azt akarta mondani, hagyjuk azt az erős emberekre, akik tudják, mi a jó, ki a barát vagy az ellenség és miért, kit kell szeretni és kit legyőzni. Nem a globalizációs törekvésekben látom a legnagyobb problémát, nem a „muszlim hordákban”, ahogyan azt dr. Bordás szuggerálja, hanem azokban, akik bujtogatnak, önkényesen uralkodnak, megosztottságot, kilátástalan nyomort teremtenek. Amerika hamis érvek alapján támadta meg Irakot és elindította a migrációt; az oroszok hatalmi vágyból harcolnak Ukrajnában, rabolnak el gyermekeket és fenyegetik a szabad világot. Irán gyűlöletszítással provokálta ki az izraeli-palesztin konfliktust.

A magyar kormány harcát a világ egyetlen demokratikus államok szövetsége ellen vívja, melynek önszántából lett tagja. A médiák híradásával a lakosságot célzatosan informálják, megfélemlítik és közömbössé teszik. A demokráciának olyan emberekre van szüksége, akik részt vesznek az ország ügyeiben, szellemükkel és tetteikkel hozzájárulnak országuk jólétéhez. Széchenyi István így írta: ... nemzetünk sorsáért mindnyájan felelősök vagyunk”. A nagyvilágban szerzett tapasztalataival fejlesztette az országot.

Földünkön minden élet szoros kapcsolatban lévő és megújuló közösség, folyamatos teremtés, változás. Aki bezárkózik, az lemarad, az ismeretlen már nem fog egyezni normáival. Ismerje meg, mielőtt elveti. A globalisták nem részletekre figyelnek, hanem az egész élő világot egységnek, szövetegesnek tekintik, fele-

lősséget vállalnak érte, például klímánért. A történelem az emberiség több ezer éves kultúráját, szellemének örökségét, de bűneit is hagyta ránk. Tragédiánk, hogy közösséget alkotunk, de egymásban nem mindig társat látunk, hanem veszélyt, megvetendőt, mert színesbőrű, mást hisz stb. Történelem teremtési hibák is. Születnek emberek betegen, szellemi sérültséggel, esetleg hormonzavarral, akiket gúnyolnak, néhol fel is akasztanak. A valóságot nem tényekben keressük, vakon hiszünk a populistáknak. A globalizmust sokszor tévesen értelmezzük. Erőszakot észlelünk benne, hogy olyan életmódot kényszerítenek ránk, hogy majd kihasználhassanak. Én meggyőződtem a nyíltság pozitív hatásainak erejéről.

Dr. Bordás érvelését nem tudom követni. 1989 után a tehetségeseket nyugati egyetemre csalták, káros ideológiákkal befolyásolták, hogy hazájukban vezető pozícióba kerülve utasításait kövessék. Példát nem említ, így hát a magyar miniszterelnök többéves politikájára gondolhatok, aki éppen az ellenkezőjét teszi, illiberális politikát folytat. Ezek szerint a zárt társadalom híve. Tehát kit, vagy mit hibáztat, hogy illúziója, a jólét nem valósult meg? Talán a „globalizáció(t), ahol a gazdasági növekedés a legfontosabb”? „Ezeket a gyakorlati következményeket látjuk Ukrajnában” – írja dr. Bordás. Ukrajnában azt látjuk, hogy egy szuverén ország illúzióját – béke, demokrácia, jólét – az oroszok fegyverrel oltják ki. Putyinnak nem Nyugat az ellensége, hanem Alexander Navalnij és jobblétre vágyó követői.

Dr. Bordással abban mindenki egyetérthet, hogy „az egészséges társadalom működésének alapja a szocializáció. A nemzetállam, isten, haza, család”. Ezt a négyest már csak komoly fenntartásokkal lehet elfogadni, mert összetett fogalmak, különbözőképpen értelmezhetők, és mindegyikben nagy veszély rejlik. Sajnos ilyen ideális, harmonikus közösség talán még sohasem létezett. Emberi természetünkben látom a legnagyobb akadályt, de azért érdemes megvalósítására törekedni. Fanatizmus és erőszak nélkül..

Dr. Bordás mind a négy kritériuma arra mutat, hogy a nagymagyar, zárt, tradicionális életformának a híve. Semmi baj! Ha nobeldíjas Szent-Györgyi Albert tanácsát megszívleli és szemé előtt tartja, a nacionalizmust embertársaink iránti szolidaritással cseréli fel.

MUSTÓ SÁNDOR

Új főlelkész az ausztriai magyar papság élén

Az Osztrák Püspöki Konferencia 2024. március 7-i határozata értelmében KR Szabó Ernő linzi plébános vette át az ausztriai magyar római katolikus lelkészek körében a főlelkész tisztségét. Szabó Ernő a linzi püspökség területén dr. Vencser László utódaként egyúttal az idegennyelvű katolikusok pasztorációjának igazgatója.

Az új főlelkész személyisége és hivatala bizalommal tölti el mindazokat, akik évek óta várják az ausztriai magyar közösségek közötti egyetértés megteremtését.

Kétegy és bizonytalanság

A legendás 1960-as évektől a köznyelv, különösen pedig az értelmiségi köznyelv intellektuális szintje, fogalmi színessége erősen megemelkedett. Megszabadult a nyers ideológiák fogalmiságától, szinte feltöltődött *teoretikus* fogalmakkal, amelyek összegezték az olvasó számára az új folyamatok lényegét, a történelem új trendjeit vagy egyszerűen csak a társadalomnak a jövőre vonatkozó reményeit. Általános kijelentések váltak uralkodóvá, amelyek sajátos kettős arculattal rendelkeztek. *Teoretikus jellegű kijelentéseknek tűntek fel, de teoretikus megjelenésük ellenére sem rendelkeztek teoretikus megalapozással.*

A mindennapi tudat akkor üdvözölte ezt a világot érdekesebbé és színesebbé tevő fordulatot. A közönség nem követelte meg a bizonyítási folyamat teljességét, s a *tudatiparról, az elidegenedésről* vagy az *esélyegyenlőségről* megalkotott teoretikus jellegű kijelentéseket elfogadta valódi teóriának.

A társadalmi diszkurzusba belehulló elméleti kategóriák olyan teoretikus teret teremtettek, amelyben a teoretikus fogalmaknak kijáró kontroll-vizsgálatok követelménye teljesen elesett. Ez a fejlődés erodálta az amúgy minden elméleti fogalomnak kijáró kötelező kétegy magatartását. Részben pozitívan tette ezt, hiszen a „hiteles” médium egyik fundamentális meghatározása éppen az, hogy minden további nélkül hisznek neki. De a *negatív* megközelítés is helyénvaló lehet, a *tömegkommunikáció világa ugyanis nem a tudományos értekezések birodalma.* A tömegkommunikáció vonzó médiumán át az elméleti és kvázi-elméleti fogalmak hihetetlen sebességgel nyomultak be a társadalmi kommunikációba. Az eredmény az lett, hogy az elméleti fogalmakat éppúgy „utána mondták” a tömegkommunikációnak, mint korábban az ideológiai, s még korábban a politikai fogalmakat.

Ezek a teoretikus tartalmú (valójában teoretikusan nem minősített) megállapítások, megtámasztva a hatékony médiumok szakadatlan lendületével és energiáival hatásos igazságokként hódítottak a tájékozottabb társadalom soraiban. Uralkodó és végső elméleti eredményként éltük meg például a *totalitarizmus*-elméletet, a *nagy elbeszélések* végének tételét, a *történelem vége* téziséjét, a *nagy társadalmat*, a *„bűncsú az elvektől”* tételt, a *civilizációk harcát*, vagy a *minden lehetséges* tételét, miközben ezek a kijelentések úgy töltötték be a társadalom tapasztalatainak tájékozott funkcióját, hogy közben nem voltak (esetleg nem is lehettek) szigorú értelemben bebizonyítva.

A *szkepszis* problémája e folyamat sodrában két vetületben is megjelenik. Az egyik a bizonyosság és kétegy kontrasztjának folyamatos erodálódása. Miközben ugyanis széles rétegek tudata mozdul el e tételek elfogadásának irányába (nem is mindig alaptalannul), a tételek igazságát nem a szisztematika mérlegén kívánják ellenőrizni. A tömegkommunikáció vonzó, s már régóta szórakoztató hullámain terjedő attraktív teoretikus tételeket közvetlenül, néha egyenesen szubjektíven ítélik meg (tetszik, egyetérték, szimpatikus vagy nem). A valódi ellenőrzést ráadásul egy teljesen más természetű, azaz „mediális” ellenőrzés váltotta fel, mégpedig a klasszikusan *mediafogyasztó* magatartás szempontjai szerint. Érvényben van még ez az igazság? Beszélnek még róla? Kik, hol és hányszor hivatkoztak rá? Mekkora a tetszési index?

A kétegy transzformációja abban a formában is megjelenik, hogy a közvélemény *ettől kezdve* még a legfontosabb társadalmi orientációk esetében sem érzi szükségességét szisztematikus kritikának. Egy ilyen állapotban, mint sajátos szellemi éterben, a nem-fundamentális, az *érzületre alapozó* igazságok és az ugyancsak az érzületre alapuló kétegy általános magatartás is lehet. Ha azonban egyik közkeletű igazságot sem kell bizonyítani, akkor azt elfogadni sem kell feltétlenül. Ha elfogadom, egyaránt nem kell bizonyítani, miért fogadom el, de azt sem, hogy miért nem fogadom el.

A teoretikus jellegű, de az igazi teória igazolódási folyamatának alá nem vetett kijelentések uralma *átcsaphat és át is csap saját el-lentétébe.* A kritériumokról nem tudó kétegy (önmagában is hatalmas önellentmondás) uralkodó magatartássá válhat. *Ez az önmagát uralkodó magatartássá kikövetelő kétegy teljesen új jelenség.* Nyilván nem lehet „igazi” kétegy, mert nem szükségszerű és nem kikerülhetetlen. Az uralkodó magatartássá lett kétegy nem hogy nem megy el egy adott probléma kutatásában az összes lényeges érv és ellenérv feldolgozásáig, de el sem indul ilyen úton. Az uralkodó kétegy mindenben evidenciának tartja önmagát, legfeljebb arra van gondja, hogy a körülötte folyó filozófiai elméletekből aktuálisan kiszűrje azokat az elemeket, amelyek már eleve eldöntött kétegyét új, relativista érvekkel képesek felfrissíteni. *Az érzületi- és véleményközpon-tú filozofálás leváltani látszik a valóságos filozofia megalapozást.* Az, amit gondolunk, egyre távolabb kerül a valóság ellenőrzésétől. De minden bizonnal cselekedni is ezeken az alapokon fogunk.

KISS ENDRE

BANGÓ JENŐ ÉLETÚTJA

Tavaly decemberben hunyt el Belgiumban a neves szociológus, aki a német, a belga és a hazai tudományos életben is jelen volt. 1934-ben született Szombathelyen, Újpesten kitanulta az asztalos szakmát, majd a Könyves Gimnáziumban érettségizett. Ezt követően Esztergomban a Hittudományi Főiskola hallgatója lett. Gyökeres fordulatot vett az élete, amikor 1956-ban elhagyta Magyarországot. 1957–59-ig a Leuveni Katolikus Egyetem hallgatója volt, ahol szociológusi diplomát szerzett. Ezt követően az ugyancsak felbolydult Belga Kongóba került tanárnak. Doktori disszertációját *Változások a magyar faluban* címmel írta és védte meg. A következőkben óradóként és szabadúszóként vállalt munkát, majd sikeresen pályázta meg az Aacheni Katolikus Főiskola szociológusi állását, ahol nyugdíjazásáig dolgozott. Emigránsként is tartott fenn kapcsolatokat magyar kollégáival, a rendszerváltásig inkább a Nyugaton élőkkel, mintsem a hazaiakkal. A nyolcvanas évektől érzékelte a hazai változásokat és számos írása jelent meg a *Vigilia* című folyóiratban. A rendszerváltás után szívesen fogadták az Esztergomi Tanítóképző Főiskolán, ahol a szociálpedagógus hallgatók számára készített tananyagokat. Tovább lépve a fővárosban az ELTE Állam- és Jogtudományi, a Pedagógiai és Pszichológiai Karán főleg a doktori képzésben résztvevők számára tartott előadásokat. Hasonló feladatokat kapott és vállalt a Szegedi Egyetemen. Repatriálásának és visszafogadásának látványos dokumentuma egyfelől az a több mint félszáz publikáció, amely a Bécsi Naplóban, az Egyenlítőben, a Jogelméleti Szemlében, a Századvégben, a Szociológiai Szemlében, a Társadalomkutatásban és Valóságban jelent meg, másfelől pedig, hogy Áder János köztársasági elnöktől a Magyar Arany Érdemkereszt kitüntetését vehette át 2015. március 15-én.

Az utolsó alkotói korszakában – amit az aacheni évektől számíthatunk – két irányban folytatott kutatásokat. Egyfelől a szociológiaelmélet területén, konkrétan Niklas Luhmann munkásságának feldolgozása, másfelől pedig a szociális-munkás képzésének elméleti és pedagógiai problematikája. Jelen emlékezés írói is ebben a két vonatkozásban kerültek kapcsolatba Bangó Jenővel. Karácsony András a kilencvenes évek elején olvasta Bangó egyik kéziratát, amiben a szerző Luhmann „szerelem könyvét” (Liebe als Passion) tárgyalta, s ennek hatására vette fel a kapcsolatot a Belgiumban (Eupen) élő szociológussal. Bangó Jenő ezt követő években két ízben is tartott vendégoktatóként kurzust az ELTE ÁJK Filozófiai Tanszékén, magyar és német nyelven. Az együttműködés 2000-ben egy Niklas Luhmann emlékszimpozium szervezésében teljesedett ki. Bangó Jenő teremtette elő a konferencia megrendezéséhez szükséges finansziális háttérrel illetve németországi tudományos kapcsolatai alapján neves német előadókat tudott felkérni a részvételre. A konferencia anyaga németül és magyarul is megjelent. A 2000-es évek első két évtizedében folyamatos volt az együttműködésük, aminek intenzitását – mint oly sok minden más viszonylatban – a COVID járvány jelentősen befolyásolta.

Pethő Lászlónak és Bangó Jenőnek az első közös érdeklődésre irányuló témája

a regionalitás problémáinak megközelítése és elemzése volt. Levelezésük és személyes találkozásaik során közös, etnikai színezetű pontokat is találtak, hiszen Bangó Jenő egy kisebbségi német identitású, belga tartomány lakója volt, míg kollégája egy, a rendszerváltás után történelmi identitását újra felfedezni szándékozó Jászágban él. A belgiumi német kisebbség jelentős autonómiával, önkormányzattal, különféle intézményekkel, köztük saját rádióval és televízióval rendelkező tartomány volt, mígnem a magyar párhuzamnak számító kistérségben mindössze egyetlen saját intézmény a Jász Múzeum működött. Itt a rossz emlékü, erősen centralizált szocialista megyerendszert különféle nonprofit és civil szerveződésekkel próbálták fellazítani és megújítani.

Pethő László igen sokat profitált azokból a találkozásból, amikor DAAD ösztöndíjasként Aachenben tartózkodott. Bangó Jenő akkor a Katolikus Akadémián tanított, hallgatói a szociális-munkás vagy szociálpedagógus kerültek ki, akiknek szociológiát adott elő. Pályatársát akkor intenzíven foglalkoztatta az időskorúak problémája, és arra készült, hogy egy újonnan bevezetendő, az időskorúak tanulásával foglalkozó kurzushoz gyűjtsön nemzetközi tapasztalatokat. A Katolikus Akadémián jó helyre talált, mert ott szisztematikusan foglalkoztak a témával. Főleg a nyugdíjhoz közeledő emberek számára hirdettek 8–10 egységből álló kurzusokat. Ezek keretében arra törekedtek, hogy érzékeltesék és bemutassák, hogy mi vár rájuk az elkövetkező években vagy akár évtizedekben. Az utolsó személyes találkozás során is ezzel a témával foglalkoztak. Bangó Jenő meghívást közvetített az Aacheni Magyarok Egyesületétől, ahol 2019 októberében Pethő László előadást tarthatott kutatásai eredményeiről és annak a nyugdíjas asztaltársaságnak a működéséről, ami a COVID megjelenéséig eredményesen működött Jászberényben.

Az általunk szerkesztett, Jenő 70. születésnapjára készült Festschrift című kötet nem véletlenül volt: Identitások című. Ugyanis Bangó Jenő a magyar mellett, német identitással is rendelkezett, mivel élete alapvetően a német tudományos élethez kötődött és a belgiumi német nyelvű közösség „fővárosában” Eupenben élt, ami ugyanakkor egy vallon régióban található. Természetesen nemcsak a korábbiakban említett két irányt mutatta szellemi érdeklődése, hanem ennél szélesebb kört fogott át, amit nagyon jól érzékeltettek az *Útkeresés a posztmodernben* (2008) c. tanulmánygyűjteménye, illetve a belga identitásokat bemutató könyvei.

KARÁCSONY ANDRÁS – PETHŐ LÁSZLÓ

MONOSZLÓY DEZSŐ

Szótlanul

Ha szóvá válna létezésem
egész testemmel integetnék
értem nem értem
akár a fák
ahogy lélegzik az erdő
virág hajlik
lebben a kendő
a kimondhatatlant
a mozdulat mutatná
(hátrahagyott vers)

Egy életút állomásai

Komlóssy József könyvéről

Ha jól számolom, több mint három és fél évtizede ismerem Komlóssy Józsefet. 1986 decemberében találkoztam vele először. Havas, téli séta Sopronszentmártonban és közben beszélgetés. A téma: magyarság, kisebbségek, kelet-európai kommunista világ, székely történetek... Ha ma találkozunk – egyszer-egyszer ez is megtörténik – a téma szinte ma is ugyanez.

Komlóssy Józsefnek ugyanis az erdők, a természet világa mellett a magyarsággal, a kisebbségben élő magyarok helyzetével, lehetőségeivel való foglalkozás tölti ki napjait. Az egykori soproni diák, az Erdőmérnöki Főiskola hallgatója tanulmányait már Kanadában fejezte be. 1956 leverte magyar szabadságharcra után felkerekedett az egész erdőmérnöki társaság – tanárok és diákok – és meg sem álltak Kanadáig. Ott tanítottak, illetve tanultak valamennyien, szereztek diplomát, majd szóródtak szét a világban. Komlóssy Józsefnek Svájc „jutott”.

A választása jónak bizonyult. A semleges Svájcban figyelhettem mindazt, ami a kisebbségben élő magyarsággal történik, különösen a Ceauscescu-i Romániában. Komlóssy József azonban nemcsak figyelt, de „lépett” is. Az 1980-as évekre már a magyar, de az európai kisebbségek helyzetének alapos ismerője, a nem kormányzati szervek kisebbségek ügyeivel foglalkozó szervezeteinek meghatározó alakjává vált. Számára Brüsszel, Genf és sok más város nem a kirándulásokat jelentette, hanem a kisebbségek ügyében való meg- és fel-szólalásokat. Az Egyesült Nemzetek Szervezete különböző intézményeiben ugyanúgy „mindennapos vendég” lett, mint az Európai Parlamentben. Tervezetek, ajánlások, véleményezések szerzője, társszerzője, kezdeményezője volt.

Könyvének lapjain mindezek szépen sorjáznak, ahogy a magánélet történései is. A könyv jól érzékelteti mindazt, ami Komlóssy Józsefet élteti, amiért sajátos harcát vívta és vívja még ma is. Nem gondolná senki, hogy közeledve a kilencvenedik életévéhez -- amelyet remélem meg is él! – még mindig azok a kérdések foglalkoztatják, amelyek

mellett évtizedekkel ezelőtt elkötelezte magát: magyarság, kisebbségek, emberi jogok.

S miként tesz mindezekért: „Én nem valaki vagy valakik ellen akarok szólni, hanem azok helyett, akiknek nem adta meg a sors, hogy a maguk keserveit itt elmondják.” Akár hitvallásnak is tekinthetjük ezt a mondatot, amely Genfben az Egyesült Nemzetek Szervezete egyik programján hangzott el.

S végül is ki ő és mit szeretne még elérni? Arról ekképpen ír a Méry Ratio Kiadó és a Kisebbségekért Pro Minoritate Alapítvány jóvoltából megjelent Komlóssy könyv borítójának fülszövegében Flórián László: „Komlóssy József igazi „minority man”. Magyarországon erdélyi székely, Kanadában kivándorolt európai, Svájcban kanadai. Nem csoda, hogy a kisebbségi tematikának mindig is elkötelezettje volt. S életcélja – saját bevallása szerint – ma már csak egy: hogy ismereteivel hazáját és az egyetemes magyarságot továbbra is szolgálja tudja. Valamint az, hogy élete során szerzett tudását, „szellemi zsákmányát” – mint stafétabotot – átadhassa a fiataloknak.”

Remélem, sikerül ezt a célját (is) elérnie!

Komlóssy József: Utolért az idő. Komlóssy József visszaemlékezései. Merjünk magyarnak lenni. [Budapest], 2022. Méry Ratio Kiadó – Kisebbségekért Pro Minoritate Alapítvány. 450 oldal.

SZAKÁLY SÁNDOR

ZSEBŐK CSABA

Poncichter-negyed

Ódon, suttagó,
romló kövek
Áldozom előtted,
Poncichter-negyed

Délszaki szellők,
paraszt-barokk házak
Imádlak, Téged,
Sopron Tabánja

Te megmaradtál nekünk,
nem úgy, mint fivéred,
és a drága Óbuda,
unokatestvéred

Őket eltörölték
múlt századi vágyak,
parkot, panelt varázsoló
mohó, álszent árnyak

Macskaköves közök
ködkép-tengerek
Téged imádkhatlak,
Poncichter-negyed

A Festő közben vezekelek,
a tegnapom remeg
Kékfankos az ereimben,
ébreten élhetek

Maradj ilyen suttagó
ódon rengeteg
Fogadd hódolatom,
Poncichter-negyed

VESZELKA ATTILA

Végül

Végül hová is mennél még, hová?
Lezárult minden út,
az ismeretlen kéz válladhoz ért.

Csak néznéd még az éjszakát,
s a hold mögül felröppent nagy,
sötét madár útját követnéd,
míg lehet.

S bizonytalannal újra kérdenéd:
hogy hát az alvó fák közül
mi szól, miféle síp?

S ott fön, a vén torony felett
miféle néma óra jár,
miféle szerkezet?

Derült égből Felsőőr

A felsőőri református olvasóköri színjátszó csoportja 2024 márciusában adta elő legújabb betanult színdarabját. A szombat esti teltházás bemutató után még három előadást terveztek. Szokásaikhoz igazodtak, hiszen a környékeliek és a távolabbi vendégek hétvégeken ráérnek, és minden évben, rendszeresen megtöltik a református gyülekezet előadótermét.

Decemberben kezdtek „élesben”, márciusban már a nézők elé álltak. Bács Loránd rendező szavai szerint négy évvel korábban (még a nagy járvány előtt) kezdtek próbálni, és szinte készen álltak vele. Most sikerrel fejezték be az akkor félbeszakadt munkát. A lelkes, tizennégy tagú amatőr színészcsapat nagyjából három hónap alatt állította színpadra a *Derült égből Mártonka* című darabot.

A vígjáték helyzet- és jellemkomikumokban bővelkedő darab, de a nyelvi játékoságra is épít. Cselekménye az egyszerű élethelyzetek felnagyításából nő ki, mintha mikroszkóp alatt mutatná fölnagyítva, hogy egy eltítkolt valóság, egy pillanatnyi „hazugság-baktérium”

miként terjeszkedik, szövevényesen, a délutánt kitöltve a múltból át a feloldozó végkifejlet jelenébe.

A rendező az amerikai vígjátékok zárt térben játszódó hagyományára épített, szerzőként a helyi körülményekhez alakított egy eseménysort a helyi adottságokhoz. A helyszín Felsőőr, ott is a helyi kórház orvosi pihenője, a szereplők a személyzet, a vendégek, az ápoltak. A szövegvirást és szereplést is vállaló Bács Loránd helyi, német és magyar nevekkkel „ajándékozta meg” a szereplőket, így alakult az előadás még emberközeli bűnös.

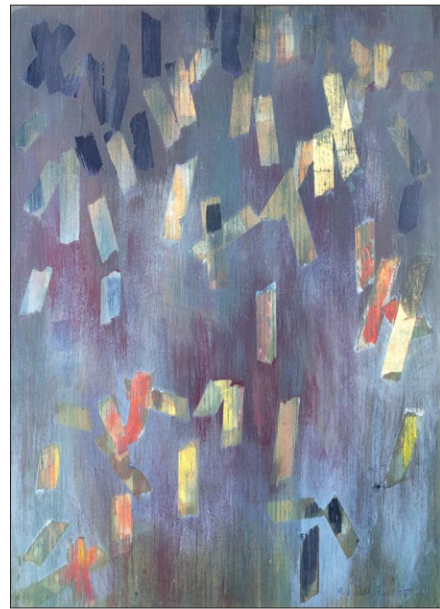
Minden szerepelni vágyónak (tizennégy szereplőnek) jutott szerep és szöveg. A próbák is legalább annyira fontosak voltak számukra, mint a megvalósulás. Az élőnyelvi hagyomány ilyen továbbélte része rendkívül fontos része (volt és maradt mindmáig) a felsőőri kétnyelvű közösség életének. Korábbi kiadású *Színházi krónikájuk* egy 1973-mas bemutató plakátjával kezdi az évenkénti felsorolást. Sok darabot tanultak be azóta, szinte évente egyet-egyet. A színpadi

megszólalások olykor sejtetik (a vájtfülű, mindenre kényes kritikussal), hogy a színészek többnyire németül beszélnek, de mindenükre érvényes, hogy az odaadás, a lelkesedés, a kitartó munka minden elismerést megérdemel.

A német nyelvi környezetben a ritkábban beszélt magyar ilyen szintű művelése kiemeli őket az amatőrök átlagos kategóriájából. A szövegvirát írója, és egyszemélyben a darab rendezője büszkén tekint a csapattagokra, senkit nem tudna külön kiemelni közülük. Mind kiválóak, jelezte, mindenki a legtöbbet hozta ki magából.

Az előadás után fölmerült a gondolat, hogy az igazi méltatás – akárcsak egyik társműfaj, a mozifilm esetében is – mindig egy-egy újabb előadás lenne. A megérdemelt vastaps után fölmerült a gondolat, hogy a bécsi közönség is jót nevetethetne a darabon, a burgenlandi színészek a fővárosi tapsot is megérdemelnék. Darabjuk szépen illeszkedik a népszínművek, vígjátékok közép-európai, bécsi-budapesti hagyományosorába.

LENGYEL FERENC

JELEN SZÁMUNK KÉPEI

Szabó Nórára (született KISS Eleonora, 1939. március 28. – 2023. szeptember 8.) emlékezünk, aki tavaly szeptemberben hagyott itt bennünket és most márciusban lenne 85 éves.

Budapesten a „kisképzőben” mint keramikusi érettségizett, ezt követően az 1956-os forradalom leverése után családjával Ausztrián keresztül az Egyesült Államokba emigrált. Tanulmányait a Syracuse egyetemen folytatta kerámia szakon, majd festő szakon végzett. Először figurális képeket festett laza, akvarellszerű technikával, de alkotásai inkább feloldódtak, színfoltokká egyszerűsödtek. Olaszországi, firenzei ösztöndíjasként, ill. többszöri velencei tartózkodása alatt régi, leszakadt, lelógó plakátfecniket gyűjtött. Ezekből remek kollázs-sorozatokat készített. Távol-keleti utazásai során megragadta a kínai, japán írásjelek titokzatosságát. Sokféleképpen közelítette meg és dolgozta fel ezt a témát. Az írásjelek mögötti rejtett üzenetek foglalkoztatták. Több rétegű írással, festés, kréta, átírások, átfedések alkalmazásával kísérletezett. Ragasztószalagokból alakított írásjelekkel, átfedésekkel hozott létre titokzatos, örök szépséget sugárzó nagyléptékű képeket.

Szipőcs Krisztina egyik kiállítás megnyitóján erről így nyilatkozott (Budapest Galeria 1989): „Képeim a betűszerű formákat úgy rétegezi egymásra, mintha naplót írta – mintha élményeinek, fizikai és mentális utazásainak kézzel írt jegyzeteit tárná elénk egy-egy műben. A rétegzett, ragasztott, festett felületek ugyanakkor egyfajta kézműves nőies attitűdöt is képviselnek: mintha szövött, nyomott, varrott kárpitok lennének...”

Aktív kiállítóként szerepelt Ausztriában, Olaszországban, Magyarországon és az USA-ban mind kollektív, mind egyéni tárlatokon. Munkái sokfelé megtalálhatók magán- és nyilvános gyűjteményekben.

VETŐ MÁRTA

„...elég, hogy kimondhatja a szavakat...”

„Most már ketten járjuk a macskaköves utcákat, ha éppen tudni akarunk arról, hol tart az emberiség. Csak rövid ideig bírjuk a látomásokat...” – írja biblikus ihletésű és ihletettséggel történetei egyikében Póda Erzsébet. A karcsú kötet címadó (*Macskakő*) kisnovellájában bukkanhatunk rá; s a „ketten járjuk” szavakat akár metaforaként is értelmezhetjük (noha az adott helyen nem erre utal), mert a tárcanovellák kerekeit ostromló – mert több annál mélyebb tartalommal bír – történetek egyazon tőről fakadnak (föl, mint a gyógyíthatatlan sebek): az ember és az embertelenség, a testi gonoszság és a lélek kilobbanásának megvározó küzdelmeinek ábrázolásából. S az író a sötét oldal bejárására invitálja olvasóit egy tanulságos utazás stációival. Bár megtörtént esetek, mondja a szerző, de ha így is van, az legfeljebb a témát érinti: a kettőtörténet háttérre, példabeszéd-értékűvé válik az elbeszélés nyomán. Biblikus, írtam, de amúgy hatásában és áthallásaiban azok – mert izzig-vérig emberi mesék ezek, a korról, amelyben élünk, most és mindörökké. S élni fogunk, örökkön-örökké, ha nem találunk rá az *egyetlen* igazra. Ötvenen, negyvenöten, de legalább tízen.

Meglehet, magasra tettem a mércét a felütéssel. Meglehet. De vajon magasabbra-e, mint a Biblia teszi az emberiséggel? Amely, számos bonyolultnak tűnő példázaton át, a végletekig leegyszerűsített tanácsot adja mindig, minden esetre: legyetek jók. Ha tudtok, tesszük hozzá, de *nincs* felmentés – bár az ördög ott lapul a homályban, nem győzhet, ha jók maradunk. És – szeresd felebarátodat. Kell ennél több? Egyáltalán: kell ehhez Biblia? Szentírás? Kell-e az élethez ennél több? Az *egyetlen* talán csak addig marad velünk, amíg megtanuljuk legyőzni a kísértéseket; ha elfogadjuk azt, hogy a véráztatta múlt, az emberi történelem örökkévaló szenvedéstörténete ellen az *egyetlen* eszközünk a szeretet. S az élet *tisztelete* – hiszen a *szeretet* valójában *ebből* fakad.

Képtelenek vagyunk rá. Az ember létezését az embertársa elleni folyamatos *tiszteletlenség* kinyilvánítása, annak legkegyetlenebb formákat öltő gyakorlása

ágyazza keretbe. Enyhe lenne a szó? Miért is? A történelem legsötétebb fejezetének ábrázolására, jellemzésére talán nem épp *Pilinszky* szava a leghitelesebb: „*botrány*”? Vagy az emberi gonoszság számtalan ábrázolása, megnevezése közül nem épp a legcsöndesebb a leghitelesebb: „*bűnös*”?

A történetek a bűnt, a bűnhődést és annak hasztalanságát közelítik. A legsúlyosabb, legnagyobb bűnököt tárja olvasói elé: a nők és a gyermekek elleni abúzus elkövetéseit. Sorolhatnánk a kínok változatait, de talán annyi is elég: a gonosz ereje, tombolása kimerülhetetlen; s ha elszabadul, tettei felmérhetetlen következményekkel járnak. A szívtelen, rideg környezet (*Hó*), a bemocskolt test (*Olthatatlan parázs*), az önzés (*Segélykérés*), a csak titokban gyászolható csecsemő (*A kisbaba*), a gyermekkori abúzus (*Delirium*) lélekroncsoló gyógyíthatatlansága; s még számos szenvedéstörténet fér el a karcsú kötetben, plasztikus, egyszerű, visszafogottságában is törekeny mondatokkal. Törekenyek, mert a sűrű atmoszféra, a bekezdések közötti egyre nehezebbé váló lélegzetvétel jelzik: az élet mesél, beszél hozzánk. Arról, hogy hiába volt Isten kén- és tűzesője, hiába vált hamuvá Szodoma, Gomora, a bűn vágya, készítése ott maradt az emberben, ott maradt a bűn éhsége – s nem menekülhetsz azóta sem. S így fogunk élni, örökkön-örökké, ha nem találunk rá az *egyetlen* igazra. Ötvenen, negyvenöten, de legalább tízen.

„Sokan bolyonganak az erdőben ma is. Nincs élelmük, nincs innivalójuk, de van egy vezetőjük, aki szép szavakkal meggyőzi őket arról, hogy az az ösvény vezet a forráshoz, amelyen éppen járnak. Pedig az utód nincs birtokában annak a tudásnak, amely a szerény, de nagy tudású és bölcs Mesteré volt. Am erre a csapat tagjai közül már senki sem akar gondolni. ... Így múlik és felejtődik el az igazi Mesterek tanítása...”

Igen, így múlik el. Emberölésnyi idő alatt.

Póda Erzsébet: Macskakő. Vámbéry Polgári Társulás, Dunaszerdahely, 2023. 94. old.

TAMÁSI OROSZ JÁNOS

LÉPHAFT PÁL

kobaltkék idő

*kobaltkék arany
porban boltozat
csillagos karéja
repce és búza
közt vörösen ég
ezüst hamuban
rózsakő és tömjén
úszik a csenevész
akácok fölött
gyurgyalag és
DOMINUS VOBISCUM
a hereföldeken
fennakad
az ökörnyál
a rozetta üres
csipke ablakán
itt megroppant
az idő és
kukorica nő
a beszántott
szegletköveken*

A rövidlátó darukezelő

A Bornemisza Péter Társaság vendége

Ritka fajta! Léphaft Pál ilyen. Nem azért, mert fiatalon, rossz látással valóban daruzással kereste kenyerét az építőtelepen – a legjobb iskola! – hanem azért, mert váteszi művész: felülemelkedik és belső szemeivel vizsgálja a világot. Az embereket. Karikatúrái nem csak arról szólnak, hogy ilyenek vagytok, hanem arról is, hogy ilyenekké válhattok. Rajzait csodálva – kíváncsian, egyben enyhe szorongással is – évek óta vártam, hogy személyesen megismerhessem őt. Kíváncsiságom nem szorul magyarázatra, szorongásom pedig onnan, hogy hányszor látjuk, hogy nem fedi az ember a művészt. Léphaft Pál nem okozott csalódást: művei, művészi magatartása és emberi tartása egy és ugyanaz. Csak ugyan a legkritikább fajta... mkz

BOTOS FERENC

NÉGYSOROS

Alekszej Navalnij emlékeztetere

*elzuhan a teste mint fűrész marta fa
a fák és az emberek egyformán halnak
fény szülte testükre ha gyilkos kéz lecsap
világgá sikoltják éhét a tavasznak*

Óriási energiataralékok a tengerfenéken

Az új energiaforrások vetélkedőjében a geotermikus energia nagyon is jelen van. A hőszivattyúk ékes bizonyítékai ennek az állításnak. Ezek a hőszivattyúk az energiát a környezetből nyerik (többnyire levegőből, vagy a talajból), és a házak fűtésére vagy hűtésére használják őket. A hőszivattyúk a fűtésre szánt költségeket 25%, az emissziókat 75% csökkenthetik. A hőszivattyúk jelenlegi ára meglehetősen magas, és alkalmazásuk állami támogatás nélkül meglehetősen körülményes. A Compagnie Générale de Géophysique (CGG) társaság szakértői szerint, a tengerfenék alatt lelhető, és nagyrészt fel nem fedezett energetikai fonyeremény rejtezik. Ha a feltételezések bevalnak, akkor az emberiség akár egy millió évig sem tudja azt kimeríteni ezeket a forrásokat.

A geotermikus energia sok tekintetben a megálmodott tiszta forrás egyike: a forró kőzetek a lábunk alatt sokkal több energiát rejtnek, mint amennyit az emberiség felhasználhatna az idők folyamán. Noha az infrastruktúrára fordított kiadások a szakértők szerint nem horribilisek, ennek ellenére a geotermikus energia kiaknázása az évi energia-világtermelésnek nem több, mint 1%-a, mert általában olyan mé-

lyen található, hogy kinyerésük gyakorlatilag nem lehetséges.

Ezen kívül a geotermikus kísérleti fúrások aránylag költségesek, és nem mindig járnak a várakozásnak megfelelő eredménnyel. Ebből kifolyólag a geo-tudományos technológiai szolgálattal foglalkozó társaságok inkább olyan területekre összpontosítanak, ahol viszonylagos sikerre számíthatnak, mint például a csendes-óceáni tűzgyűrű, vagy tektonikus övezet, amely Amerika nyugati partszakaszától kelet Oroszországon és Kelet-Afrikán keresztül, kelet Ázsián át Új-Zélandig terjed. A statisztikai adatokból kitűnik, hogy a vulkánok 90%-a ehhez a tűzgyűrűhöz kötődik. Mindemellett a vulkánok 75%-a a víz felszíne alatt van. A tűzgyűrű elhelyezkedését kis mértékben csak a Hawaii-szigetek befolyásolják, amelyek a Csendes-óceán közepe táján helyezkednek el az Egyesült Államoktól kb. 3200 km távolságra.

A CGG társaság szerint a vulkanikus területek nagyon sokfélék, mindegyik egyénileg sorolható be, ugyanis a tűzhányótól növekvő távolsággal gyorsan csökken a hőmérséklet. Ellenben a tengerfenéken, pontosan ott, ahol a tektonikus deszkák egymástól állandóan távolodnak, a kutatók szerint, sokkal terjedelmesebb

és gazdagabb források állnak rendelkezésre, amikre összpontosítani lehet. Ezekben a tengeralatti óriási repedésekben, amelyek terjedelme hozzávetőlegesen kb. 65 ezer km²-re becsülhető, a földi magma aránylag közel helyezkedik el, és szó szerint, kifolyik a résekben, amelyek a deszkák egymástól való mozgásának következtében keletkeznek, a magma pedig megszilárdul, és új kőzetek képződnek.

A tengeri fúrások sikere elméletileg nagyobb lehetne, mint a szárazföldön, és a hőmérséklet megoszlása is egyenletesebb volna. Egyszerűen fogalmazva, ezek a területek a legjobb feltételekkel járnak, mint például Izland déli oldalán, ahol a vulkanikus emissziók a tengerfenék terjedő csúcsain gyűltek össze. Ezek a területek ugyan könnyebben kihasználhatók, azonban távolabb vannak a villamos rendszertől. A geotermikus energia nagy része ezért könnyebben lesz kiaknázható azokon a területeken, ahol nem lesz szükséges a kábelek vezetése tengerparton. Az emberiségnek az elkövetkező évtizedekben rengeteg tiszta forrásból származó energiára lesz szüksége, és ehhez a szükséglethez a geotermikus energia nagyon értékes hozzájárulásnak mutatkozik.

DR. PALÁGYI ISTVÁN GYÖRGY

Nyugat-Magyarország = Burgenland keletkezéstörténete

Burgenland fennállásának 100. évfordulója nem múlt el nyomtalanul: magyar oldalról, de sokkal jelentősebb mértékben osztrák-burgenlandi oldalról széles skálán mozogtak a megemlékezések, értékelések. Ezek közé sorolható Murber Ibolya biztosan nagyobb méretűre tervezett tanulmánykötete, ami az ismert dolgok tömkelegében kívánt ösvényt vágni és pedig az új határok kijelölésével az összehozás és kibogozás között. Biztosan nem volt könnyű dolga, különösen abban a tekintetben, hogy feldolgozott és feldolgozatlan forrásokat a megszokottól eltérő megvilágításban használta fel. Ennek alátámasztását szolgálja minden bizonnyal az is, hogy könyve németországi kiadónál jelent meg, és pedig a Délkelet-Európát felölelő Balkán-tanulmányok 68. köteteként.

Amennyiben az új határok kijelölését-megvonását vesszük alapul, a kiadásra került kötet ennek a kérdésnek inkább eltörténetét képezi: hogyan, mikor került terítékre ennek a túlnyomórészt német nyelvűek által lakott területnek a Magyar Királyságból való kiszakítása és új osztrák tartománykénti bekebelezése. Mindennek bemutatása alapos forrásmunkák alapján. A használt két kifejezéssel érzékeltetni lehet, nem utolsósorban milyen érzelmeket támasztott/támaszt mind osztrák, mind magyar oldalon Burgenland kérdése. Miközben a magyar oldal érthető okokból veszteségnek könyvelte el Burgenland kiszakítását, addig a nyertes osztrák oldal a bekebelezésre pozitív megjelöléseket használ(t), amik közül a legpatetikusabb a hazatérés (Heimkehr), honfoglalás (Landnahme).

Murber Ibolya munkájának éppen eb-

ben a megvilágításban mutatkozik meg újszerűsége, ő ugyanis egészen más kifejezést használ: Gebietstransfer (területátrendezés, -áthelyezés). Ezzel nem csupán élet veszi a beidegződött, de egymásnak feszülő minősítéseknek, hanem – főként a szakemberek számára – feladja a leckét az eddigi nézetek, vélekedések felülvizsgálására, átértékelésére. Szinte felpanaszolja, hogy száz év sem volt elég ahhoz, a tények, a realitás tudomásulvételén túl az ütköztetés helyett közelítsenek egymáshoz az ellentétes vélemények, amire a tények ismeretében minden ok meglenne.

A kötet, azaz a kialakulás-megvalósulás vezérfonalaként az éhínséget emeli ki: Ausztria éhezett, Magyarország viszont rendelkezett csaleteknek, zsarolási lehetőségnek felhasznált tartalékokkal. A szerző kitér arra is, milyen fontos szerepe volt a csempészetnek. Voltak olyan helyzetek, amikor az osztrák fél élelmisszerszállítások ellenében már-már feladta a vitatott területre vonatkozó igényét. A szerző a felhasznált források alapján részletesen érzékelteti az ebből származó huzavonát. Érvelését azzal is nyomatékosítja, hogy rávilágít, Burgenland kérdése végül a magyar fél által is elfogadott kompromisszummal végződött. A soproni népszavazással külpolitikai síkon befejezettnek tekinthető ügy, nemde tárgyalásos alapon és nem kikényszerített diktátummal született meg a megoldásnak mondható huzavona.

Bizonyítékul szögezi le: a határmegvonást követően, a vegyesbizottság kiigazító munkájának eredményeként három Fertőmelléki falut utólag csatoltak Ausztriához, míg tíz Vas megyei ismét magyar

fennhatóság alá került. A fentről irányított törekvésektől eltérően ezúttal figyelembe vették a helyi lakosság kívánságát is. Ebben az összefüggésben merül fel annak a kérdésnek tisztázása, kik, mikor rajzolták be a térképre az új határt, majd annak módosítását, tudvalevőleg eredetileg Ausztria Pozsony megyére is pályázott. Ugyancsak ide kívánczik a nem egy esetben mulatságos, ellentmondásos határmódosítási műveletek ismeretése, ami a könyv címéből kitetszően kívánatos lett volna.

Murber Ibolya feltételezhetően nagyobbra, átfogóbbra tervezte munkáját, ezért is kelti ennek benyomását egyrészt, másrészt azt az igényt, hogy az ebből adódó hiányok kiküszöbölésére ajánlatos lenne a vázolt kérdésnek teljes mértékű és az ő hozzáállásából adódó feltétlen kikerítése. Mindez semmit sem csökkenti érdekfeszítő munkája minőségét. Többek között ebből magyarítható a hiányosságok felemlégetése és azok kiküszöbölésének igénye.

Ibolya Murber: Grenzziehung zwischen Ver- und Entflechtung. Eine Entwicklungsgeschichte Deutsch-Westungarns und des Burgenlandes. Balkanische Veröffentlichungen, Geschichte, Gesellschaft und Kultur in Südosteuropa, 68. Hassarowitz Verlag, Wiesbaden 2021, 108 old. D. E.

OFFENLEGUNG

Az 1982-ben életbe lépett osztrák sajtótörvény értelmében az alábbi nyilatkozatot tesszük közzé:
Offenlegung gemäß § 25 des Mediengesetzes:
Medieninhaber: Zentralverband Ungarischer Vereine und Organisationen in Österreich, A-1010 Wien, Schwedenplatz 2/1/8.
Unternehmensgegenstand: Interessenvertretung der Österreicher ungarischer Sprach- und Kulturzugehörigkeit.
Vorstand: Dr. Andrea Seidler (Präsident), Erzsébet Hausmann-Farkas (Generalsekretär), László Albert (Kassier).
Beteiligung: 100%.
Grundlegende Richtung: Pluralistisch - demokratische Meinungsbildung der Ungarn, Wahrung einer mit Österreich verbundenen Identität des Volkstums.

BÉCSI NAPLÓ

AZ AUSZTRIAI MAGYAROK LAPJA

Kiadja az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége

Levelézési cím: A-1011 Wien, Postfach 358.

Web: www.kozpontiszovetség.at

<https://www.becsinaplo.eu>

Tel./Fax: 00 43 1 532 60 49

E-mail: becsi-naplo@aon.at

Zweimonatsblatt der UngarInnen in Österreich.

Eigentümer, Herausgeber, Hersteller und Verleger: Zentralverband Ungarischer Vereine u. Organisationen in Österreich.

A-1010 Wien, Schwedenplatz 2/1/8.

SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG:

Bodó Barna (Temesvár), Csáky Pál (Pozsony), Czellar Judit (Genf), Gömöri György (London), Kovács István (Budapest), Kovácsné Németh Mária (Győr), T. Kovács Péter (Budapest), K. Lengyel Zolt (Regensburg), Papp László (New York), Sárközi Mátyás (London), Szakály Sándor (Budapest), Zakar Péter (Szeged).

SZERKESZTŐSÉG:

Benyák Mária, Böröndi Lajos, S. Csoma János, Deák Ernő (főszerkesztő), Fetes Kata, Kántás János, Lengyel Ferenc, Martos Péter, Másréti Kató Zoltán, Radics Éva, Veit Zita

GRAFIKAI SZERKESZTŐ: Uzsák Zoltán

GAZDASÁGI INTÉZŐ: Deák Sonja

MUNKATÁRSÁK:

Ádám Ágnes (Bécs/Budapest), Bölskey-Molnár Dávid (Bécs), Bika Julianna (USA), Birtalan Iván (Bécs/Budapest), Csinta Samu (Kolozsvar), Cs. Varga István (Eger), Fried István (Budapest), Friedrichné Ireghy Annamária (Hamburg), Katona András (Szeged), Máté László (Kassa), Nagymihály Zoltán (Budapest), Paládi Renáta (Ungvár), Palágyi István (Prága), Reményi György (Grenoble), Rumppler Diána (Bécs), Szabó Zsuzsa (Bécs), Szemes Péter (Kaposvár), Varga Gabriella (Budapest), Margarete Wagner (Bécs)

BANKKONTO: 004-46793, BLZ: 20111, Erste Bank der oesterreichischen Sparkassen AG., IBAN: AT57201110000046793 • BIC: GIBAAATWW

ELŐFIZETÉS egy évre: Ausztriában 20,- Euro, Magyarországon 5500,- Ft, Nyugat-Európában 22,- Euro, vagy annak megfelelő összeg, tengerentúl 25,- Euronak megfelelő összeg, Szerbiában: 1000 dinár, Szlovákiában egyes számok eladási ára: 1,50 Euro.

TERJESZTŐINK:

Amerikában: Andrew Rekey, Oakland, CA
E-mail, az újság számára: BecsiNaplo@yahoo.com
Bankátutalás: Hungarian Freedom Fighters Inc. San Francisco Area Chapter, 3996 Oakmore Rd. Oakland, CA 94602-1856

Angliában: Lindop Márta, Email: martalindop@hotmail.com, Co-op Bank 08 90 66 10436237

Hollandiában: Deuten-Makkai Réka
E-mail: federatio_hollandia@yahoo.com
Tel.: 0031 6 144 250 84
IBAN: NL81 INGB 0002304058

Kanadában: Pannonia Books Ltd., Toronto,
Magyarországon: Librotrade Kft., H-1656, P. O. B. 126, H-1173, Budapest, Pesti út 237. Bank folyószámla: KHB Rt. 10402166-21638181-00000000.

Németországban: Dr. Klement Kornél, BUOD, Ringstrasse 16, D-63128 Dietzenbach

Svájcban: Ria Meszlényi, Basel,
E-mail: ria.meszlényi@gmail.com
Tel.: 061 331 11 38, Mobil: 076 468 05 20

PostFinance, Mária Balla Meszlényi, Konto-Nr.: 15-508825-5, IBAN: CH89 0900 0000 1550 8825 5, BIC POFICHBEXXX

Svédországban: Szöllösi Antal, S-127 24 Skärholmen, Box 176. PlusGiro Nr.: 756987-4.

Szerbiában: Tomó Margaréta
E-mail: margareta.tomo@gmail.com

Szlovákiában: Benyák Mária
E-mail: mariabenyak@gmail.com

Névvel vagy betűjellel megjelent cikkekért szerzőik felelnek és nem feltétlenül fejezik ki a szerkesztőség véleményét. Kéziratokat (fájlokat) nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung

Druck: Monocopy Nyomda
H-9200 Mosonmagyaróvár, Juhar u. 16.

Készült a Magyar Kormány támogatásával

KÉSZÜLT A MAGYAR KORMÁNY TÁMOGATÁSÁVAL

MINISZTERELNÖKSÉG NEMZETPOLITIKAI ÁLLAMTITKÁRSÁG

BETHLEN GÁBOR Alap

Gefördert aus den Mitteln der Volksgruppenförderung des Bundeskanzleramtes